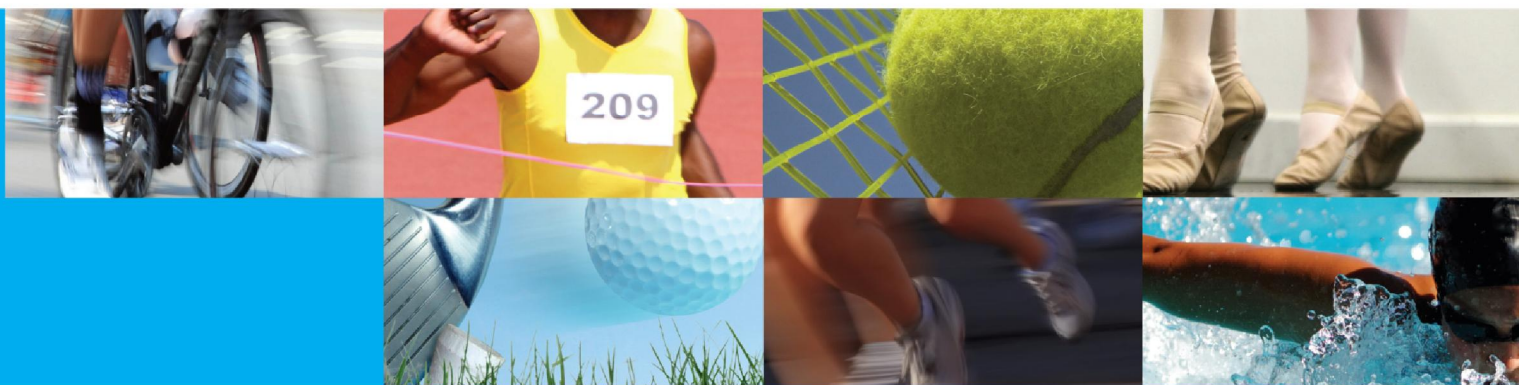

Monitor Sportplan Brabant 2016 1-meting

Paul Hover

Niels Reijgersberg

Hugo van der Poel

Monitor Sportplan Brabant 2016

1-meting

in opdracht van de provincie Noord-Brabant

Paul Hover
Niels Reijgersberg
Hugo van der Poel

Met medewerking van het PON, Sportservice Noord-Brabant/Olympisch
Netwerk Brabant en Fontys Economische Hogeschool Tilburg

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | [@mulierinstituut](https://www.instagram.com/mulierinstituut)*

Inhoudsopgave

Kerncijfers	7
1. Inleiding	13
1.1 Brabant zet in op de kracht van sport	13
1.2 Doel en methode	13
1.3 Leeswijzer	14
2. Accommodaties	15
2.1 Activiteiten	15
2.2 Effecten	16
2.3 Conclusie	22
3. Evenementen	25
3.1 Activiteiten	25
3.2 Effecten	25
3.3 Conclusie	35
4. Talentontwikkeling	37
4.1 Activiteiten	37
4.2 Effecten	37
4.3 Conclusie	40
5. Bijzondere breedte- en gehandicaptensport	43
5.1 Activiteiten	43
5.2 Effecten	43
5.3 Conclusie	51
6. Sportnetwerken	53
6.1 Activiteiten	53
6.2 Effecten	53
6.3 Conclusie	57
7. Interactie andere domeinen	59
7.1 Activiteiten	59
7.2 Effecten	60
7.3 Conclusie	63
8. Conclusie	65
Literatuur	69
Bijlage 1 Methodische achtergronden	71
Bijlage 2 Toelichting projecten cross-overs	73

Kerncijfers

Onderstaande omvangrijke tabel bevat de kerncijfers per actielijn van het Sportplan. Voor een optimale interpretatie van de cijfers is het raadzaam het bijbehorende hoofdstuk door te nemen.

Tabel 1 Kerncijfers per actielijn

Accommodaties

	Kerncijfers	0-meting	1-meting	Opmerking
Indicator Sportplan: tevredenheid aantal en kwaliteit topsportaccommodaties				
1	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is met aantal Brabantse topsportaccommodaties		33	55% zegt 'Weet niet/geen mening'
2	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over bezochte Brabantse topsportaccommodaties als geheel		94	
3	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over sfeer bezochte Brabantse topsportaccommodaties		90	
4	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over bereikbaarheid bezochte Brabantse topsportaccommodaties		90	
5	% Brabanders dat als gevolg van bezoek(en) aan topsportaccommodatie(s) zelf is aangemoedigd om (meer) te gaan sporten		5	27% zegt 'enigszins'
6	% Brabanders eens met stelling 'Om Brabant aantrekkelijk te maken voor bedrijven is het goed dat de overheid investeert in topsportaccommodaties'		54	32% zegt 'neutraal'
7	% Brabanders eens met stelling 'De topsportaccommodaties in Brabant dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de provincie voor bedrijven'		58	32% zegt 'neutraal'
8	% Brabanders eens met stelling 'Topsportaccommodaties dragen bij aan de toeristische aantrekkelijkheid van Brabant'		59	26% zegt 'neutraal'
9	% Brabantse sportverenigingen dat tevreden is met kwaliteit sportaccommodatie (waar meeste gebruik van wordt gemaakt)	71	69	
10	% Brabantse sportverenigingen dat tevreden is met beschikbaarheid sportaccommodatie (waar meeste gebruik van wordt gemaakt)	76	81	
11	% Brabantse sportverenigingen dat tevreden is met bereikbaarheid sportaccommodatie (waar meeste gebruik van wordt gemaakt)	84	90	
12	% Brabantse sportverenigingen dat tevreden is met sportaanbod (o.a. velden, kleedkamers, kantine, trainers) voor mensen met een handicap	62	46	
Indicator Sportplan: mate gebruik topsportaccommodaties				
13	% Brabantse bevolking (16+) dat minstens één (voorgelegde) Brabantse topsportaccommodatie kent		94	
14	% Brabantse bevolking (16+) dat minstens één (voorgelegde) Brabantse topsportaccommodatie bezocht heeft		25	

Evenementen

Kerncijfers		0-meting	1-meting	Opmerking
Indicator Sportplan: aantal bezoekers				
1	% Brabantse bevolking (16+) dat minstens één (voorgelegd) Brabants topsportevenement bezocht heeft		41	
Indicator Sportplan: waardering door burgers/ondernemers				
2	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is met <u>aantal</u> Brabantse topsportevenementen		49	39% zegt 'Weet niet/geen mening'
3	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over topsportevenementen waar men aan deelnam of die men heeft bezocht (totaaloordeel)		92	
4	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over accommodatie/locatie bezochte Brabantse topsportevenementen		92	
5	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over sfeer bezochte Brabantse topsportevenementen		91	
6	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over bereikbaarheid bezochte Brabantse topsportevenementen		88	
7	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over prijs-/kwaliteitverhouding bezochte Brabantse topsportevenementen		78	
8	% Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over eten en drinken bij bezochte Brabantse topsportevenementen		67	
9	% Brabantse sportverenigingen dat vindt dat provinciale investeringen in topsportevenementen belangrijk zijn voor de sportverenigingen in Brabant		57	33% zegt 'neutraal'
10	% Brabantse sportverenigingen dat vindt dat provinciale investeringen in topsportevenementen belangrijk zijn voor de recreatieve sport in Brabant		55	32% zegt 'neutraal'
Indicator Sportplan: impact op breedtesport				
11	% Brabanders dat als gevolg van bezoek(en) aan topsportevenement(en) zelf is aangemoedigd om (meer) te gaan sporten		9	16% zegt 'enigszins'
12	% Brabantse sportverenigingen eens met stelling 'Om Brabant aantrekkelijk te maken voor bedrijven is het goed dat de overheid investeert in topsportevenementen'		55	31% zegt 'neutraal'
13	% Brabantse sportverenigingen eens met stelling 'De topsportevenementen in Brabant maken Brabant een aantrekkelijke regio voor bedrijven en ondernemers'		59	29% zegt 'neutraal'
14	% Brabantse sportverenigingen eens met stelling 'Topsportevenementen dragen bij aan de toeristische aantrekkelijkheid van Brabant'		70	20% zegt 'neutraal'
15	% Brabantse sportverenigingen eens met stelling 'De topsportprestaties van Brabanders dragen bij aan een positief imago van Brabant'		81	13% zegt 'neutraal'
Indicator Sportplan: economische spin-off vijf evenementen die door provincie gesponsord worden				
16	Economische impact zes onderzochte evenementen		Bandbreedte: 3,9 miljoen – 118.000 euro	

Indicator Sportplan: mediabereik

17	Media bereikeenheden veertien evenementen	211	Exclusief Eneco Tour (grotendeels landelijk)
----	---	-----	--

Indicator Sportplan: positie landelijke ranglijst meeste (top)sportevenementen

18	% (inter)nationale sportevenementen als totaal van Brabantse sportevenementen	44	50
19	Aantal sportevenementen in Brabant per 100.000 inwoners	4	3
20	Positie Brabant in ranglijst van provincies op basis van aantal sportevenementen dat er plaatsvindt	3	3

Talentontwikkeling

Kerncijfers	0-meting	1-meting	Opmerking
-------------	----------	----------	-----------

Indicator Sportplan: aantal topsporters en talenten als aandeel van het landelijke cijfer

1	Marktaandeel (%) Brabant van geregistreerde Nederlandse topsporters	15	11
2	Aantal geregistreerde Brabantse topsporters per 100.000 inwoners	5	4
3	Marktaandeel (%) Brabant van geregistreerde Nederlandse talenten	17	16
4	Aantal geregistreerde Brabantse talenten per 100.000 inwoners	46	35

Indicator Sportplan: tevredenheid topsporters/talenten over combinatie onderwijs en individuele begeleiding

5	Gemiddeld rapportcijfer van talenten en coaches over de topsportomgeving in Brabant als geheel	7,3	Berekend als het gemiddelde van het gemiddelde oordeel van talenten enerzijds en het gemiddelde oordeel van coaches anderzijds
6	Gemiddeld rapportcijfer van talenten en coaches over ondersteuning combinatie topsport en onderwijs	6,7	Idem
7	% Talenten en coaches dat tevreden is over voedingsbegeleiding	73	Idem
8	% Talenten en coaches dat tevreden is over topsportleefstijl coach	81	Idem
9	% Talenten en coaches dat tevreden is over looptrainer	83	Idem
10	% Talenten en coaches dat tevreden is over sportpsycholoog	81	Idem
11	% Talenten en coaches dat tevreden is over krachttrainer	84	Idem
12	% Talenten en coaches dat tevreden is over sportarts	89	Idem
13	% Talenten en coaches dat tevreden is over sportmasseur	84	Idem
14	% Talenten en coaches dat tevreden is over fysiotherapeut	91	Idem
15	% Talenten en coaches dat tevreden is over krachttrainingsaccommodatie	63	Idem

16	% Talenten en coaches dat tevreden is over trainingsaccommodatie	77	Idem
17	% Talenten en coaches dat tevreden is over wedstrijdaccommodatie	83	Idem

Bijzondere breedte- en gehandicaptensport

Kerncijfers		0-meting	1-meting	Opmerking
Indicator Sportplan: ontwikkeling sportaanbod gehandicapten				
1	Bekendheid regionale loketten onder doelgroepen volgens sportcoaches en regionale coördinatoren (rapportcijfer)		6,7	Berekend als het gemiddelde van het gemiddelde oordeel van sportcoaches enerzijds en het gemiddelde oordeel van regionale coördinatoren anderzijds
2	Oordeel diensten regionaal gehandicaptenloket door sportcoaches (rapportcijfer)		7,4	
3	Aantal hulpvragen van cliënten regionaal gehandicaptenloket in afgelopen twaalf maanden (rapportcijfer)		7,7	
4	Percentage geslaagde matches hulpvraag-sportaanbod (rapportcijfer)		7,7	
5	Snelheid in behandeling nemen hulpvraag (rapportcijfer)		8,7	
6	% Brabantse sportverenigingen dat naar eigen zeggen goed geëquipeerd is om gehandicapten te bedienen	25	27	
7	% Brabantse sportverenigingen met aanbod voor gehandicapten of sporters met chronische aandoening	41	49	
8	% Brabantse sportverenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening die meer leden met handicap of chronische aandoening willen aantrekken	42	47	
9	Marktaandeel (%) Brabant van topsporters in gehandicaptendiscipline	15	13	
10	Aantal Brabantse topsporters in gehandicaptendiscipline naar rato van aantal inwoners	10	9	

Sportnetwerken

Kerncijfers		0-meting	1-meting	Opmerking
Indicator Sportplan: participatie in aan sport gerelateerde netwerken				
1	% Brabantse organisaties dat deel uitmaakt van een (informeel) sportnetwerk	86	90	
2	% Netwerken dat na beleidsperiode blijft bestaan	61	70	
3	% Netwerken dat ontstaan is door het Sportplan Brabant 2016	4	17	
4	% Netwerken dat meer dan tien organisaties telt	59	62	
5	% Netwerken dat minstens een maal in de acht weken samenwerkt	30	19	
Indicator Sportplan: percentage (aan sport gerelateerde) netwerken van waaruit nieuw project voortkomt				
6	% Deelnemers in netwerk dat komt tot concreet resultaat	70	63	

Indicator Sportplan: tevredenheid over door provincie georganiseerde netwerkbijeenkomsten

7	% Doelgroep onderzoek dat netwerkbijeenkomst(en) bezocht en daar tevreden over was	88
---	--	----

Interactie andere domeinen

	Kerncijfers	0-meting	1-meting	Opmerking
Indicator Sportplan: aantal bedrijven dat via de sport nieuwe producten/afzetmarkten genereert				
1	% Innosportlabs van Nederland gesitueerd in Brabant	50	50	
2	Sportdeelname Brabantse bevolking (6+) (%; RSO-norm)	62	70	% van 0-meting betreft 2011. In 2012 bedroeg de sportdeelname 69%.

1. Inleiding

1.1 Brabant zet in op de kracht van sport

Op 9 december 2011 hebben Provinciale Staten het Sportplan Brabant 2016 (hierna te noemen 'Sportplan') vastgesteld. Dit plan sluit aan op het eerdere sportbeleid dat eind 2011 werd beëindigd, maar is veelomvattender. Met een versteviging van de positie van de Brabantse sport beoogt de provincie bij te dragen aan de bredere provinciale ambities zoals opgetekend in de Agenda van Brabant. Deze ambities betreffen onder andere streven naar optimalisatie van het leef- en vestigingsklimaat en aanscherping van de regionale identiteit.¹

In januari 2013 rapporteerde het Mulier Instituut over de resultaten van de 0-meting van het Sportplan (Hover et al., 2013). Bij dit project is destijds samengewerkt met Brabantse organisaties en het had tot doel de Ausgangssituatie van sportieve indicatoren in 2011/2012 vast te stellen. Later dat jaar heeft de provincie Noord-Brabant het Mulier Instituut verzocht om ook een 1-meting te verzorgen. Hierbij is wederom samengewerkt met Brabantse partners, namelijk: het PON, Sportservice Noord-Brabant/Olympisch Netwerk Brabant en Fontys Economische Hogeschool Tilburg. Voorliggend rapport doet verslag van deze 1-meting.

1.2 Doel en methode

Een beleidsproces kan aan de hand van het MAPE-model beschreven worden. Dit model bestaat uit vier fasen: middelen, activiteiten, prestaties en effecten (afgekort MAPE) (tabel 1.1).

Tabel 1.1 MAPE-model

1	2	3	4
M	A	P	E
Middelen	Activiteiten	Prestaties	Effecten
Input	Throughput	Output	Outcome

Fase 1 verwijst naar de middelen van de provincie ten behoeve van het sportplan (40 miljoen euro voor de periode 2011-2016). De uitvoering van de subsidieregeling sport Noord-Brabant 2011-2016 vormt een belangrijk onderdeel van het sportbeleid (fase 2). Fase 3 betreft de prestaties die betrekken hebben op (directe) effecten van een actie of interventie, zoals de (animo voor de) door de provincie geïnitieerde netwerkbijeenkomsten. De (maatschappelijke) effecten hebben betrekking op de gevolgen van de activiteiten en prestaties (fase 4), waar de interventies uiteindelijk om te doen zijn. Vaak ontbreekt hierbij een duidelijk oorzakelijk verband. Een voorbeeld hiervan is een investering van de provincie in een topsportaccommodatie of -evenement. Deze investeringen kunnen positief direct of indirect bijdragen aan een verbetering van een leef- en vestigingsklimaat. Het is echter moeilijk te meten in welke mate dit het gevolg is van de bijdrage van de provincie (zie ook hoofdstuk 8). Dergelijke exercities vallen buiten de opzet van dit onderzoek. Desalniettemin zijn ontwikkelingen waarvan een

¹ Voor meer informatie over het sportplan, zie het "Sportplan 2016" van de provincie Noord-Brabant: <http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/sport/-/media/527A02DDC73241B8ABEF13E2A4162857.pdf>

duidelijk oorzakelijk verband ontbreekt in dit rapport opgenomen omdat deze kennis van belang is voor de brede Brabantse sportsector.

De doelstelling van deze 1-meting is het beschrijven van de middelen en activiteiten (fasen 1 en 2) en de prestaties en effecten (fasen 3 en 4) van het Sportplan per 2013/2014. De middelen en activiteiten zoals verwoord in dit rapport zijn door de provincie aan het Mulier Instituut aangereikt en door het Mulier Instituut in dit rapport verwerkt. De prestaties en effecten zijn door het Mulier Instituut en onderzoekspartners gemeten. Ten behoeve van de bondigheid zijn middelen en activiteiten onder de noemer 'activiteiten' geschaard en prestaties en effecten onder de noemer 'effecten'. Onder het kopje effecten zijn ook resultaten van onderzoek geplaatst die betrekking hebben op ontwikkelingen in de Brabantse sport in het algemeen en attitudes van relevante doelgroepen (zoals de Brabantse bevolking) ten aanzien van sportgerelateerde aspecten.

Voor dit onderzoek zijn uiteenlopende methoden ingezet: online datacollectie, bureaustudie, persoonlijke interviews en analyses op secundaire data (van onder andere NOC*NSF en evenementenonderzoeksbureau Respons). Voor een overzicht van methodische achtergronden van de (deel)onderzoeken die bij deze 1-meting gedaan zijn, zie bijlage 1.

1.3 Leeswijzer

De rapportopbouw volgt de actielijnen en indicatoren van het Sportplan Brabant 2016. Het volgende hoofdstuk gaat over accommodaties. Evenementen staan centraal in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 beschrijft de stand van zaken in de talentontwikkeling (en coaching). Bijzondere breedte- en gehandicaptensport komt aan bod in hoofdstuk 5 en sportnetwerken in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 bespreekt thema's omtrent de interactie van sport met andere domeinen. Op de belangrijkste uitkomsten wordt in de conclusie ingegaan.

Niet alles wat in de 1-meting is onderzocht, was ook (op dezelfde manier) in de 0-meting object van onderzoek.² Daarnaast zijn er onderwerpen waar naast Brabantse cijfers ook die van Nederland als totaal gepresenteerd zijn. Bij de weergave van de Brabantse resultaten zijn er dus vier varianten: met en zonder een Nederlandse referentie en met en zonder een vergelijking met de 0-meting.

² Dit is mede op verzoek van de provincie gebeurd. Tijdens de 0-meting opereerden onderzoekspartners grotendeels onafhankelijk. Bij de 1-meting heeft het Mulier Instituut een rol van regisseur gekregen. Motieven om de 1-meting (enigszins) anders op te zetten dan de 0-meting waren bijvoorbeeld een door de provincie gewenste meer kwantitatieve benadering (gehandicaptensport), het 'beter meten' van indicatoren (zoals het meten van de sportdeelname o.b.v. de richtlijn Sportdeelname Onderzoek) en het inkorten/verduidelijken van vragenlijsten op basis van ervaringen tijdens de 0-meting.

2. Accommodaties

Ten behoeve van de Brabantse sport, maar zeker ook vanwege beoogde bredere effecten op de terreinen ruimte en economie, investeert de provincie in (top)sportaccommodaties. In dit hoofdstuk wordt eerst gekeken naar de doelen die de provincie zichzelf heeft gesteld ten aanzien van het aantal te realiseren projecten en de voortgang die daar tot medio 2014 mee geboekt is. Ook zijn de bijbehorende investeringen opgenomen. Vervolgens wordt ingegaan op de ontwikkelingen en ‘effecten’ rond het thema accommodaties. De bekendheid en de ervaringen van de Brabantse bevolking met de sportaccommodaties alsmede het oordeel dat Brabantse sportverenigingen vellen over hun accommodatie zijn onderwerpen die de revue passeren. Tevens wordt becijferd in welke mate sportaccommodaties volgens de Brabantse bevolking van belang zijn voor het leef- en vestigingsklimaat in Brabant.

2.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. In de laatste kolom zijn de tot heden geïnvesteerde middelen opgenomen. De bijdrage van de provincie is gemaximaliseerd op vijftig procent van de totale projectkosten; er was derhalve minstens vijftig procent cofinanciering benodigd. Dit geldt zowel voor topsportaccommodaties als fieldlabs.³ Medio 2014 is er door de provincie ruim 15,3 miljoen euro geïnvesteerd (tabel 2.1). Over de totale looptijd van het Sportplan is tot en met 2016 een bedrag van 22 miljoen euro begroot.

Tabel 2.1 Voortgang activiteiten en investeringen medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014	Investering medio 2014 (€)
Uiterlijk in 2016 acht nieuwe/aangepaste accommodaties voor topsportevenementen of topsporttraining	8	10 ^a	Ja	13.535.304
Uiterlijk in 2016 voor vijf kernsporten een (regionaal) fieldlab	5	7 ^b	Ja	1.819.000
Totale investering				15.354.304

Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

^a Van de tien gesubsidieerde accommodatieprojecten zijn er thans vier afgerond en zes in uitvoering.

^b Van de fieldlabprojecten is er één afgerond, de andere zes zijn nog in uitvoering.

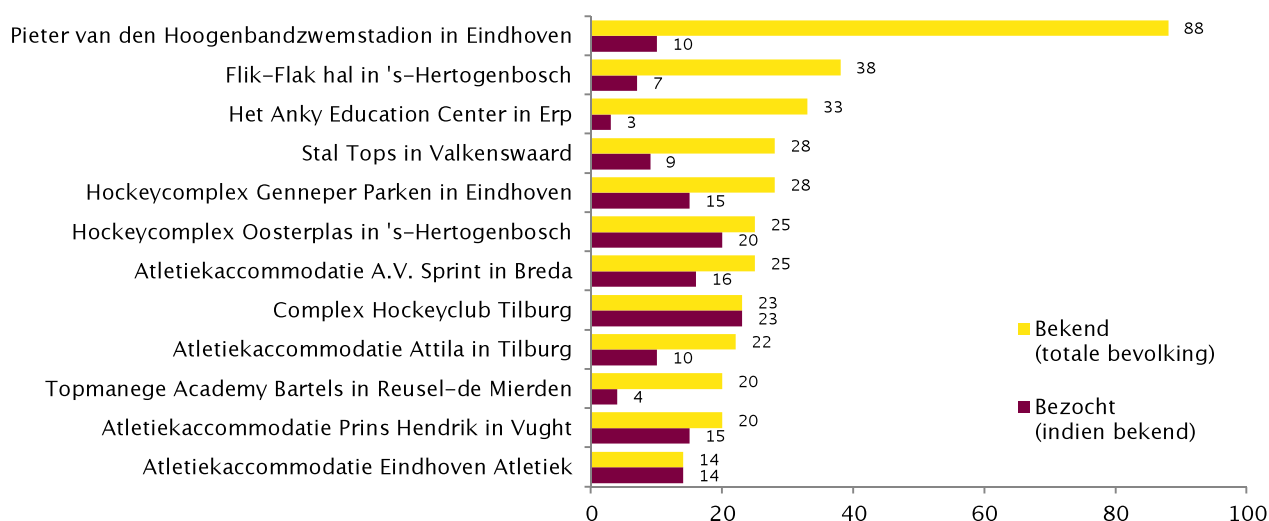
³ De totale investering in de tien ondersteunde topsportaccommodaties bedraagt 38,4 miljoen euro. De bijdrage van de provincie bedraagt 35 procent. Bij de fieldlabs bedragen de totale projectkosten 4,4 miljoen euro en is het aandeel provinciaal 40 procent.

2.2 Effecten

Bekendheid en tevredenheid

Sportaccommodaties in Noord-Brabant voorzien in een grote behoefte: een vijfde van de bevolking (6-79 jaar) maakt gebruik van sportvelden en ruim een derde maakt in het kader van sportdeelname gebruik van de informele openbare ruimte.⁴ Van een twaalfstal betekenisvolle (top)sportaccommodaties in Brabant, waarvan het merendeel met middelen uit het Sportplan is gefinancierd (geen voetbalstadions), is gepeild wat de (naams)bekendheid onder de bevolking (16 jaar en ouder) is.⁵ Daaruit blijkt dat vrijwel alle Brabanders één van de sportaccommodaties (van naam) kent (94%) (niet in figuur). Het Pieter van den Hoogenbandzwembadstadion in Eindhoven is veruit het meest bekend (88%). De aandacht die het complex in de media krijgt, de naam van een bekende Brabantse Olympiër die eraan gekoppeld is en de ligging naast een recreatief zwembad dragen waarschijnlijk bij aan deze bekendheid. Van de onderscheiden accommodaties is het complex van Eindhoven Atletiek het minst bekend (14%).

Figuur 2.1 Bekendheid – al is het alleen maar van naam – Brabantse topsportaccommodaties en bezoek (indien bekend) in afgelopen twaalf maanden door Brabantse bevolking (16+), in procenten van totale bevolking

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Naast de naamsbekendheid van sportaccommodaties is tevens het gebruik (bezoek) daarvan gemeten onder de groep personen die met de accommodatie bekend was. De hockeycomplexen in Tilburg (23%) en 's-Hertogenbosch (20%) voeren de lijst aan. Dat is mede beïnvloed door het feit dat bepaalde accommodaties sterk gericht zijn op topsport (zoals Stal Tops) en minder op recreanten. Dat hockey de

⁴ Hierop wordt nader ingegaan in hoofdstuk 8 (zie ook Bakker et al. 2014).

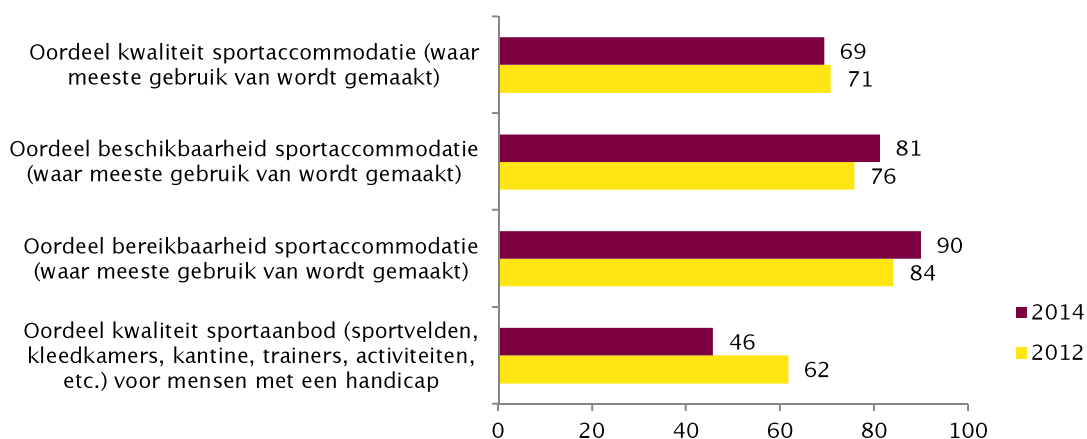
⁵ Anky Education Center, Stal Tops en de atletiekaccommodaties in Tilburg en Eindhoven worden tot de topsportaccommodaties gerekend, maar hebben geen subsidie uit het sportplan ontvangen. De twee laatstgenoemden hebben wel een aanvraag voor subsidie ingediend.

lijst aanvoert komt ook doordat er geen fitness- en zwemaccommodaties (voor recreanten, zoals de Tongelreep en AquaFun Sportiom) in de lijst zijn opgenomen.

Wanneer het 'bereik' van de accommodaties berekend wordt (het product van bekendheid en bezoek), dan blijkt dat het Pieter van den Hoogenband zwembad en de twee hockeycomplexen in Tilburg en Den Bosch de meeste bezoekers trekken (achtereenvolgens 8,8%, 5,3% en 5,0% van de Brabantse bevolking).

Onder Brabantse sportverenigingen is in 2014 en 2012 gepeild hoe zij de sportaccommodaties ervaren waar zij (het meest) gebruik van maken.⁶ Circa zeven op de tien clubs zijn tevreden met de (algehele) kwaliteit van de sportaccommodaties en dat is tussen 2012 en 2014 nauwelijks veranderd (figuur 2.2). Over de beschikbaarheid zijn verenigingen enigermate positiever gaan oordelen (81% in 2012, 76% in 2014), net als over de bereikbaarheid (90%-84%). Oordeelden in 2012 nog ruim zes van de tien clubs positief over het kwaliteit van het sportaanbod voor mensen met een handicap (62%), twee jaar na dato is die proportie gekrompen tot minder dan de helft (46%). De reden achter deze daling is niet eenvoudig vast te stellen. Mogelijk dat sportverenigingen in de afgelopen twee jaar hogere eisen zijn gaan stellen aan het aanbod voor deze doelgroep, mede ingegeven door de investeringen van de provincie in deze doelgroep.

Figuur 2.2 Oordeel Brabantse sportverenigingen over (aspecten van) sportaccommodaties en -aanbod, in procenten (% goed/voldoende)*

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

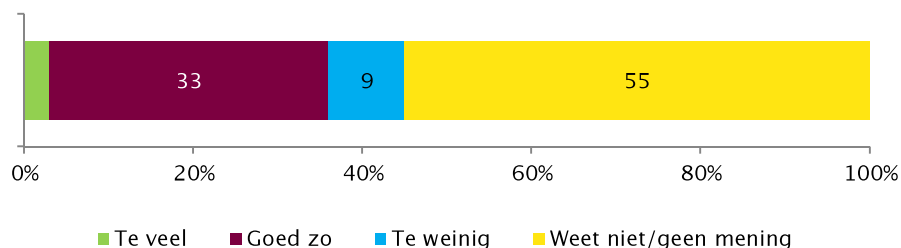
* Noot: De percentages hebben betrekking op alle Brabantse sportverenigingen, behalve bij het laatste aspect over de kwaliteit van het sportaanbod voor mensen met een handicap. Daar hebben de percentages betrekking op verenigingen die voor die doelgroep een aanbod hebben.

Gevraagd naar een oordeel over de omvang van het aanbod van topsportaccommodaties in Brabant valt op dat ruim de helft van de bevolking het antwoord schuldig moet blijven of daar geen mening over

⁶ De invloed van de provincie op dit vlak – het oordeel van vele Brabantse clubs over tal van sportaccommodaties – is begrenst: dit is vooral een gemeentelijk werkdomein.

heeft (55%). Degenen die daar wel een oordeel over kunnen vellen, zijn daar vooral tevreden over (33% van de bevolking).

Figuur 2.3 Oordeel Brabantse bevolking (16+) over aantal topsportaccommodaties, in procenten

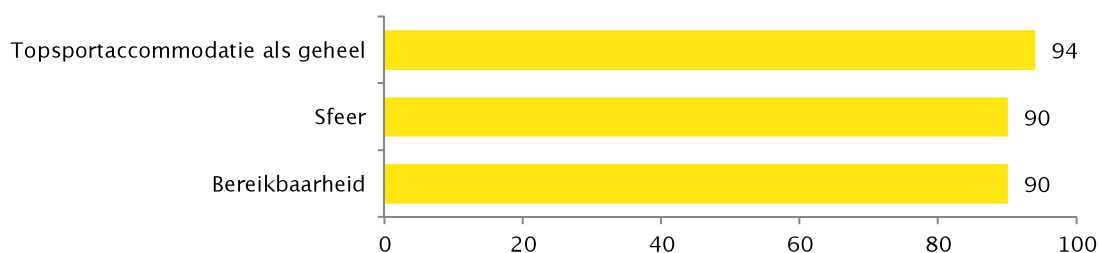

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Bezoek

Vrijwel alle Brabanders (94%) kennen wel een (top)sportaccommodatie, zo bleek eerder in dit hoofdstuk. Maar welk aandeel heeft ook één of meer van de onderscheiden accommodaties daadwerkelijk bezocht? Dat betreft een kwart van de Brabanders, waarvan de overgrote meerderheid (94%) tevreden is over de kwaliteit van de accommodaties in zijn totaliteit (figuur 2.4).⁷ Bovendien stemmen de sfeer en bereikbaarheid van de accommodaties negen van de tien Brabanders tot tevredenheid.

Figuur 2.4 Aandeel Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over (totaal van) bezochte topsportaccommodaties, in procenten

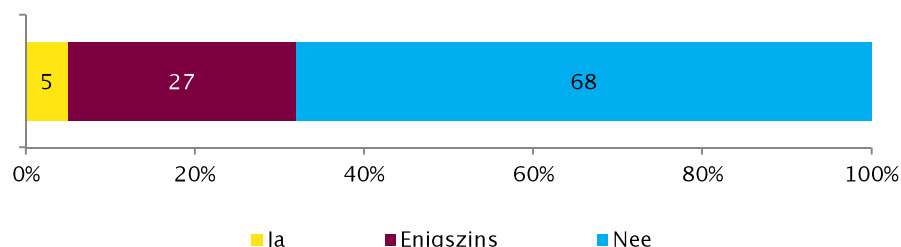
Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Het bezoeken van een sportaccommodatie kan gepaard gaan met tal van ervaringen zoals genieten van de spanning die sport met zich meebrengt en het samenzijn met vrienden en familie. Het kan ook een invloed hebben op het eigen sportgedrag, bijvoorbeeld het ontstaan van inspiratie om zelf (meer) te gaan sporten (of van sport te wisselen). Dat effect blijkt echter beduidend vaker niet dan wel op te gaan: bijna zeven op de tien Brabanders is door het bezoek van een sportaccommodatie niet aangemoedigd om zelf (meer) te gaan sporten. Dit resultaat ligt in lijn met ander onderzoek naar deze effecten: er kan niet verwacht worden dat één of enkele bezoeken aan een sportaccommodatie (of -

⁷ Het oordeel over bezochte topsportaccommodaties is op accommodatieniveau niet goed te geven omdat daarvoor de steekproef te klein is.

evenement) resulteren in een structurele aanpassing van het gedrag dat jarenlang is ingesleten.⁸ Wel kan het een bijdrage leveren aan een proces van bewustwording rondom het belang en het plezier dat sport teweeg kan brengen.

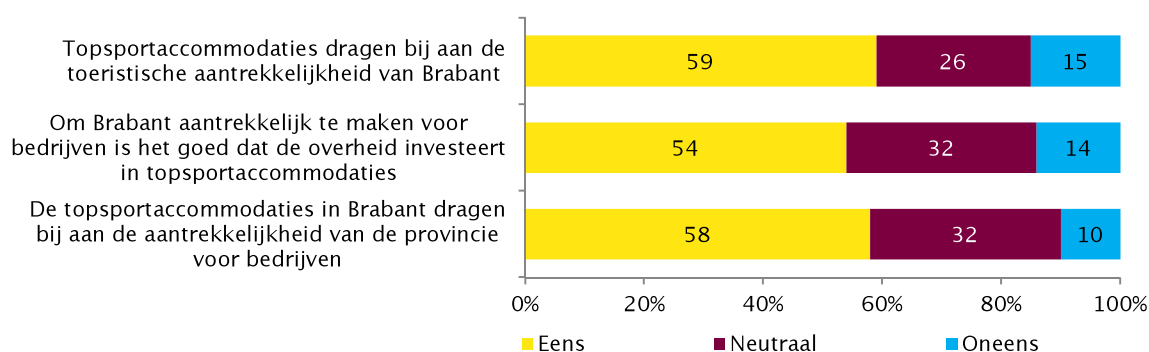
Figuur 2.5 Mate waarin Brabantse bevolking (16+) die minstens één topsportaccommodatie bezocht is aangemoedigd om zelf (meer) te gaan sporten, in procenten

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Bijna zes op de tien Brabanders (59%) zijn van mening dat topsportaccommodaties bijdragen aan de toeristische aantrekkelijkheid van de provincie (26% is neutraal en 15% is het daarmee oneens). Daarnaast geeft ruim de helft van de bevolking (54%) aan dat het goed is dat de overheid investeert in topsportaccommodaties (32% is neutraal en 14% is het oneens) en zeggen bijna zes op de tien inwoners (58%) dat topsportaccommodaties bijdragen aan het vestigingsklimaat voor bedrijven (32% neutraal, 10% oneens).

Figuur 2.6 Mate waarin Brabantse bevolking (16+) het eens is met stellingen over topsportaccommodaties, in procenten

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

⁸ Onder andere Weed (2009), Frawley (2013), Van Bottenburg et al. (2012), Hover et al. (2014).

De informele openbare ruimte wordt door de meeste Brabantse sporters minimaal een keer per jaar gebruikt voor sportbeoefening (40%) (tabel 2.2). Negentien procent van de sporters in Noord-Brabant gebruikt commerciële binnensportaccommodaties voor sportbeoefening en eveneens negentien procent gebruikt een andere buitenruimte. In de periode 2010-2013 is het gebruik van de openbare ruimte of thuisomgeving als locatie voor sportbeoefening toegenomen. Het sportaccommodatiegebruik van Brabantse sporters komt overeen met het beeld in de rest van Nederland.

Tabel 2.2 Gebruik van sportaccommodaties door sporters (≥ 1 x per jaar) in Noord-Brabant en Nederland, bevolking 6–79 jaar, 2010–2013, in procenten, meer antwoorden mogelijk

	2010		2011		2012		2013	
	NB	NL	NB	NL	NB	NL	NB	NL
Informele openbare ruimte	34	36	33	36	37	38	40	40
Commerciële binnensport	20	20	16	19	19	21	19	20
Andere buitenruimte	17	19	16	19	19	20	19	19
Sportvelden	18	16	16	16	20	17	18	17
Gemeentelijke binnensport	17	18	16	18	20	19	18	18
Zwembad/ Ijsbaan	17	20	18	19	18	19	17	19
Thuis	8	9	9	10	10	10	12	11
Andere binnenruimte	7	7	7	6	7	6	7	6
Golfbanen/ maneges	3	4	3	3	3	3	4	3
Formele openbare ruimte	4	3	3	3	3	3	3	3
Circuits	1	1	0	1	1	1	0	1

Bron: OBIN, bewerking Mulier Instituut

Een toelichting op de locaties en sportaccommodaties is opgenomen in tabel 2.3.

Tabel 2.3 Toelichting gebruikte termen

	Toelichting
Formele openbare ruimte	Jeu-de-boules-baan, halfpipe, skatebaan, schoolplein, Cruyff playground
Informele openbare ruimte	Bos, park, strand, duinen, openbare weg, zee, meer, plas, sloot
Sportvelden	Sportpark, sportveld, tennisbaan outdoor, atletiekbaan.
Gemeentelijke binnensport	Sporthal, sportzaal, gymzaal, indoor atletiek, indoor wielerved
Commerciële binnensport	Fitnesscentrum, klimhal, tennishal, skihal
Zwembad/ijsbaan	Overdekt zwembad, (niet) overdekte ijsbaan, tijdelijke ijsbaan, openlucht zwembad
Golfbanen/maneges	Manege, pitch & putt par 3, driving range, 9-holes golfbaan, 18-holes golfbaan
Circuits	Indoor kartbaan, outdoor kartbaan, motorcrosscircuit, racecircuit
Thuis	Thuis, eigen tuin
Andere buitenruimte	Buitenland, roeibaan, ander speelveld
Andere binnenruimte	Clubhuis, kantine, café, buurthuis, wijkgebouw

Verdiepend inzicht in betekenis provinciale investeringen

Tot besluit van deze paragraaf wordt bondig verslag gedaan van vier diepte-interviews met contactpersonen van organisaties waarvan de accommodaties door de provincie met middelen van het Sportplan zijn gefinancierd. De betekenis van de investeringen vanuit het Sportplan voor de sport in de provincie komt hierbij tot uiting. Dit betreft:

- A.V. Sprint in Breda (upgrading banen waaronder de realisatie van twee extra lanen; investering van 800.000 euro);

- Atletiekvereniging (tevens turnvereniging) Prins Hendrik in Vught (realisatie in- en outdoor trainingscomplex; investering van 738.000 euro);
- Hockeyclub Tilburg (realisatie hockeycomplex en fusie twee verenigingen; investering circa 1.550.000 euro);
- Academy Bartels in Hooge Mierde (realisatie tweede hal en gehandicaptenvoorzieningen; investering circa 1.070.000 euro).

Enkele interessante citaten uit de interviews zijn onderstaand opgenomen.

A.V. Sprint

“Zonder subsidie was de aandacht voor topatletiek minder geworden en hadden we topsporters niet kunnen behouden. (...) De jeugd kijkt naar deze toppers, het zijn iconen waar zij zich aan optrekken.”

“Het lukt ons nu beter om topwedstrijden naar ons toe te trekken. Zo hebben we direct na de oplevering het Nederlands Kampioenschap Jeugd (NKJ) gehad. Dat is de grootste outdoorwedstrijd van Nederland. In 2014 krijgen we weer het NKJ én komt het NK voor teams er nog aan. Zo komen er talloze wedstrijden op ons af, dat is onvoorstelbaar.”

“De uitdaging is dat de vereniging over de eigen schaduw heen moet stappen. Verenigingen vinden het vaak moeilijk om in regionaal verband samen te werken. (...) We willen bijvoorbeeld voor andere sporten, zoals hockey en voetbal, looptrainingen gaan aanbieden. Ook willen we ‘drukke’ dertigers en veertigers bereiken en bedienen op een manier die hen past. Om dat voor elkaar te krijgen heb je andere organisaties nodig. In het verbinden van organisaties kunnen de gemeente en de provincie een rol spelen.”

Prins Hendrik

“We hebben indoor een springbak voor de ver- en hinkstapspringers, voor de werpers is er een werpkooi en ook voor sprinters en hoogspringers zijn er indoormogelijkheden. Topsporters en talenten kunnen nu in de winter doortraineren, waardoor ze sterker uit de winter komen. Polsstokhoogspringers hoeven in de winter bijvoorbeeld niet meer naar Zoetermeer of Sittard.”

“We hebben deelgenomen aan projecten met kinderen met obesitas en we geven trainingen aan COPD-patiënten.⁹ Dit willen we in de toekomst in samenwerking met professionals op medisch en paramedisch gebied verder uitbouwen om onze maatschappelijke functie beter uit te kunnen voeren.”

“Onze status van Regionaal Talenten Centrum is van belang. Vanaf september 2013 zijn we bezig om dit centrum vorm te geven. Daarnaast zijn we een fieldlab aan het realiseren voor atletiek. Met de looptechniek analyses kunnen wij ook voor andere sporten veel betekenen. Het betrekken van beoefenaren van andere sporttakken vormt nog een uitdaging.”

⁹ COPD is een chronische longziekte.

Hockeyclub Tilburg

“Zonder de subsidie van de provincie was de fusie niet doorgegaan. Dan waren er twee noodlijdende hockeyclubs van 1.200 leden geweest die niet uit de neerwaartse spiraal hadden kunnen komen, zowel professioneel als wat betreft breedtesport.”

“We hebben een ledenstop op 2.400 gehad, maar we kunnen nu door naar 2.700. Dit betekent dat we die 2.700 jongens en meisjes een paar keer per week trainingen aan kunnen bieden en dat ze wedstrijden kunnen spelen. Dat is ongekend veel en dat gaat heel erg goed.”

“Het complex kan ook gebruikt worden voor wandelen en jeu-de-boules; er zijn veel mogelijkheden om mensen te laten bewegen en om hen bijvoorbeeld uit een sociaal isolement te trekken. (...) We zijn ook in gesprek met scholen om kinderen enthousiast te maken voor sporten en voor hockey. (...). Het bredere gebruik van onze velden staat bij ons hoog in het vaandel, maar we kunnen het niet alleen. Hoe maak je het mogelijk dat andere clubs en organisaties er gebruik van maken? Hoe organiseer je dat? Daar kan de provincie een rol in spelen.”

Academy Bartels

“Mindervaliden kunnen nu veel beter bediend worden. Voorheen was dit al een aandachtspunt, maar nu hebben we daar ook de faciliteiten voor. Zo is alles bijvoorbeeld rolstoelvriendelijk, waardoor we een nieuwe doelgroep kunnen bedienen.”

“De uitdaging is een goede consolidatie. Het behoud van evenementen als het Global Dressage Forum, maar ook bijvoorbeeld de trainingsdag voor talenten uit de provincie. Wat we daarnaast meer aan het oppakken zijn, zijn evenementen rondom recreatief rijden. Enjoy The Ride is hier een voorbeeld van: een project waarbij recreatieruiters gefaciliteerd worden om bij ons te rijden. De recreatietak groeit bij ons nog altijd.”

“Nederland wil op de kaart blijven staan wat dressuur betreft. Daarvoor is het trainen en begeleiden een belangrijk onderdeel en met een succesvol talentenplan lopen wij internationaal voorop. De uitdaging is dat je de talenten op de goede paarden houdt. Het plaatje moet kloppen: goede ruiters, goede paarden en een sterk team eromheen.”

2.3 Conclusie

Medio 2014 is er door de provincie ruim 15,3 miljoen euro in deze actielijn geïnvesteerd. De topsportaccommodaties in Brabant genieten een hoge naamsbekendheid (94%), met name het Pieter van den Hoogenband Zwemstadion (88%). Op jaarbasis worden één of meerdere van deze accommodaties door bijna een kwart van de bevolking bezocht. Van de onderscheiden accommodaties is met name het bezoek aan de hockeycomplexen in Tilburg (23%) en 's-Hertogenbosch (20%) in trek. Een overgrote meerderheid (94%) van de bezoekers is tevreden over de algehele kwaliteit van de bezochte accommodaties.

Circa zeven op de tien Brabantse sportverenigingen zijn tevreden met de algehele kwaliteit van de sportaccommodaties, hetgeen tussen 2012 en 2014 nauwelijks is veranderd. Over de beschikbaarheid zijn verenigingen enigermate positiever gaan oordelen (81% in 2012, 76% in 2012), net als over de bereikbaarheid (90%-84%). Oordeelden in 2012 nog ruim zes van de tien clubs positief over het kwaliteit

van het sportaanbod voor mensen met een handicap (62%), twee jaar na dato is die proportie gekrompen tot minder dan de helft (46%).

Bijna zes op de tien Brabanders (59%) zijn van mening dat topsportaccommodaties bijdragen aan de toeristische aantrekkelijkheid van de provincie. Daarnaast geeft ruim de helft van de bevolking (54%) aan dat het goed is dat de overheid investeert in topsportaccommodaties en zeggen bijna zes op de tien inwoners (58%) dat topsportaccommodaties bijdragen aan het vestigingsklimaat voor bedrijven.

De openbare buitenruimte wordt door de meeste Brabanders minimaal een keer per jaar gebruikt als sportomgeving (40%). Het gebruik van de openbare ruimte als locatie voor sportbeoefening is tussen 2010 en 2013 met vier procentpunten toegenomen.

3. Evenementen

Sportevenementen zijn niet meer weg te denken uit het vrijetijdsrepertoire van een gemeente of provincie. De functie die zij kunnen vervullen reikt veel verder dan vertier alleen. Aan evenementen worden door overheden dan ook in toenemende mate economische en maatschappelijke betekenissen toegekend. Om die reden investeert ook de provincie Brabant in (top)sportevenementen. In dit hoofdstuk wordt allereerst gekeken naar de doelen die de provincie zichzelf heeft gesteld ten aanzien van het aantal te realiseren projecten op het vlak van evenementen en de voortgang die daar tot medio 2014 mee is gemaakt. Ook zijn de bijbehorende investeringen aangehaald. Daarna staan de effecten en ontwikkelingen ten aanzien van evenementen in Brabant centraal. Hoeveel Brabanders bezoeken sportevenementen en welke evenementen hebben de grootste aantrekkingskracht op bezoekers? In hoeverre wordt er positief of negatief teruggeblikt op het bezoek aan evenementen in Brabant en wat is de betekenis van evenementen voor de breedtesport? Dit hoofdstuk handelt tot slot over de economische impact en het mediabereik dat evenementen genereren.

3.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. In de laatste kolom zijn de tot heden geïnvesteerde middelen opgenomen. De bijdrage van de provincie is gemaximaliseerd op vijftig procent van de totale investering; er was derhalve minstens vijftig procent cofinanciering benodigd. Medio 2014 is er door de provincie ruim 2,3 miljoen euro geïnvesteerd (tabel 3.1). Over de totale looptijd van het Sportplan is tot en met 2016 een bedrag van 4,4 miljoen euro begroot.

Tabel 3.1 Voortgang activiteiten en investeringen medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014	Investering medio 2014 (€)
Jaarlijks minimaal vijf topsportevenementen met tenminste 50.000 bezoekers	25	13	48%	912.500
Jaarlijks minimaal één WK of EK voor een kernsport	5	7	Ja	313.000 ^a
Tot en met 2016 minimaal twee (top)sportevenementen voor gehandicapten	2	4	Ja	50.000 ^b
Sponsoring topsportevenementen kernsporten (overig)		41		1.052.750
Totale investering				2.328.250

Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

^a Exclusief WK veldrijden (vanwege dubbeltelling met bedrag 912.500 euro)

^b Betreft alleen EK IPC zwemmen (rest betaald uit budget gehandicaptensport)

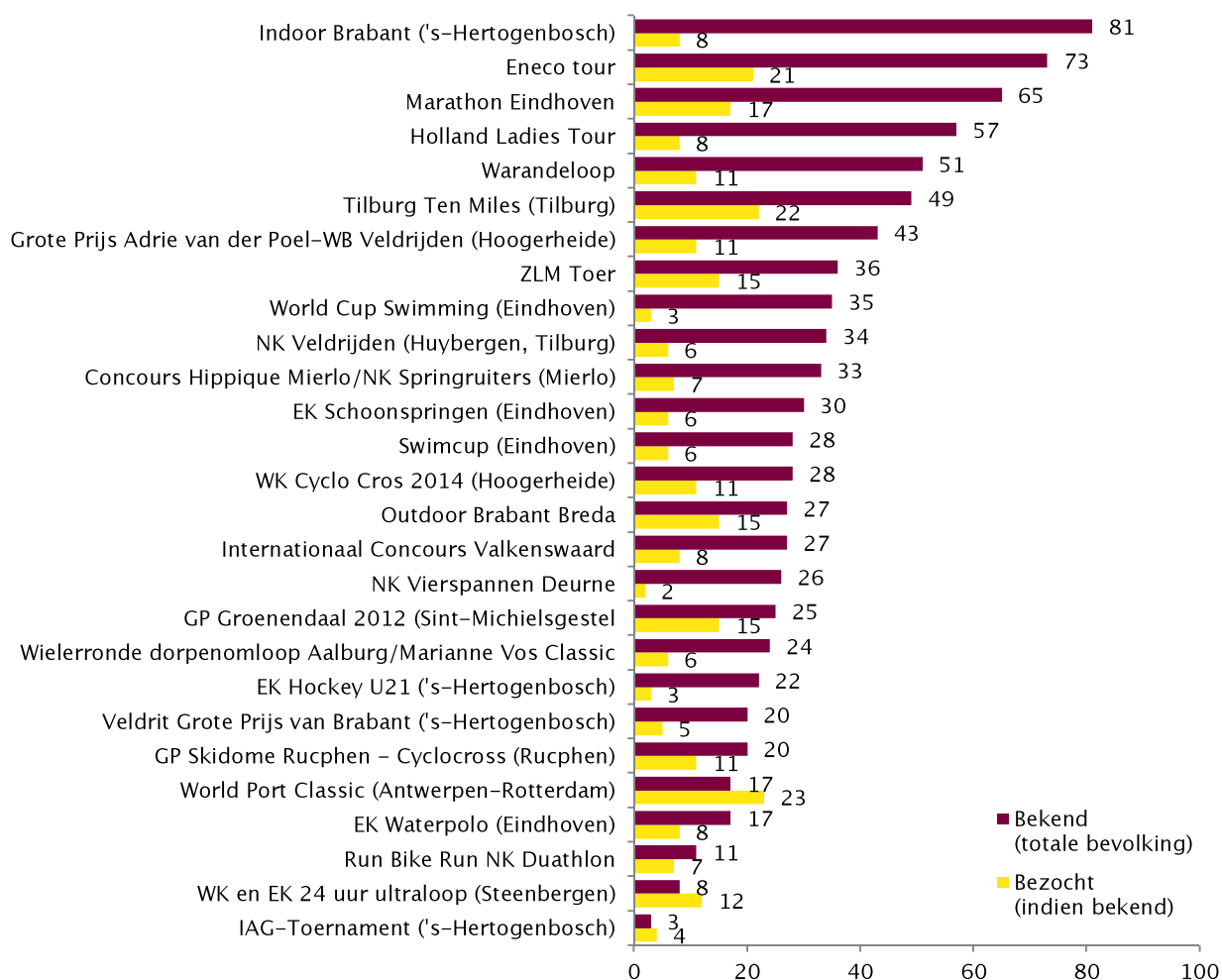
3.2 Effecten

Aantal bezoeken

De sportevenementen in Brabant genieten een hoge bekendheid: vrijwel alle Brabanders zijn bekend met minstens één van de voorgelegde topsportevenementen die in hun provincie plaatsvinden (96%).

Alle voorgelegde evenementen zijn mede gefinancierd met middelen uit het Sportplan.¹⁰ Indoor Brabant (81%), de Eneco Tour, die ten dele door Brabant loopt (73%), en de Marathon Eindhoven (65%) behoren tot de meest bekende sportevenementen (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Bekendheid – al is het alleen maar van naam – Brabantse (top)sportevenementen en bezoek of deelname (indien bekend) in afgelopen twaalf maanden door Brabantse bevolking (16+), in procenten

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Ruim vier op de tien Brabanders (41%) hebben één of meer van de in figuur 3.1 vermelde evenementen bezocht. De Brabanders die met de betreffende evenementen bekend zijn, hebben de World Ports Classic (23%), de Tilburg Ten Miles (22%) en de Eneco Tour (21%) het meest bezocht. Brabanders die aangaven in de afgelopen twaalf maanden naar geen enkel van de genoemde topsportevenementen te zijn geweest, geven daarvoor als reden op dat men er geen interesse in heeft (48%), er een speciale

¹⁰ Om die reden ontbreken gerenommeerde evenementen in de opsomming.

reden ontbreekt(26%) of dat men er geen tijd voor heeft (20%). Prijs (9%) en reisafstand (6%) worden relatief weinig als argument voor het niet bezoeken van een evenement aangedragen.

Wanneer het 'bereik' van de sportevenementen berekend wordt (het product van bekendheid en bezoek) dan blijkt dat de Eneco Tour, de Marathon Eindhoven en de Tilburg Ten Miles de meeste Brabanders tot een bezoek weten te verleiden (achtereenvolgens 15,5%, 11,1% en 10,8%).¹¹

Evenementenonderzoeksbureau Respons registreert van (top)sportevenementen in Nederland tal van kenmerken, waaronder het aantal bezoeken en deelnemers. Respons registreert het aantal bezoeken zoals door organisatoren wordt opgegeven of doet zelf een objectieve inschatting.¹² Op basis van die inventarisatie is een top 20 van best bezochte sportevenementen in Noord-Brabant opgesteld, zowel vanuit de optiek van bezoekers (tabel 3.2) als deelnemers (tabel 3.3).

De top drie van best bezochte sportevenementen (bezoekers) in Brabant is in 2013 gelijk aan die van 2011: volgens Respons is de AMGEN Singelloop Breda het best bezocht, gevolgd door De Lage Landen Marathon Eindhoven en de Brabants Dagblad Tilburg Ten Miles. Deze top drie bestaat louter uit hardloopevenementen, een sport die deel uitmaakt van de 'atletiekfamilie' en tot de Brabantse kernsporten gerekend wordt.

¹¹ Het verrekenen van deze bezoekcijfers met de bevolkingsomvang van Brabant leidt tot een hoger bezoekcijfer dan dat door organisatoren is vastgesteld. Dat komt mede doordat de percentages gebaseerd zijn op een steekproef wat leidt tot enigszins indicatieve resultaten.

¹² Niet elke organisator kan het opgegeven aantal bezoeken goed onderbouwen en waarschijnlijk zijn de aantallen in werkelijkheid lager.

Tabel 3.2 Top 20 bezochte (top)sportevenementen in Noord-Brabant in 2011 en 2013, in aantal bezoeken

Top 20 in 2011		Top 20 in 2013		
1	AMGEN Singelloop Breda	80.000	AMGEN Singelloop Breda	80.000
2	DLL Marathon Eindhoven	75.000	DLL Marathon Eindhoven	75.000
3	BD Tilburg Ten Miles	75.000	BD Tilburg Ten Miles	75.000
4	Int. Concours Hippique Eindhoven	75.000	Indoor Brabant	65.000
5	Indoor Brabant	65.000	Topshelf Open	58.100
6	Topshelf Open	58.100	Outdoor Brabant	50.000
7	Outdoor Brabant	50.000	NK RallyRacing Valkenswaard	50.000
8	NK RallyRacing Valkenswaard	50.000	WK robotica! RoboCup 2013	40.000
9	Eindhoven Ballooning	35.000	100 Jaar PSV	35.000
10	ELE Rally	35.000	ELE Rally	35.000
11	WK Motocross MX1 en MX2 Mannen	32.000	WK Motocross MX1 en MX2 Mannen	32.000
12	Nederland – Oostenrijk oefeninterland	30.000	Kennedymars Someren	30.000
13	Nederland – San Marino (EK Kwalificatie mannen)	30.000	RTL GP Dakar Pre-Proloog	30.000
14	RTL GP Dakar Pre-Proloog	30.000	Horse Event Deurne	28.500
15	Kennedymars Someren	30.000	Draai van de Kaai	25.000
16	Horse Event Deurne	28.500	International Concours Valkenswaard	25.000
17	International Concours Valkenswaard	25.000	Bavaria Profronde Stiphout	22.500
18	Draai van de Kaai	25.000	Daags na de tour	20.000
19	Bavaria Profronde Stiphout	22.500	Grote Prijs van Brabant	20.000
20	De Avondvierdaagse Tilburg	20.000	De Avondvierdaagse Tilburg	20.000

Bron: Respons, bewerking Mulier Instituut

Noot: de vetgedrukte evenementen zijn door de provincie gesponsord met middelen van het Sportplan.

Wanneer een top 20 op basis van deelnemers wordt samengesteld, verschijnen dezelfde drie hardloopevenementen bovenaan het rijtje. Opvallend is de stijging van het aantal deelnemers tussen 2011 en 2013 waarvan Respons melding maakt. De AMGEN Singelloop Breda, de Lage Landen Marathon Eindhoven en de Brabants Dagblad Tilburg Ten Miles zijn qua deelnemersaantal tussen 2011 en 2013 volgens Respons gegroeid met respectievelijk 39 procent, vier procent en negentien procent.

Tabel 3.3 Top 20 bezochte (top)sportevenementen in Noord-Brabant in 2011 en 2013, in aantal deelnemers

Top 20 in 2011		Top 20 in 2013		
1	AMGEN Singelloop Breda	11.537	AMGEN Singelloop Breda	16.000
2	DLL Marathon Eindhoven	18.200	DLL Marathon Eindhoven	19.000
3	BD Tilburg Ten Miles	9.000	BD Tilburg Ten Miles	10.739
4	Int.Concours Hippique Eindhoven	288	Indoor Brabant	n.b.
5	Indoor Brabant	53	Topshelf Open	n.b.
6	Topshelf Open	120	Outdoor Brabant	n.b.
7	Outdoor Brabant	400	NK RallyRacing Valkenswaard	n.b.
8	NK RallyRacing Valkenswaard	n.b.	WK robotica! RoboCup 2013	n.b.
9	Eindhoven Ballooning	n.b.	100 Jaar PSV	n.b.
10	ELE Rally	n.b.	ELE Rally	n.b.
11	WK Motocross MX1 en MX2 Mannen	n.b.	WK Motocross MX1 en MX2 Mannen	n.b.
12	Nederland – Oostenrijk oefeninterland	n.b.	Kennedymars Someren	1.921
13	Nederland – San Marino (EK Kwalificatie mannen)	n.b.	RTL GP Dakar Pre–Proloog	n.b.
14	RTL GP Dakar Pre–Proloog	n.b.	Horse Event Deurne	n.b.
15	Kennedymars Someren	n.b.	Draai van de Kaai	44
16	Horse Event Deurne	n.b.	International Concours Valkenswaard	n.b.
17	International Concours Valkenswaard	208	Bavaria Profronde Stiphout	n.b.
18	Draai van de Kaai	44	Daags na de tour	n.b.
19	Bavaria Profronde Stiphout	n.b.	Grote Prijs van Brabant	n.b.
20	De Avondvierdaagse Tilburg	3.500	De Avondvierdaagse Tilburg	n.b.

Bron: Respons, bewerking Mulier Instituut

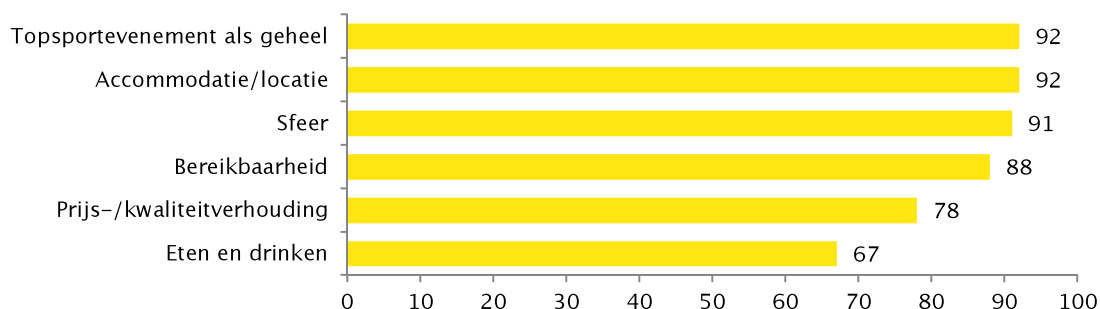
Noot: de vetgedrukte evenementen zijn door de provincie gesponsord met middelen van het Sportplan.

Waardering

Nu inzicht is verstrekt in het bezoek en de deelname aan sportevenementen wordt de blik gericht op de opgedane ervaringen: hoe tevreden zijn de bezoekers van één of meerdere Brabantse (top)sportevenementen?¹³ De resultaten hebben betrekking op het bezoek aan één of meer (top)sportevenementen die zijn opgenomen in figuur 3.1. Ruim negen op de tien bezoekers van (een) Brabants topsportevenement(en) (92%) kijken daar met tevredenheid op terug (figuur 3.2).

¹³ Het oordeel over bezochte topsportevenementen is op evenementenniveau niet te geven omdat daarvoor de steekproef te klein is.

Figuur 3.2 Aandeel Brabantse bevolking (16+) dat tevreden is over (totaal van) bezochte/deelgenomen topsportevenementen, in procenten

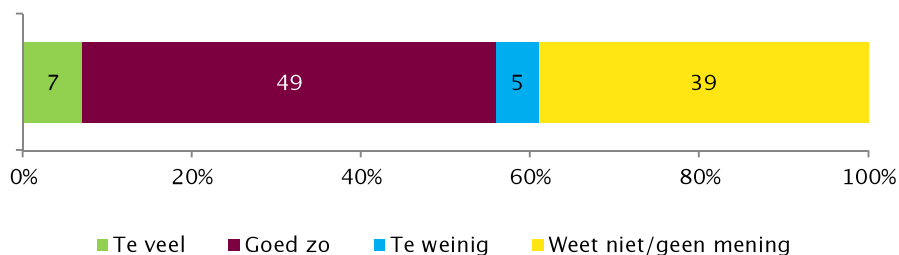

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Evenementenbezoekers zijn niet over elk aspect in dezelfde mate enthousiast, al blijft een ruime meerderheid over alle aspecten tevreden. Over de accommodatie of locatie is 92 procent van de bezoekers tevreden en dat oordeel is voor de sfeer (91%) en bereikbaarheid (88%) niet veel anders. De prijs-/kwaliteitverhouding wordt relatief laag beoordeeld, ofschoon nog steeds 78 procent van de bezoekers tevreden is. Hét verbeterpunt van Brabantse sportevenementen volgens bezoekers is het eten en drinken.¹⁴

Het oordeel van de Brabantse bevolking over het aantal topsportevenementen lijkt geen aanleiding tot zorg te zijn. Ongeveer de helft van de bevolking vindt het aanbod goed, enkelingen vinden het te veel of te weinig. Mogelijk hangt dit samen met de woonomgeving van de respondent: doorgaans is er in stedelijke gebieden vaker sprake van een 'evenementenmoetheid' - if any - dan in rurale gebieden. Opvallend is dat bijna vier op de tien Brabanders niet weten of er te veel of te weinig sportevenementen zijn of daarover geen mening hebben (hetzelfde beeld werd geconstateerd bij de vraag naar het oordeel over het aantal sportaccommodaties in het vorige hoofdstuk).

Figuur 3.3 Oordeel Brabantse bevolking (16+) over aantal topsportevenementen, in procenten

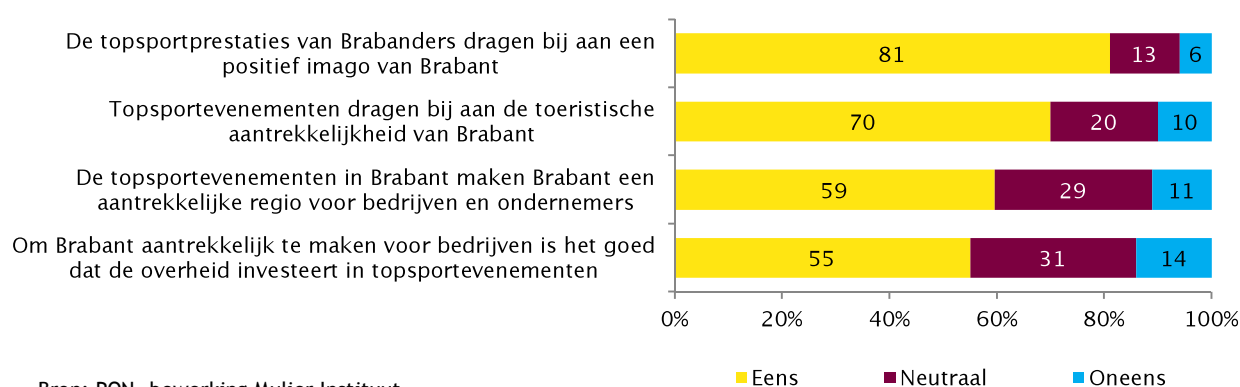

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

¹⁴ Aangezien er op hoofdlijnen is geëvalueerd is niet aan te geven wat hier precies aan schort (o.a. omvang aanbod, diversiteit aanbod).

De Brabantse bevolking is gevraagd naar de waarde of betekenis van sportevenementen voor het imago van de provincie en voor het leef- en vestigingsklimaat. Ruim acht op de tien inwoners (81%) vinden dat topsportprestaties van Brabanders, geleverd tijdens sportevenementen, bijdragen aan een positief imago van Brabant. Een wat kleiner aandeel (70%) geeft aan dat topsportevenementen de toeristische aantrekkelijkheid van de provincie ten goede komen en een ruime meerderheid (59%) vindt dat topsportevenementen Brabant tot een aantrekkelijke regio voor bedrijven en ondernemers maken. De bevolking is nog het meest ambivalent over de stelling dat het goed is dat de overheid investeert in topsportevenementen: 55 procent steunt dit.¹⁵ Resumerend: onder de Brabantse bevolking is er sprake van geloof in de betekenis van sportevenementen voor place marketing.

Figuur 3.4 Mate waarin Brabantse bevolking (16+) het eens is met stellingen over topsportevenementen

Impact op breedtesport

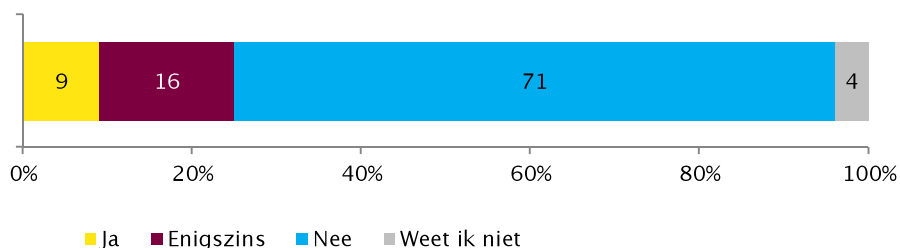
Sportevenementen worden door overheden niet alleen gefinancierd om (Brabantse) sporters een podium in eigen land te bieden. Gepoogd wordt vaak ook om met het evenement (en eventuele aanpalende activiteiten) een maatschappelijke spin-off te creëren. In het geval van topsportevenementen komt ook de wisselwerking tussen top- en breedtesport vaak ter sprake.

Brabanders die een topsportevenement bezochten zijn daardoor beduidend vaker niet dan wel aangemoedigd om zelf (meer) te gaan sporten. Een kwart geeft aan (enigszins) geïnspireerd te zijn en ruim zeven op de tien zegt niet geïnspireerd te zijn. Deze beperkte impact van één enkel evenement komt ook naar voren in ander onderzoek.¹⁶

¹⁵ Dit loopt in de pas met andere onderzoeken hiernaar, zie o.a. Hoekman & Tiessen-Raaphorst (2014) en Hover & Van der Bol (2014).

¹⁶ Zoals bij het WK wielrennen in Zuid-Limburg in 2012 (Slangen et al., 2013) en bij EYOF Utrecht 2013 (Breedveld et al. 2014).

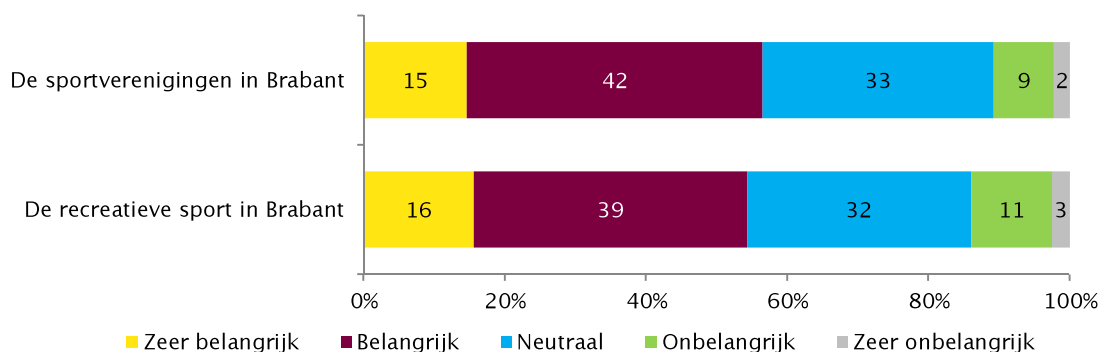
Figuur 3.5 Mate waarin Brabantse bevolking (16+) die minstens één topsportevenement bezocht of daaraan deelnam is aangemoedigd om zelf (meer) te gaan sporten, in procenten

Bron: PON, bewerking Mulier Instituut

Tot besluit is gekeken naar de attitude van (bestuurders van) Brabantse sportverenigingen ten opzichte van de betekenis van provinciale investeringen in topsportevenementen voor de sportverenigingen en de recreatieve sport in Brabant. Ruim de helft van de Brabantse sportclubs vindt het belangrijk voor de breedtesport dat de provincie investeert in topsportevenementen. Een derde staat hier neutraal in en circa één op de tien zegt dit onbelangrijk te vinden. Een aanzienlijk deel van de Brabantse clubs vindt provinciale investeringen in topsportevenementen dus van belang voor de recreatieve sport.

Figuur 3.6 Mate waarin provinciale investeringen in topsportevenementen volgens Brabantse sportverenigingen belangrijk zijn voor de sportverenigingen en de recreatieve sport in Brabant, in procenten

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

Economische impact

Sportevenementen brengen veel mensen op de been, zoals deelnemers, bezoekers, vrijwilligers, sponsors en pers. Bij grote evenementen kunnen deze aantallen oplopen tot tienduizenden of zelfs honderdduizenden, zoals eerder in dit hoofdstuk geschetst. Deze bezoekers geven in het kader van hun bezoek geld uit, hetgeen zorgt voor een economische impuls. Vanuit een economische optiek zijn echter alleen uitgaven interessant die zonder het evenement niet in een bepaald gebied gedaan zouden zijn. De economische impact verwijst dan ook naar deze zogenoemde additionele uitgaven. De afgelopen jaren is van zes evenementen de economische impact voor een specifieke regio bepaald (tabel 3.4).

Tabel 3.4 Economische impact van zes evenementen in Brabant, in euro's

Evenement	Economische Impact (€)	Regio	Auteur(s)
WK veldrijden 2014 (Hoogerheide)	3.900.000	West-Brabant	Van Schendel & Holewijn (2014)
Indoor Brabant 2013 (Den Bosch)	2.300.000	Gemeente Den Bosch	Van Schendel et al. (2013)
Marathon Eindhoven 2012	1.300.000	Stad Eindhoven	Van den Heuvel (2012)
Tilburg Ten Miles 2013	355.000	Stad Tilburg	Van den Heuvel (2014a)
Eneco Tour 2013 ¹	140.000 ²	n.v.t.	Discart & Brinkhoff (2013)
Warandeloop 2013 (Tilburg)	118.000	Stad Tilburg	Van den Heuvel (2014b)

¹ Dit betreft de start van de derde etappe Oosterhout - Brouwersdam op woensdag 14 augustus en de finish van de vierde etappe Essen - Vlijmen op donderdag 15 augustus.

² Uit het rapport wordt niet duidelijk of dit cijfer op basis van onafhankelijk onderzoek tot stand is gekomen, evenmin is de definitie van economische impact en de regio waarop dit betrekking heeft vermeld. Er is geen gebruik gemaakt van de richtlijnen van de WESP of van de 'Quick scan' die de provincie Brabant heeft laten ontwikkelen.

De economische impact van de zes vernoemde evenementen loopt uiteen van 3,9 miljoen euro tot 118.000 euro. Deze bedragen kunnen niet goed vergeleken worden omdat die sterk beïnvloed worden door de regio die bij het betreffende onderzoek als uitgangspunt dienstdeed. De economische impact van een evenement is voor de betreffende gemeente anders dan voor de provincie waar het evenement plaatsvindt.¹⁷

Mediabereik

De aandacht die sportevenementen (in de media) trekken zorgt doorgaans voor veel exposure waardoor provincies en steden zich kunnen (her)positioneren in diverse markten (place marketing). Bijvoorbeeld om buitenlandse bedrijven te interesseren voor investeringen (zoals voor nieuwe kantoren en fabrieken), maar ook voor binnenlands en buitenlands toerisme. Welke Brabantse sportevenementen zorgen voor veel en minder aandacht in de media?

Met MediaBereikEenheden (MBE's) wordt door Respons de 'mediawaarde' vastgesteld, die de mediadruk van een evenement weergeeft.¹⁸ Niet van elk evenement is elk jaar de mediawaarde vastgesteld. In tabel 3.5 zijn Brabantse sportevenementen opgenomen waarvan in 2010 of later het mediabereik is vastgesteld.

Indoor Brabant, de Topshelf Open en Outdoor Brabant voeren de lijst aan van Brabantse sportevenementen die volgens Respons de meeste aandacht in de media genereren.

¹⁷ Bijvoorbeeld: de uitgaven van een bezoeker uit Breda die speciaal voor de Tilburg Ten Miles naar Tilburg is gekomen, zijn additioneel voor Tilburg (en dus economische impact in Tilburg). Op provinciaal niveau is deze uitgave niet additioneel omdat het louter een verplaatsing van geld binnen de provincie is en er de aanname is dat dat bedrag anders ook in de provincie besteed zou zijn.

¹⁸ Deze worden bepaald aan de hand van scores die worden toegekend aan mediumtypen en de intensiteit daarvan. De mediumtypen hebben verschillende wegingsfactoren, zo weegt bijvoorbeeld televisie zwaarder mee in het 'MBE-mandje' dan buitenreclame. Mediumtypen die zijn verrekend zijn internet, print, televisie, radio, buitenreclame en bioscoopreclame. Voor nadere informatie over de totstandkoming van MBE's, zie <http://www.respons.nl/evenementenonderzoek/mediawaarde-evenement>.

Aangezien de Eneco Tour (enige UCI World Tour wielerveders in Nederland en België) deels door Brabant voert, is die ook opgenomen in het media-overzicht. De mediabelangstelling voor dit wielerevenement is in vergelijking met de andere (Brabantse) evenementen niet mis: meer dan twaalf maal zo hoog dan het Brabantse evenement dat de meeste aandacht genereert (Indoor Brabant). Dit heeft niet alleen te maken met de status van het evenement, maar ook met de lengte ervan (8 dagen).

Tabel 3.5 Media Bereik Eenheden Brabantse sportevenementen, in MBE's^a

	MBE's
Indoor Brabant (2012)	63
Topshelf Open (2012)	42
Outdoor Brabant (2012)	35
International Concours Valkenswaard (2011)	17
De Lage Landen Marathon Eindhoven (2011)	12
Grote Prijs Adrie van der Poel/UCI Cyclo-Cross Worldcup (2011)	11
Internationale GTC Rally (2011)	8
ELE Rally (2011)	6
Draai van de Kaai (2011)	5
AMGEN Singelloop Breda (2011)	3
Bavaria Profonde Stiphout (2011)	2
Kennedymars Someren (2011)	2
Dutch Open Darts (2010)	2
Haagse Beemden Loop Breda (2011)	2
Totaal van bovenstaande 14 evenementen	211
ENECO Tour (landelijk evenement, deels in Noord-Brabant) (2013)	768

Bron: Respons, bewerking Mulier Instituut

^a Het aantal MBE's is niet voor elk jaar voor elk evenement door Respons geregistreerd

Aantal en type sportevenementen

Met 86 sportevenementen in 2011 en 77 in 2013 staat Noord-Brabant in beide jaren op de derde positie wanneer de Nederlandse provincies worden gerangschikt op basis van het aantal sportevenementen dat daar plaatsvindt.¹⁹

Lag het aantal sportevenementen per 100.000 inwoners in 2011 nog op het niveau van Nederland (namelijk 3,5; tabel 3.6). In 2013 loopt dat aantal in Brabant niet meer in de pas met het nationaal beeld. In verhouding worden er in 2013 in Brabant minder sportevenementen per inwoners georganiseerd (3,1) dan in Nederland als geheel (3,5).

¹⁹ In 2011 bedroeg het aantal sportevenementen in Noord-Holland en Zuid-Holland respectievelijk 123 en 117. In 2013 was dat achtereenvolgens 139 en 107. De 'afstand' van Brabant ten opzicht van Zuid-Holland is daarmee ongeveer gelijk gebleven terwijl Noord-Holland de voorsprong verder uitbouwde.

Tabel 3.6 Sportevenementen in 2011 en 2013 in Noord-Brabant en Nederland, in absolute aantallen^a

		Aantal	Aantal per 100.000 inw.
Noord-Brabant	2013	77	3,1
	2011	86	3,5
Nederland	2013	583	3,5
	2011	578	3,5

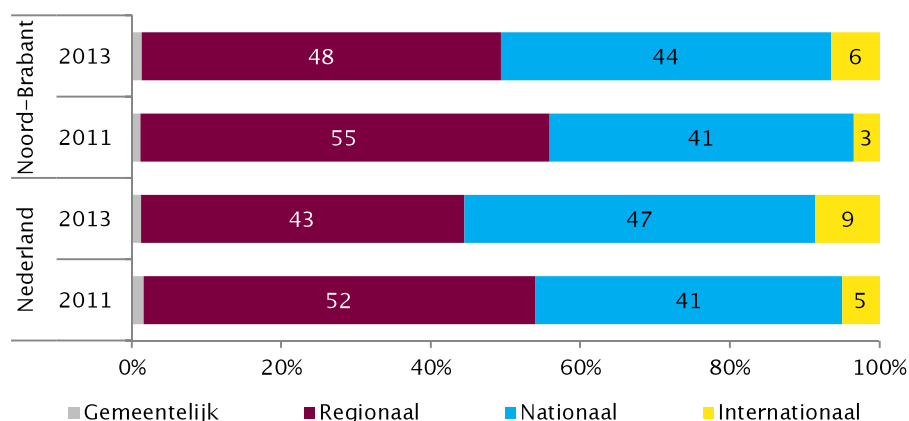
Bron: Respons, bewerking Mulier Instituut

^a Noot: de aantallen evenementen in 2011 komen niet overeen met de 0-meting. Navraag bij Respons leert dat dat overzicht destijds niet compleet was.

Naast het aantal georganiseerde sportevenementen is het van belang te kijken naar de samenstelling van het evenementenaanbod (en de ontwikkeling daarin). Indien 2013 en 2011 met elkaar worden vergeleken, is duidelijk dat het aandeel internationale sportevenementen is gegroeid (van 3% naar 6%), evenals het aandeel nationale evenementen (van 41% naar 44%) (figuur 3.7). Met de groei van de proportie (inter)nationale evenementen is het aandeel regionale en gemeentelijke evenementen afgenomen.

Het beeld dat uit de Brabantse cijfers oprijst - verhoudingsgewijs meer (inter)nationale evenementen en minder regionale en gemeentelijke evenementen - is ook in Nederland als geheel zichtbaar. Zowel in Brabant als in Nederland als geheel is er sprake van een internationalisering van sportevenementen.

Figuur 3.7 Sportevenementen in 2011 en 2013 naar aantrekkingskracht in Noord-Brabant en Nederland, in procenten

Bron: Respons, bewerking Mulier Instituut

3.3 Conclusie

Medio 2014 is er door de provincie ruim 2,3 miljoen euro in 'evenementen' geïnvesteerd. Ruim vier op de tien Brabanders bezoeken minstens één van de bekende topsportevenementen in de eigen provincie. Hardloopevenementen zijn daarbij het meest populair. Brabantse bezoekers van topsportevenementen blikken in het geheel genomen positief terug op het evenementenbezoek: meer dan negen op de tien bezoekers zeggen tevreden te zijn over het bezoek aan een Brabants(e) sportevenement(en).

De betekenis die Brabanders toekennen aan topsportevenementen en topsportprestaties voor het imago en de aantrekkelijkheid van Brabant (voor toeristen en ondernemers) is niet gering, wat onder meer blijkt uit het feit dat meer dan acht op de tien Brabanders aangeven dat topsportprestaties van Brabanders ten goede komen aan een positief imago van de provincie. Men is minder eensgezind of het een taak van de overheid is om hierin te investeren.

De economische impact van de Brabantse sportevenementen varieert van 3,9 miljoen euro tot 118.000 euro. Ook het mediabereik van Brabantse evenementen loopt uiteen. Het mediabereik van Outdoor Brabant is bijvoorbeeld bijna drie maal zo hoog als dat van de Marathon Eindhoven.

Met 86 sportevenementen in 2011 en 77 in 2013 staat Noord-Brabant in beide jaren op de derde positie wanneer de Nederlandse provincies worden gerangschikt op basis van het aantal sportevenementen dat daar plaatsvindt. Indien 2013 en 2011 met elkaar worden vergeleken blijkt dat het aandeel (inter)nationale sportevenementen licht is gegroeid, net als in Nederland als geheel.

4. Talentontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de stand van zaken rondom topsport en talentontwikkeling in Brabant. Welke doelen de provincie zichzelf heeft gesteld en waar de afgelopen periode op is ingezet, is te lezen in de eerste paragraaf. Vervolgens gaan we in op de ontwikkeling en effecten op het gebied van talentontwikkeling in Brabant. Hierbij wordt ingegaan op het aantal topsporters en talenten dat Brabant telt. Tevens is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de talenten tevreden zijn over de combinatie topsport en onderwijs die zij in Brabant ervaren.

4.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. Ofschoon het aantal activiteiten medio 2014 reeds is gerealiseerd, is het van belang te onderkennen dat de trainingscentra ook na 2014 een jaarlijkse investering van de provincie vergen. In de laatste kolom zijn de tot heden geïnvesteerde middelen opgenomen. De bijdrage van de provincie is gemaximaliseerd op vijftig procent van de totale investering; er was derhalve minstens vijftig procent cofinanciering benodigd. Medio 2014 is er door de provincie ruim 2,5 miljoen euro geïnvesteerd (tabel 4.1). Over de totale looptijd van het Sportplan is tot en met 2016 een bedrag van 4,4 miljoen euro begroot.

Tabel 4.1 Voortgang activiteiten en investeringen medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014	Investering medio 2014 (€)
Brabant beschikt in 2016 over minimaal 10 regionale/nationale trainingscentra voor de ontwikkeling van sporttalenten	10	21	Ja	1.175.944
Het Centrum voor Topsport & Onderwijs heeft haar functie/activiteiten duurzaam verankerd ^a				1.375.000
Totale investering				2.550.944

Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

^a Hierbij zijn door de provincie geen streefcijfers vastgesteld

4.2 Effecten

We beschrijven in deze paragraaf de ontwikkeling op indicatoren voor de actielijn talentenontwikkeling. Dat zijn het aantal topsporters en sporttalenten in Brabant, de tevredenheid van sporttalenten over de combinatie topsport en onderwijs en de tevredenheid over individuele begeleiding. Verder beschrijven we resultaten op enkele overige aspecten zoals de tevredenheid over de kwaliteit van topsportaccommodaties en de beoordeling van de topsportomgeving in Brabant.

Aantal topsporters en sporttalenten

In Nederland zijn door NOC*NSF in samenwerking met sportbonden topsport- en talentprofielen ontwikkeld. De profielen zijn ingedeeld op basis van leeftijd, sportprestaties en het te volgen programma. Topsporters krijgen de status A, B of HP en sporttalenten krijgen de status internationaal talent (IT), nationaal talent (NT) of belofte. Ruim vijftig sportbonden hebben deze algemene profielen

vertaald in sportspecifieke profielen. Het Talentmonitorsysteem²⁰ van NOC*NSF geeft inzicht in alle topsporters en sporttalenten in Nederland met een officiële status van hun sportbond. Topsporters en sporttalenten in het mannen/jongens veldvoetbal zijn niet in dit monitorsysteem geregistreerd.

Noord-Brabant telt in 2014 88 topsporters en 873 sporttalenten met een erkende status (inclusief gehandicapten), zie tabel 4.2. Dat is respectievelijk elf en zestien procent van het totaal in Nederland. Het aantal geregistreerde Brabantse topsporters en sporttalenten is afgenomen in vergelijking met het aantal in 2012. Landelijk is er eveneens een daling van aantal topsporters en sporttalenten zichtbaar van 7.415 in 2012 naar 6.134 op dit moment. Aangezien het totaal aantal topsporters en sporttalenten in Nederland is gedaald, is het aandeel van Brabantse topsporters en sporttalenten ongeveer gelijk gebleven.

Tabel 4.2 Aantal bij NOC*NSF geregistreerde topsporters en sporttalenten (inclusief gehandicapten) in Nederland en Noord-Brabant in 2012 (peilmoment juni) en 2014 (peilmoment augustus), in absolute aantallen en procenten

	Nederland (aantal)		Noord-Brabant (aantal)		Noord-Brabant (% van Nederland)	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Topsporters	871	791	130	88	15	11
Sporttalenten	6.544	5.343	1.125	873	17	16
Totaal	7.415	6.134	1.255	961	17	16

Bron: NOC*NSF Talentmonitorsysteem/Nationaal Talent Volgsysteem, bewerking Mulier Instituut

Het percentage Brabantse topsporters is met vier procent gedaald. De daling van het aantal topsporters en sporttalenten in het algemeen en in het bijzonder de afname van het aantal Brabantse topsporters kan grotendeels worden toegeschreven aan het beleid dat de afgelopen periode door NOC*NSF is gevoerd. Dat beleid kenmerkt zich door een sterkere focus op een beperkt aantal sporten. De aandacht voor sporten waarin Nederland een grote kans heeft op internationaal succes is geïntensiveerd. Dit betekent tegelijkertijd dat financiering van minder kansrijke topsportprogramma's is teruggebracht of is gestopt. De topsport- en talentprofielen zijn aangescherpt waardoor sporters in bepaalde disciplines minder snel als topsporters of sporttalenten worden erkend. Brabant telde in de afgelopen jaren een groot aantal topsporters in de discipline rolhockey. Sporters in deze discipline worden niet meer erkend als topsporters en zijn uit het monitoringsysteem van de sportkoepel verdwenen. Hierdoor is ook het aantal Brabantse topsporters afgenomen.

Naar rato van het aantal inwoners is het aantal topsporters in Noord-Brabant lager dan dat van Nederland als geheel, respectievelijk vier en vijf topsporters per 100.000 inwoners, zie tabel 4.3. Het aantal Brabantse sporttalenten per 100.000 inwoners (35) is hoger dan voor Nederland in totaal (32).

²⁰ Het Talentmonitorsysteem is de nieuwe naam van het Nationaal Talentvolgsysteem dat tot juni 2014 werd gehanteerd.

Tabel 4.3 Aantal bij NOC*NSF geregistreerde topsporters en sporttalenten (inclusief gehandicapten) per 100.000 inwoners in Nederland en Noord-Brabant, in absolute aantallen

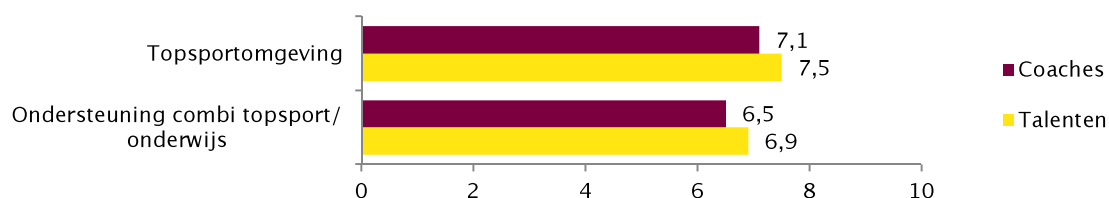
	Nederland		Noord-Brabant	
	2012	2014	2012	2014
Topsporters	5	5	5	4
Sporttalenten	39	32	46	35

Bron: NOC*NSF Talentmonitorsysteem/Nationaal Talent Volgsysteem, CBS, bewerking Mulier Instituut

Tevredenheid over de combinatie topsport en onderwijs

De combinatie topsport en onderwijs wordt door Brabantse sporttalenten met een 6,9 beoordeeld, zie figuur 4.1. Coaches zijn iets minder positief en geven combinatie topsport en onderwijs een 6,5. De algemene tevredenheid van sporttalenten over de topsportomgeving waarin zij dagelijks trainen wordt door hen beoordeeld met het rapportcijfer 7,5. Coaches beoordelen de topsportomgeving met een 7,1.

Figuur 4.1 Oordeel topsportomgeving en ondersteuning combinatie topsport en onderwijs door coaches en talenten, in gemiddeld rapportcijfer

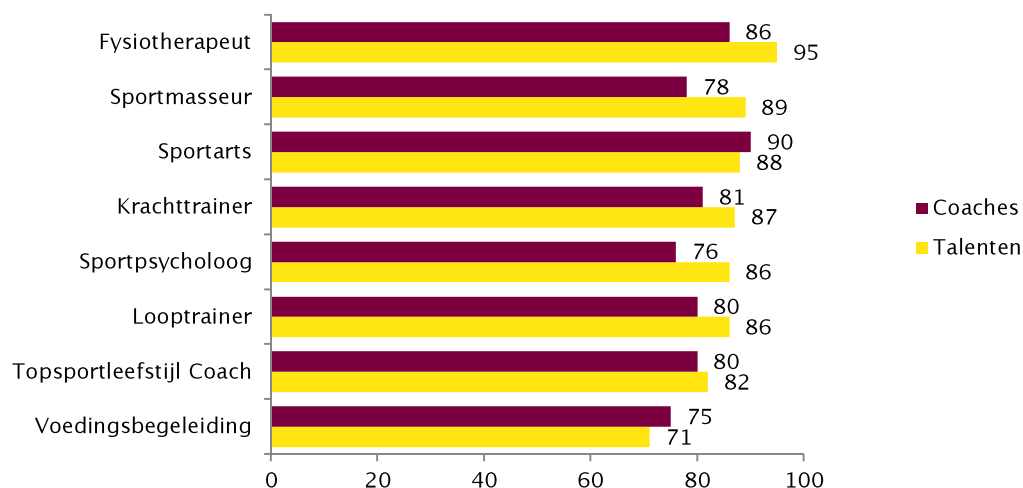

Bron: Reijgersberg & Hover (2014)

Tevredenheid over individuele begeleiding

Sporttalenten die van individuele begeleiding gebruikmaken zijn doorgaans tevreden over de ondersteuning door deze specialisten (>70%). De tevredenheid over medische ondersteuning van een fysiotherapeut (95%), sportmasseur (89%) en sportarts (88%) is bij sporttalenten het hoogst. Coaches die binnen hun topsportprogramma gebruikmaken van specialistische begeleiding voor hun sporttalenten, zijn het meest tevreden over de sportarts, fysiotherapeut en krachttrainer (>80%).

Figuur 4.2 Tevredenheid begeleiding van professionals door coaches en talenten, in procenten van groep die er gebruik van maakt (% tevreden)

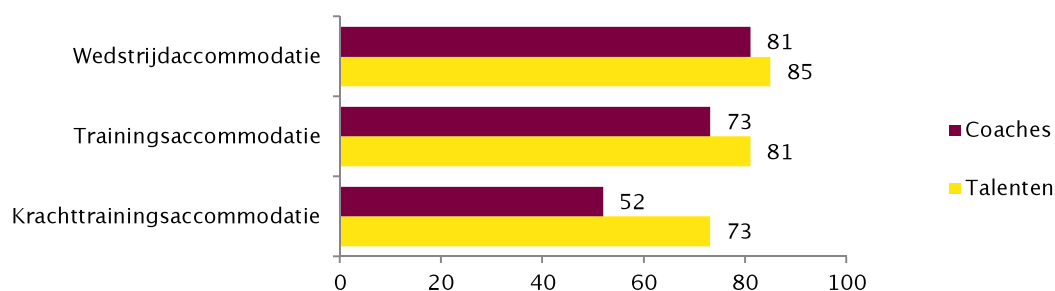

Bron: Reijgersberg & Hover (2014)

Overige aspecten

De ruime meerderheid van de sporttalenten en coaches is tevreden over de wedstrijd- en trainingsaccommodaties die zij voor de uitvoering van hun topsportprogramma gebruiken. Over de kwaliteit van de krachttrainingsruimte zijn de sporttalenten (73%) en met name de coaches (52%) minder tevreden.

Figuur 4.3 Kwaliteit topsportaccommodaties door coaches en sporttalenten, in procenten (% tevreden)

Bron: Reijgersberg & Hover (2014)

4.3 Conclusie

Medio 2014 is er door de provincie in deze actielijn ruim 2,5 miljoen euro geïnvesteerd. Brabant telt 88 erkende topsporters en 873 erkende sporttalenten. Het aantal topsporters en sporttalenten in Brabant is in vergelijking met 2012 afgenomen, maar dit kan grotendeels worden toegeschreven aan het landelijke beleid. Het percentage Brabantse topsporters en sporttalenten is naar verhouding van het totaal aantal topsporters en sporttalenten in Nederland nagenoeg gelijk gebleven (16%). Het aantal topsporters in Brabant naar rato van het aantal inwoners (4 per 100.000) is lager dan het landelijke cijfer (5). Het aantal Brabantse sporttalenten per 100.000 inwoners (35) is hoger dan in Nederland als geheel (32).

Brabantse sporttalenten beoordelen hun topsportomgeving met een ruime voldoende (7,5). De combinatie topsport en onderwijs wordt beoordeeld met een rapportcijfer 6,9. De gebruikerstevredenheid van sporttalenten over individuele begeleiding door specialisten is positief (meer dan zeven op de tien zijn tevreden)

5. Bijzondere breedte- en gehandicaptensport

In het Sportplan is ruime aandacht voor mensen met een beperking en het stimuleren van deze doelgroep om deel te nemen aan sport. In dit hoofdstuk is eerst weer ingegaan op de activiteiten die de provincie op dit vlak heeft ontplooid en welke investeringen er tot heden gedaan zijn. Vervolgens komen sportverenigingen in Brabant aan bod. Er wordt onder andere antwoord gegeven op de vraag hoeveel Brabantse clubs leden met een handicap of chronische aandoening hebben en of die verenigingen goed geëquipeerd zijn om deze doelgroep te bedienen. Topsporters en talenten in gehandicaptendisiplines is het daaropvolgende onderwerp. Verder is gekeken naar de stand van zaken bij bestaande regionale loketten voor gehandicaptensport en naar verwachtingen en kritische succesfactoren bij loketten die zich in de fase van ontwikkeling bevinden.

5.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. In de laatste kolom zijn de tot heden geïnvesteerde middelen opgenomen. De bijdrage van de provincie is gemaximaliseerd op vijftig procent van de totale investering; er was derhalve minstens vijftig procent cofinanciering benodigd. Medio 2014 is er door de provincie ruim 2,2 miljoen euro geïnvesteerd (tabel 5.1). Over de totale looptijd van het Sportplan is tot en met 2016 een bedrag van 4,4 miljoen euro begroot.

Tabel 5.1 Voortgang activiteiten en investeringen medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014 (%)	Investering medio 2014 (€)
Brabant kent een aangeschakeld systeem van regionale sportloketten voor mensen met een beperking	8	3	38%	255.000
Projecten voor deskundigheidsbevordering en activiteiten voor mensen met een beperking		30		1.035.937
Projecten voor bijzondere doelgroepen (breedtesport)		34		934.550
Totale investering				2.225.487

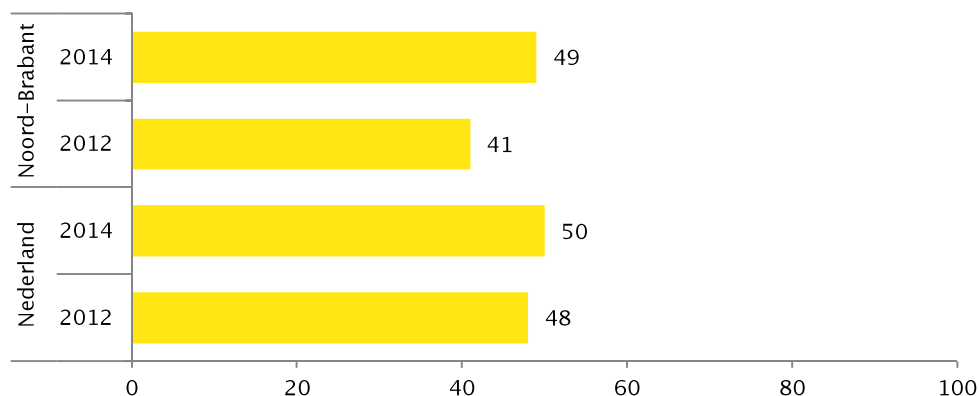
Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

5.2 Effecten

Ontwikkeling sportaanbod

Het aandeel Brabantse verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening is tussen 2012 en 2014 met acht procentpunten toegenomen naar 49 procent. Ook in Nederland als geheel was er sprake van een groei, maar die is minder groot dan die in Brabant (48%-50%).

Figuur 5.1 Aandeel Brabantse en Nederlandse sportverenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening, in procenten

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

Wanneer de stand van zaken bij verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening in 2014 wordt vergeleken met die in 2012 dan hebben zich geen grote verschuivingen voorgedaan. In Noord-Brabant is het aandeel clubs met speciaal aanbod voor deze doelgroep iets gegroeid (31%-34%), net als het aantal clubs dat over een of meer speciaal opgeleide/gekwalificeerde trainers/begeleiders voor sporters met een handicap beschikt (22%-28%). Bovendien is het aandeel clubs met specifiek kader voor sporters met een handicap toegenomen (31%-35%). De ontwikkelingen in Brabant zien we grosso modo ook terug bij het totaal van alle verenigingen in Nederland. Sportverenigingen in Brabant, maar ook in de rest van het land, lijken tussen 2012 en 2014 dus iets beter uitgerust om leden met een handicap goed van dienst te kunnen zijn.

Tabel 5.2 Sportaanbod voor leden met een handicap of chronische aandoening, verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening, in procenten

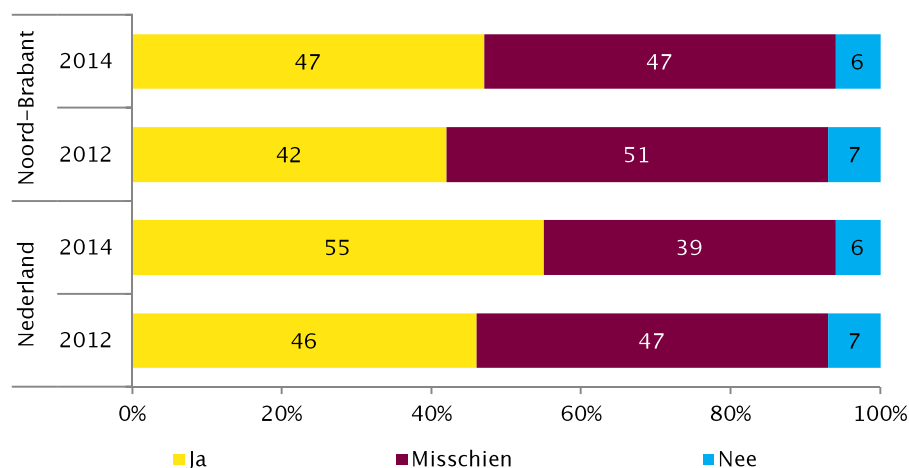
		Brabant		Nederland	
		2012	2014	2012	2014
Sportaanbod	Wij zijn een vereniging alleen voor mensen met een handicap	0	0	6	4
	Wij hebben aparte groepen voor mensen met een handicap	32	34	21	21
	Geen speciaal aanbod, mensen met een handicap doen mee in het reguliere sportaanbod	69	66	76	75
Kader	We hebben een of meer speciaal opgeleide/gekwalificeerde trainers/begeleiders voor sporters met een handicap	22	28	20	27
	We hebben vrijwilliger(s)/begeleider(s) die we rondom het sporten kunnen inzetten (bijvoorbeeld voor vervoer)	14	15	13	13
	We hebben geen specifiek opgeleid kader voor sporters met een handicap	69	65	73	67

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

Sportverenigingen in Brabant zijn iets beter uitgerust om leden met een handicap goed van dienst te kunnen zijn, maar betekent dat ook dat deze clubs de ambitie hebben om deze groep meer aan zich te binden dan twee jaar geleden? Dat lijkt in enige mate het geval, zowel in Brabant als in Nederland. Bedroeg het aandeel Brabantse clubs met ambities om meer mensen met een handicap aan zich te

binden in 2012 nog 42 procent, in 2014 is dat opgelopen tot 47 procent (Nederland: 46%-55%). Zowel in Brabant als in Nederland is het aandeel clubs dat géén uitbreiding van deze leden wil ongeveer constant gebleven.

Figuur 5.2 Aandeel verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening dat ambitie heeft om meer mensen met een handicap lid te laten worden, in procenten

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

Noot: In het rapport van de 0-meting (2012 cijfers) hadden de resultaten betrekking op alle verenigingen. Bij de 1-meting is deze vraag alleen voorgelegd aan verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening. Om de resultaten vergelijkbaar te houden zijn ook de resultaten van de 0-meting voor deze groep berekend.

Ruim de helft van de verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening heeft geen groeiambities rond deze doelgroep. De bottleneck blijkt in 2014, net als in 2012 voldoende gekwalificeerde trainers en begeleiders (35% in 2014) en vrijwilligers (eveneens 35%) te zijn. In mindere mate zit het gemis van de juiste materialen en hulpmiddelen een groei in de weg (17%). De knelpunten in Brabant spelen ook in Nederland als geheel. Het aandeel Brabantse clubs dat geen enkele belemmering ervaart lijkt enigszins toe te nemen (25%-27%), in tegenstelling tot de nationale trend (33%-31%).²¹

²¹ Bij de categorie 'Anders namelijk...' worden uiteenlopende antwoorden gegeven, zoals "We hebben te weinig beschikbare uren in de accommodatie om een aparte groep te starten.", "Er zijn nu 3 G-judoka's in één groep, als er nog meer bijkomen is de verhouding in deze groep niet goed." en "Er is in een straal van 15 kilometer al een voorziening."

Tabel 5.3 Ervaren belemmeringen door verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening om meer leden met een handicap of chronische aandoening te laten toetreden tot de vereniging, in procenten

	Brabant		Nederland	
	2012	2014	2012	2014
• We beschikken niet over (gekwalficeerde) trainers/begeleiders om sporters met een handicap te kunnen trainen/begeleiden	34	35	27	26
• Te weinig vrijwilligers om deze groep te begeleiden	34	35	21	25
• We beschikken niet over de juiste materialen/(sport)hulpmiddelen	17	17	12	14
• Te weinig kader dat een opleiding/cursus wil gaan volgen om deze groep te begeleiden	15	17	9	13
• We hebben nooit nagedacht over sporters met een handicap in onze vereniging	7	15	10	10
• We weten niet hoe we een passend sportaanbod kunnen creëren	0	12	4	6
• Onze accommodatie is niet aangepast/ geschikt/ toegankelijk	16	11	19	15
• We weten niet hoe we deze groep moeten werven	6	7	4	6
• Het kost te veel geld om een passend aanbod te creëren	5	7	5	5
• Het kost te veel tijd om een passend aanbod te creëren	6	6	5	6
• Het past niet binnen onze vereniging	6	4	9	4
• We denken dat onze leden niet positief staan ten opzichte van leden met een handicap	1	1	2	0
• Anders namelijk...	17	10	13	14
• <i>Er is geen enkele belemmering</i>	25	27	33	31

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2014

Noot: In het rapport van de 0-meting (2012 cijfers) hadden de resultaten betrekking op alle verenigingen. Bij de 1-meting is deze vraag alleen voorgelegd aan verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening. Om de resultaten vergelijkbaar te houden zijn ook de resultaten van de 0-meting voor deze groep berekend.

Van een focus op de (georganiseerde) breedtesport wordt nu gekeken naar topsporters en talenten in een gehandicaptendisipline. In 2014 telt Brabant volgens NOC*NSF 22 topsporters in deze discipline en 17 talenten. Dat is respectievelijk dertien en vijftien procent van de topsporters en talenten in Nederland. Aangezien ongeveer vijftien procent van de Nederlandse bevolking in Brabant woont is deze verdeling redelijk *fair share* te noemen. Wel is het aandeel topsporters in Brabant in 2014 ten opzichte van 2012 gedaald met twee procentpunten (15%-13%). Deze ontwikkelingen hebben vooral te maken met het beleid dat de afgelopen periode door sportkoepel NOC*NSF is gevoerd (sterkere focus op een beperkt aantal sporten).

Tabel 5.4 Aantal topsporters en talenten in gehandicaptendisipline in Nederland en Noord-Brabant, in absolute aantallen en procenten

	Nederland (aantal)		Noord-Brabant (aantal)		Noord-Brabant (% van Nederland)	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Topsporters	149	163	25	22	15	13
Talenten	n.v.t.*	117	n.v.t.*	17	n.v.t.*	15
Totaal	n.v.t.*	280	n.v.t.*	39	n.v.t.*	14

Bron: NOC*NSF Talentmonitorsysteem/Nationaal Talent Volgsysteem, bewerking Mulier Instituut

* Noot: In 2012 werden talenten in de gehandicaptendisipline door NOC*NSF nog niet geregistreerd

Ook naar rato van het aantal inwoners is er - mede door het NOC*NSF-beleid - sprake van een geringe daling. In 2012 waren er 10 topsporters in een gehandicaptendiscipline per 1 miljoen Brabanders. In 2014 zijn dat er nog negen.

Tabel 5.5 Aantal topsporters en talenten in gehandicaptendiscipline per 1.000.000 inwoners in Nederland en Noord-Brabant, in absolute aantallen

	Nederland		Noord-Brabant	
	2012	2014	2012	2014
Topsporters	9	10	10	9
Talenten	n.v.t.*	7	n.v.t.*	7

Bron: NOC*NSF Talentmonitorsysteem/Nationaal Talent Volgsysteem, CBS, bewerking Mulier Instituut

* Noot: In 2012 werden talenten in de gehandicaptendiscipline door NOC*NSF nog niet geregistreerd

Tevredenheid sportaanbod gehandicapten

Bij het grip krijgen op de tevredenheid van het sportaanbod bij gehandicapten staan de regionale sportloketten voor gehandicaptensport centraal. Hierbij wordt zowel gekeken naar bestaande loketten als naar geplande loketten. Tevens is in beide gevallen zowel onderzoek gedaan aan de vraag- als aan de aanbodzijde (coördinatoren en sportcoaches).

Regionale sportloketten voor gehandicaptensport kunnen worden beschouwd als een georganiseerde samenwerking tussen lokale sportloketten in een regio. Vanuit deze samenwerking wordt informatie gebundeld, expertise gedeeld en waar wenselijk op specifieke terreinen samengewerkt. Er zijn thans drie bestaande regionale loketten (West-Brabant, Midden-Brabant en de Meijerij) en er zijn daar bovenop vijf extra regionale loketten gepland (regio Oss, regio Eindhoven, regio Helmond, regio Land van Heusden/Altena en regio Bergen op Zoom). De geplande regionale loketten bevinden zich in een voorbereidingstraject. De drie bestaande loketten bevinden zich in verschillende stadia van ontwikkeling.

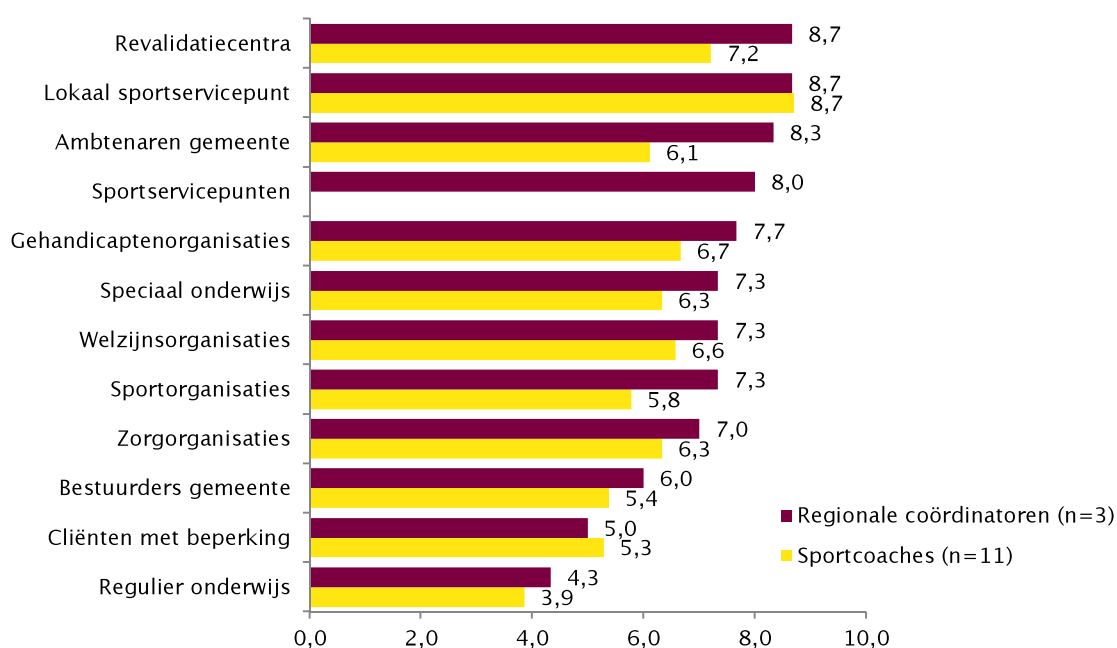
De centrale doelstelling van de loketten is het bevorderen van sporten en bewegen bij mensen met een beperking. Aandachtspunten daarbij zijn het bieden van hoge kwaliteit, goede vindbaarheid en het leveren van maatwerk (gemeenten die binnen een regionaal loket participeren kunnen verschillende speerpunten hebben).

Elk regionaal loket heeft een coördinator en lokale (buurt)sportcoaches spelen een belangrijke rol in de uitvoering. De sportcoach wordt gezien als lokale verbinder en is uitvoerder. In het takenpakket is sportstimulering voor mensen met een beperking opgenomen. De sportcoach maakt gebruik van de faciliteiten van het regionale sportloket en deelt lokale informatie. Daarnaast zoekt de sportcoach de samenwerking met de collega's van het regionale sportloket om efficiënt te kunnen werken.

Door Sportservice Noord-Brabant zijn persoonlijke gesprekken gevoerd met coördinatoren en sportcoaches van zowel bestaande als geplande regionale sportloketten voor gehandicaptensport. Daarnaast is er door beide doelgroepen een enquête ingevuld. De belangrijkste cijfers passeren hierna de revue.

Een goede bekendheid van gehandicaptenloketten is een randvoorwaarde voor succes. Om die reden is regionale coördinatoren en sportcoaches gevraagd naar hun beeld ten aanzien van die bekendheid onder twaalf doelgroepen.²² Regionale coördinatoren en sportcoaches geven aan dat de bekendheid bij revalidatiecentra en lokale sportservicepunten relatief hoog is, in tegenstelling tot die bij het regulier onderwijs en de cliënten met een beperking zelf (figuur 5.3). Dat laatste is opvallend omdat deze groep (toekomstige) consumenten van het loket zijn. Het opkrikken van de bekendheid van de loketten bij de gehandicapten zelf, maar ook bij reguliere onderwijsinstellingen, gemeentebestuurders en zorgorganisaties is van groot belang.

Figuur 5.3 Bekendheid bestaande loketten onder doelgroepen, in gemiddeld rapportcijfer (1–10; 1= zeer onbekend, 10=zeer bekend)

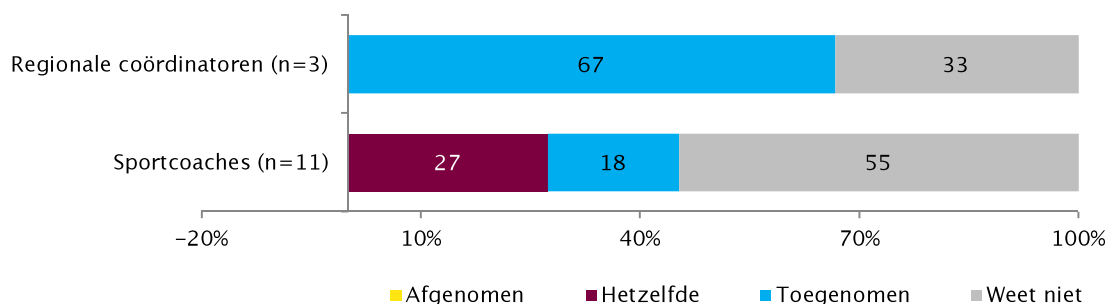

Bron: SSNB, bewerking Mulier Instituut

In hoeverre heeft de komst van de regionale loketten geleid tot meer ‘matches’ tussen vraag en aanbod? De coördinatoren zijn hierover beduidend positiever dan de sportcoaches (figuur 5.4). Twee derde van de coördinatoren geeft aan dat er meer matches tot stand zijn gekomen, tegenover achttien procent van de sportcoaches (waarvan bijna drie op de tien zegt dat het aantal matches hetzelfde is gebleven). Gezien het aandeel respondenten dat de vraag niet kan beantwoorden (33% van de coördinatoren, 55% van de sportcoaches) lijkt het erop dat er (in ieder geval op het moment van het afnemen van de vragenlijst) onvoldoende inzicht is in deze ‘prestatie-indicator’ van het loket. Mogelijk wordt dit veroorzaakt doordat de bestaande regionale loketten zich in verschillende ontwikkelingsstadia bevinden.

²² Sportservicepunten zijn niet gemeten bij sportcoaches.

Figuur 5.4 Ontwikkeling geslaagde matches tussen (sport)hulpvraag van cliënten en sportaanbod sinds de komst van het regionale gehandicaptenportloket, in procenten

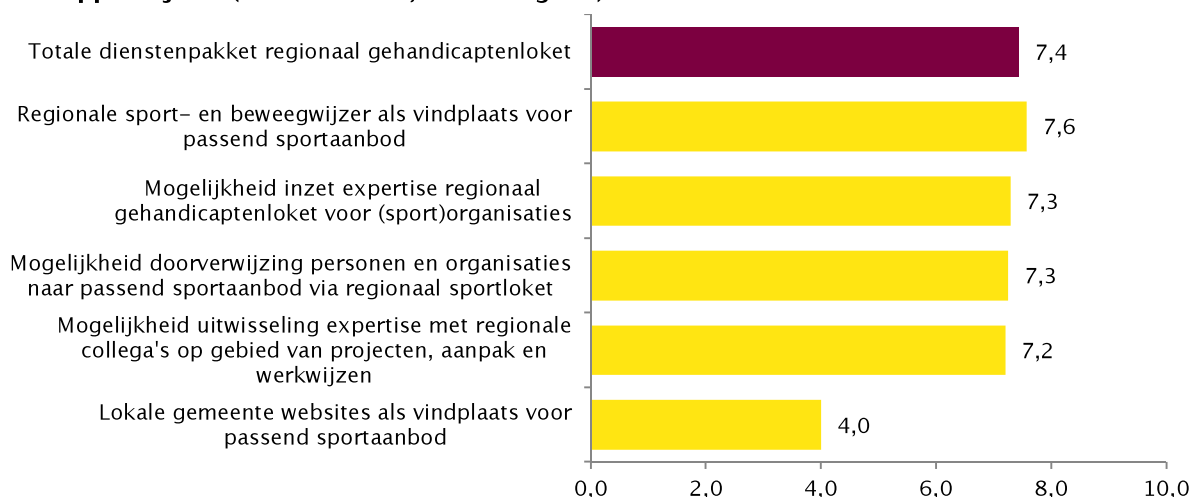

Bron: SSNB, bewerking Mulier Instituut

Belangrijke randvoorwaarden voor succes bij bestaande loketten zijn volgens sportcoaches en coördinatoren het realiseren van een duidelijke vindplaats van informatie, de wil tot samenwerken, het realiseren van een divers aanbod en het werken met medewerkers die het ‘veld’ kennen en daar een netwerk hebben. Ook worden samenwerking met gemeenten en goede betrokkenheid door sportaanbieders genoemd.

De sportcoaches beoordelen het totale dienstenpakket van de regionale gehandicaptenloketten met een rapportcijfer 7,4 (figuur 5.5). De regionale sport- en beweegwijzer als vindplaats voor passend sportaanbod wordt relatief hoog gewaardeerd (rapportcijfer 7,6). Duidelijk verbeterpunt is de mate waarin de websites van lokale gemeenten fungeren als vindplaats voor passend sportaanbod (rapportcijfer 4,0).

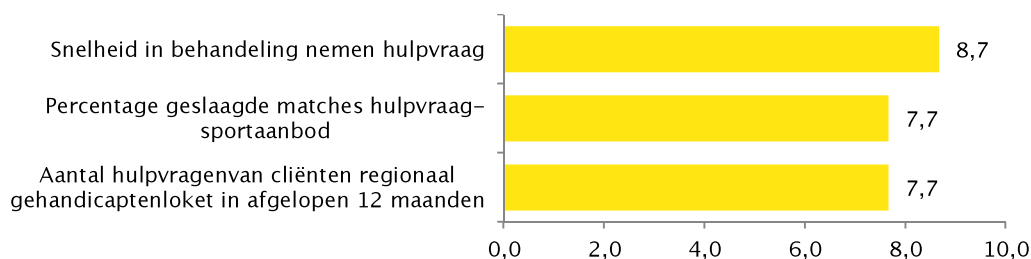
Figuur 5.5 Oordeel diensten regionaal gehandicaptenloket door sportcoaches (n=11), in rapportcijfers (1=zeer slecht, 10=zeer goed)

Bron: SSNB, bewerking Mulier Instituut

Regionale coördinatoren is gevraagd een oordeel te vellen over drie aspecten van het regionale gehandicaptenloket (figuur 5.6). De snelheid waarmee een hulpvraag in behandeling wordt genomen wordt het best beoordeeld (rapportcijfer 8,7). Ook zijn de regionale coördinatoren tevreden over het percentage geslaagde matches (7,7) en het aantal hulpvragen dat men krijgt (eveneens 7,7).

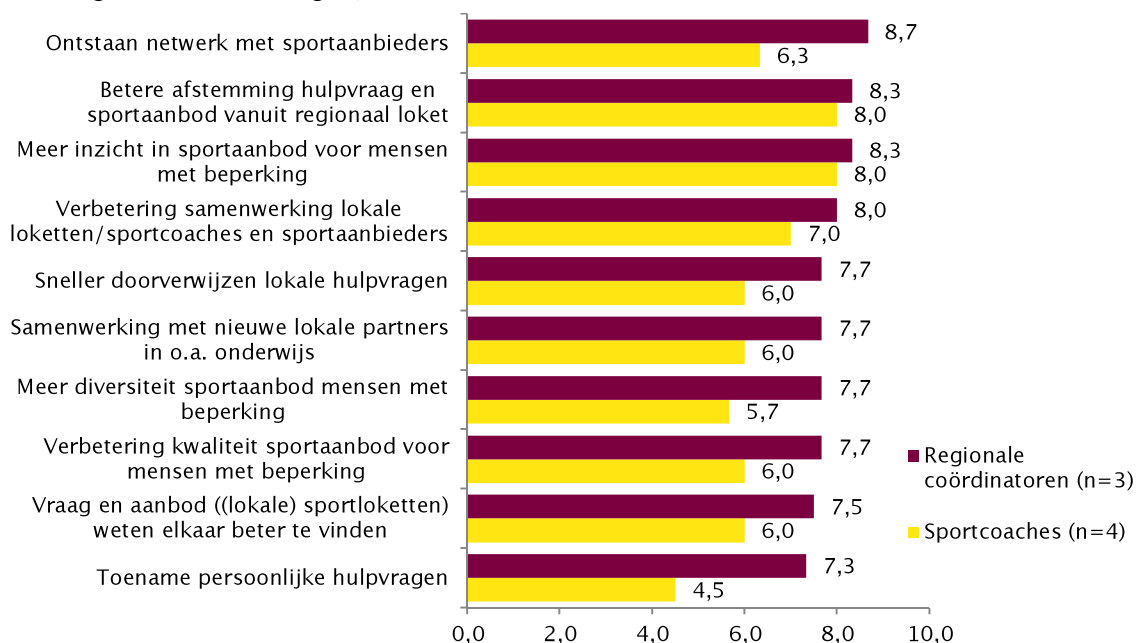
Figuur 5.6 Oordeel regionale coördinatoren over aspecten van het regionale gehandicaptenloket, in (n=3), in rapportcijfers (1=zeer slecht, 10=zeer goed)

Bron: SSNB, bewerking Mulier Instituut

Zoals aangegeven zijn er naast de bestaande loketten ook loketten in Brabant gepland. Regionale coördinatoren hebben betere verwachtingen van de te realiseren loketten dan de sportcoaches (figuur 5.7). De coördinatoren hebben er voldoende vertrouwen in dat er een netwerk met sportaanbieders ontstaat, iets wat sportcoaches meer in twijfel trekken. Ook hebben coördinatoren, net als sportcoaches, relatief veel vertrouwen in het tot stand komen van een betere afstemming tussen hulpvraag en het sportaanbod vanuit het loket. De grootste uitdagingen die er liggen - ofschoon de verwachtingen daaromtrent niet meteen tot zorg leiden - is de vindbaarheid van de loketten en een groei van de persoonlijke hulpvragen. Met name de sportcoaches vragen zich af of de loketten tot een toename van persoonlijke hulpvragen leiden zal.

Figuur 5.7 Verwachtingen over de mogelijke uitwerking van het geplande regionale gehandicapten sportloket, in gemiddeld rapportcijfer (1-10; 1=zeer slechte verwachtingen, 10=zeer goede verwachtingen)

Bron: SSNB, bewerking Mulier Instituut

Sportcoaches en coördinatoren noemen een reeks van kritische succesfactoren voor de oprichting van de nieuwe loketten. Dit betreft een gebruiksvriendelijke website die actueel blijft, lokale betrokkenheid,

genereren van bekendheid, voorkomen van versnippering, een duidelijke taakverdeling en last but not least een breed gedragen gemeenschappelijke visie en doelstelling.

Verdiepend inzicht in ervaringen met gehandicaptenloketten

Teneinde enig inzicht te krijgen in de ervaringen van gehandicapten met de loketten zijn drie semigestructureerde interviews met cliënten gevoerd die contact hebben gehad met Brabantse loketten. Deze interviews zijn uitgevoerd door het Mulier Instituut. Het zijn allemaal personen die doorverwezen konden worden naar een passend sportaanbod. Hoewel de personen verschillende achtergronden hadden en een verschillende sportvraag zijn er overeenkomsten tussen de interviews te vinden. Alle personen uitten hun lof over de loketten en gaven aan de loketten te (willen) promoten in de eigen vrienden- en kennissenkring. Dé uitdaging is het beter promoten van het loket en de vindbaarheid te verbeteren: onbekend maakt onbemind. Ter illustratie worden hierna enkele citaten uit de interviews verwoord.

“Het is een leuke club en het tennissen leidt ook tot sociale contacten.”

“Er waren meer mogelijkheden dan ik had gedacht. Ik heb een rolstoelveiligheidsstraining gevolgd en er werd daarbij elke keer een introductie van een andere sport gegeven.”

“De loketten moeten beter bekend worden. Ik heb echt moeten zoeken. Daar waren ze zich van bewust. Er is inmiddels een aanpassing aan de website gedaan.”

“Jammer dat het [het sportloket] zo onbekend is. Er zullen veel mensen zijn die er baat bij hebben. Mijn man heeft in het verleden een hernia gehad en bij zijn revalidatie zijn er nooit veel opties geweest om te sporten. Dit is voor veel mensen een hele goede uitkomst.”

“De sportcoach was heel vriendelijk en aardig. Ze kijken naar wat je wél kan. Ik moet met de deeltaxi en bereikbaarheid is dan lastig, dat hield mij tegen. Maar ik denk dat ze [het sportloket] daar wel naar gekeken hebben. Je moet wel ergens overdekt kunnen wachten als je op de taxi moet wachten.”

Wanneer het onderzoek aan de aanbodzijde (coördinatoren en sportcoaches) wordt vergeleken met de vraagzijde (enkele cliënten van het loket) dan is er één gemeenschappelijke deler die eruit springt: investeer in de bekendheid (en gebruiksvriendelijkheid) van de regionale loketten.

5.3 Conclusie

Medio 2014 is er door de provincie ten behoeve van deze actielijn ruim 2,2 miljoen euro geïnvesteerd. Het aandeel Brabantse verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening is tussen 2012 en 2014 met acht procentpunten toegenomen naar 49 procent. Ook is in Noord-Brabant het aandeel clubs met speciaal aanbod voor deze doelgroep iets gegroeid (31%-34%). Het aandeel Brabantse clubs dat geen enkele belemmering ervaart om leden met een handicap of chronische aandoening aan zich te binden lijkt enigszins toe te nemen (25%-27%), in tegenstelling tot de nationale trend (33%-31%).

In 2014 telt Brabant volgens NOC*NSF 22 topsporters in de gehandicaptendiscipline en zeventien talenten. Dat is respectievelijk dertien en vijftien procent van de topsporters en talenten in Nederland. Aangezien ongeveer vijftien procent van de Nederlandse bevolking in Brabant woont is deze verdeling

redelijk *fair share* te noemen. Deze ontwikkelingen hebben te maken met het beleid van NOC*NSF (sterkere focus op een beperkt aantal sporten).

Het verbeteren van de bekendheid van bestaande loketten bij de gehandicapten zelf, maar ook bij reguliere onderwijsinstellingen, gemeentebestuurders en zorgorganisaties is van groot belang. Sportcoaches beoordelen het totale dienstenpakket van de regionale gehandicaptenloketten met een rapportcijfer 7,4 en de regionale coördinatoren roemen de snelheid waarmee een hulpvraag in behandeling wordt genomen (8,7). Wellicht de belangrijkste conclusie is dat er meer geïnvesteerd dient te worden in de bekendheid (en gebruiksvriendelijkheid) van de regionale loketten (ten dele via gemeentelijke websites), waaronder ook de loketten die reeds bestaan.

6. Sportnetwerken

In het Sportplan zet de provincie in op het stimuleren van netwerkvorming en -onderhoud rondom de sport. Deze functie is de sport eigen. Sportevenementen, van groot tot klein, brengen enthousiasme teweeg en brengen mensen op de been in een ongedwongen sfeer. De provincie organiseert en faciliteert bijeenkomsten tijdens sportevenementen en rond het thema sport. Die bijeenkomsten zijn bedoeld om partijen rond de sport met elkaar in contact te brengen. Dit betreft gemeenten, bedrijven, onderwijsinstellingen en allerlei andere organisaties. De activiteiten en investeringen komen eerst aan bod. De participatie in netwerken, de samenstelling en omvang daarvan en de frequentie van samenwerken worden daarna behandeld. Vervolgens wordt inzicht gegeven in hoeverre er concrete resultaten worden bereikt en hoe deelnemers aan de netwerkbijeenkomsten daarop terugkijken.

6.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. De in deze actielijn geïnvesteerde financiële middelen zijn niet eenvoudig vast te stellen omdat deze door de provincie niet op het niveau van deze actielijn gemerkt zijn.²³

Tabel 6.1 Voortgang activiteiten en investeringen medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014
De provincie organiseert jaarlijks 1 à 2 brede netwerkbijeenkomsten rond het thema sport	10	12 ^a	Ja

Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

^a In 2012 heeft de provincie een brede netwerkbijeenkomst georganiseerd over het Sportplan Brabant 2016. In 2013 is in een volgende bijeenkomst ingezoomd op de Sportplan-pijler "topsportevenementen". Als follow-up van deze bijeenkomst is het Platform Sportevenementen opgericht, van waaruit drie netwerkbijeenkomsten zijn georganiseerd. Daarnaast hebben Sportservice Noord-Brabant en de Talentenacademie/Business Meets Sports in opdracht van de Provincie respectievelijk de "Brabantse Sportontmoeting 2012" en zes workshops "Ondernemen = topsport en topsport = ondernemen" verzorgd.

6.2 Effecten

Alvorens wordt ingegaan op de 'effecten' is het van belang stil te staan bij het onderzoek dat is uitgevoerd in 2012 (0-meting) en het onderzoek in 2014 (1-meting). De doelgroep van het onderzoek was in beide jaren identiek, namelijk de 'sportrelaties van de provincie Brabant'. Van bepaalde organisaties (PSV, gemeente 's-Hertogenbosch is meer dan één persoon in het netwerk actief. Het aantal betrokken organisaties is dus kleiner dan het aantal personen. De groep 'sportrelaties' is tussen 2012 en 2014 aanzienlijk gegroeid (van 254 naar 494 personen; +94%). Bij het vergelijken van de 0-meting (2012) en

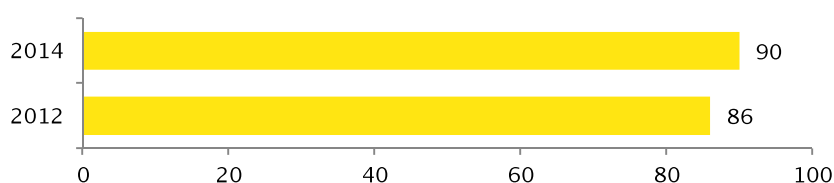
²³ In de conclusie (hoofdstuk 8) wordt hier nadere informatie over gegeven.

de 1-meting (2014) is het van belang dat men zich realiseert dat deze groep groter en waarschijnlijk ook (enigszins) anders van samenstelling is geworden.²⁴

Participatie in netwerken

Het aandeel personen dat aangeeft deel uit te maken van een sportnetwerk is tussen 2012 en 2014 met vier procentpunten gestegen naar 90 procent (figuur 6.1).

Figuur 6.1 Aandeel personen dat deel uitmaakt van een sportnetwerk, in procenten

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

De drie meest genoemde partners binnen sportnetwerken zijn de afgelopen twee jaar onveranderd, te weten overheden, sportverenigingen en onderwijsinstellingen. Wel lijken onderwijsinstellingen minder vaak deel van een netwerk te zijn geworden (57% in 2012, 49% in 2014) (tabel 6.2).

Tabel 6.2 Drie meest genoemde partners binnen sportnetwerken, in procenten

2012	%	2014	%
1. Overheden	59	1. Overheden	64
2. Onderwijs	57	2. Sportverenigingen	60
3. Sportverenigingen	51	3. Onderwijs	49

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

De meest genoemde doelen van de netwerken in 2014 zijn kennisontwikkeling en -uitwisseling (61%), beleidsontwikkeling (51%) en evenementenorganisatie (41%). Evenementenorganisatie viel in 2012 nog buiten de top drie (35%) (tabel 6.3).

Tabel 6.3 Top drie doelen netwerkvorming, in procenten

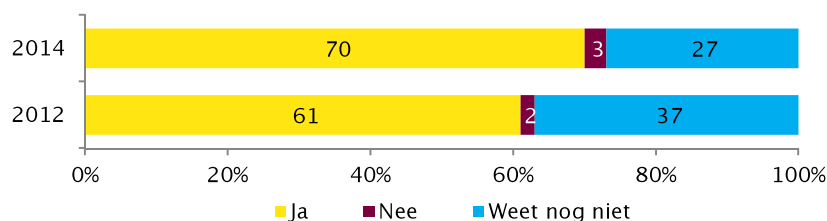
2012	%	2014	%
1. Kennisontwikkeling en -uitwisseling	73	1. Kennisontwikkeling en -uitwisseling	61
2. Beleidsontwikkeling	57	2. Beleidsontwikkeling	51
3. Product-/projectontwikkeling	55	3. Evenementenorganisatie	41

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

Het aandeel netwerken dat naar verwachting na de beleidsperiode van het Sportplan Brabant 2016 blijft bestaan, is met negen procentpunten toegenomen naar 70 procent (figuur 6.2).

²⁴ De respons bij de 0-meting was 38 procent (n=96) en bij de 1-meting 41% (n=152).

Figuur 6.2 Aandeel netwerken dat naar verwachting na beleidsperiode blijft bestaan, in procenten

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

Zeventien procent van de netwerken blijkt in 2014 te zijn ontstaan vanwege het Sportplan Brabant 2016 en 31 procent van de netwerken heeft met het sportplan te maken. In 2012 waren die aandelen respectievelijk vier en negentien procent. Zowel het aandeel netwerken dat is ontstaan vanwege het sportplan als dat daarmee te maken heeft is dus vergroot.

De grootte van de netwerken is nauwelijks veranderd. Zeventien procent telt in 2014 drie tot vijf organisaties, 21 procent 6-10 organisaties en ruim zes op de tien (62%) meer dan tien organisaties (in 2012 was dit respectievelijk 18%, 23% en 59%).

Wat betreft de herkomst van de organisaties binnen netwerken zijn er kleine verschillen opgetreden. Niettemin blijven de meeste organisaties gevestigd in Brabant (tabel 6.4)

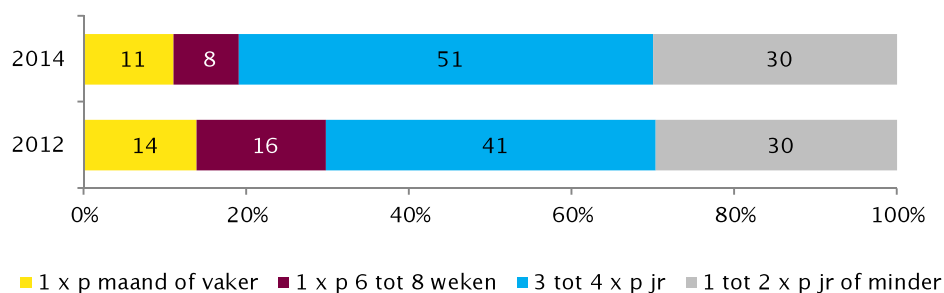
Tabel 6.4 Herkomst organisaties binnen netwerk, in procenten

	2012	2014
Binnen eigen stad/plaats	35	36
In de directe omgeving van de eigen stad/plaats	34	24
Binnen Brabant	57	48
Binnen Nederland	39	35
Elders in Europa	13	7
Buiten Europa	6	6

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

De frequentie waarmee de samenwerking gestalte krijgt lijkt enigermate afgenomen. Dat hangt samen met het feit dat er in 2014 minder vaak structureel en vaker ad hoc wordt samengewerkt (niet in figuur). In 2014 werkt 55 procent structureel samen, 26 procent op projectbasis en 19 procent ad hoc (in 2012 respectievelijk 72%, 24%, 4%). Niettemin is het aandeel organisaties dat minstens drie maal per jaar samenwerkt stabiel (70%) (figuur 6.3).

Figuur 6.3 Frequentie samenwerking binnen netwerk, in procenten

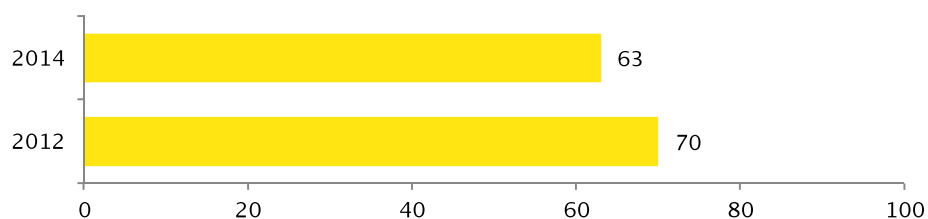

Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

Netwerken en resultaten

Het aandeel netwerken dat tot een concreet resultaat is gekomen is in 2014 63 procent, zeven procentpunten lager dan in 2012 (figuur 6.4).

Figuur 6.4 Aandeel netwerken dat komt tot concreet resultaat, in procenten

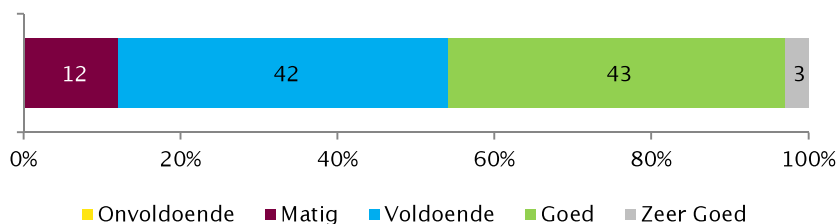
Bron: Vrijetijdshuis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

Tevredenheid over netwerkbijeenkomsten

Bijna de helft van de leden van netwerken die één of meerdere door (of in opdracht van) de provincie georganiseerde netwerkbijeenkomsten heeft bezocht, beoordeelt die als (zeer) goed (46%).²⁵ Ruim de helft (54%) gaf het oordeel voldoende of matig. Niemand vond de kwaliteit onvoldoende (figuur 6.5).

²⁵ De Brabantse sportontmoeting in Den Bosch op 12 december 2013 bleek van de gepresenteerde evenementen het meest bezocht (55%), gevolgd door de Plaza Sportevenementen en Economie in Den Bosch op 15 maart 2013 (39%) en het Platform Sportevenementen in Breda op 5 september 2013 (26%).

Figuur 6.5 Tevredenheid bezochte netwerkbijeenkomsten als geheel, in procenten

Bron: Vrijetijds huis Brabant, Fontys Economische Hogeschool Tilburg, bewerking Mulier Instituut

6.3 Conclusie

Medio 2014 is er door de provincie, inclusief ‘algemene projectkosten’, 1,5 miljoen euro geïnvesteerd in deze actielijn. De groep personen die tezamen het ‘sportnetwerk’ van de provincie vormen is tussen 2012 en 2014 aanzienlijk gegroeid: van 254 naar 494 personen (+94%). Het aandeel personen dat deel uitmaakt van een sportnetwerk is tussen 2012 en 2014 met vier procentpunten gestegen naar 90 procent. De drie meest genoemde partners binnen sportnetwerken zijn de afgelopen twee jaar onveranderd, te weten overheden, sportverenigingen en onderwijsinstellingen.

Het aandeel netwerken dat naar verwachting na de beleidsperiode van het Sportplan Brabant 2016 blijft bestaan is met negen procentpunten toegenomen naar 70 procent. Zeventien procent van de netwerken blijkt in 2014 te zijn ontstaan vanwege het Sportplan Brabant 2016 en 31 procent van de netwerken heeft met het sportplan te maken. In 2012 waren die aandelen respectievelijk vier en negentien procent.

De frequentie waarmee de samenwerking gestalte krijgt lijkt enigermate afgenomen. Dat hangt samen met het feit dat er in 2012 minder vaak structureel en vaker ad hoc wordt samengewerkt. In 2014 werkt 55 procent structureel samen, 26 procent op projectbasis en 19 procent ad hoc (in 2012 respectievelijk 72%, 24%, 4%). Het aandeel netwerken dat tot een concreet resultaat is gekomen is in 2014 63 procent, zeven procentpunten lager dan in 2012.

Bijna de helft van de leden van netwerken die één of meerdere door (of in opdracht van) de provincie georganiseerde netwerkbijeenkomsten heeft bezocht, beoordeelt die als goed. Ruim de helft gaf het oordeel voldoende of matig.

7. Interactie andere domeinen²⁶

Onder invloed van de Agenda van Brabant ligt in het Sportplan Brabant 2016 de nadruk op het verbeteren van het Brabantse leef- en vestigingsklimaat: door de sport zelf, maar juist ook via de kansen die sport biedt voor andere domeinen. De provincie ziet sport als een katalysator voor ontwikkelingen in aanpalende beleidsterreinen, zoals economie, gezondheid en ruimte. Door samenwerking tussen de sportsector en bedrijfsleven, onderwijs, overheden en vrijetijdssector vindt kennisdeling plaats en ontstaan nieuwe ideeën en producten.

7.1 Activiteiten

De doelen in termen van activiteiten die ten aanzien van deze actielijn zijn vastgesteld, zijn opgenomen in onderstaande tabel. Tevens is de voortgang medio 2014 hierbij vermeld. Ook de in deze actielijn geïnvesteerde financiële middelen zijn niet eenvoudig vast te stellen omdat deze door de provincie niet op het niveau van deze actielijn gemerkt zijn.²⁷

Tabel 7.1 Voortgang activiteiten medio 2014

Doel	Streefcijfer 2016	Gerealiseerd medio 2014 (aantal)	Gerealiseerd medio 2014
De provincie is in de periode t/m 2016 betrokken bij twintig projecten met een cross-over tussen sport en een ander maatschappelijk domein	20	44 ^a	Ja
Tot en met 2016 zijn jaarlijks tien bezoeken aan (MKB-)bedrijven in Brabant gebracht om samenwerking met de sportsector te verkennen of verdiepen	50	52 ^b	Ja

Bron: provincie Noord-Brabant, bewerking Mulier Instituut

^a Deze projecten hebben betrekking op de relatie tussen sport en gezondheid (vitaliteit), samenleving (sociale cohesie), leefbaarheid, innovatie & ondernemen, vrijetijdseconomie, ruimte en regiobranding. Een uitgebreide beschrijving van projecten is te vinden in bijlage 2.

^b Deze 'bezoeken' hebben in de afgelopen periode vooral het karakter gehad van workshops met groepen van circa twintig bedrijven rond een bepaald thema. Het één op één benaderen van bedrijven is in 2014 gestart vanuit het nieuwe platform Sport en Zaken Brabant.

De personeelskosten die aan het sportplan verbonden zijn bedragen 1,6 miljoen euro. Dit bedrag heeft ook betrekking op de andere actielijnen in het sportplan.

²⁶ Thirza Brinkhoff-Reesink (beleidsmedewerker sport van de provincie Brabant) is de auteur van dit hoofdstuk, behalve het deel onder het kopje 'Sportdeelname'.

²⁷ In de conclusie (hoofdstuk 8) wordt hier nadere informatie over gegeven.

7.2 Effecten

Een belangrijk doel van het maken van verbindingen tussen sport en andere beleidsvelden is om de sportsector een grotere bijdrage te laten leveren aan diverse maatschappelijke opgaven, zoals vergrijzing, overgewicht en sociale cohesie, en aan de economische ontwikkeling van Brabant. Concreet zou de intersectorale samenwerking moeten leiden tot een toename van het aantal bedrijven dat via de sport nieuwe producten, diensten en afzetmarkten genereert. Hierna wordt aangegeven wat thans de prestaties en effecten zijn van de beleidsinspanningen voor een aantal van de cross-overs.

Sport en gezondheid (vitaliteit)

De verschillende vitaliteitsprojecten hebben onder andere geleid tot structurele aandacht voor jeugdsport in achttien Brabantse gemeenten (via het initiatief Sjors Sportief), een recordaantal (37) deelnemende Brabantse gemeenten aan de Nationale Sportweek 2013 en verbeterd beweegonderwijs op een aantal Brabantse basisscholen. Steven Vos, lector bij Fontys Sporthogeschool in Eindhoven zegt daarover:

“Het project Basisscholen in Beweging heeft geleid tot meer vacatures voor HBO-opgeleiden Sport en Bewegen, en in twee B5-gemeenten tot een verdubbeling van het aantal vakleerkrachten op basisscholen.” (Steven Vos)

Het samen optrekken van scholen met gemeenten, verenigingen, GGD's, provincie e.a. is volgens Vos de kracht van het project. Voor de toekomst wijst hij op het belang om die brede betrokkenheid van alle partijen goed te blijven uitdragen: het gevoel van “we staan er samen voor”. Ook de provincie mag daarin meer zichtbaar zijn.

Sport en samenleving

Via het project Special Heroes hebben kinderen met een beperking in zestien Brabantse gemeenten via hun school kennisgemaakt met verschillende sporten. Als gevolg daarvan is het aantal lidmaatschappen van kinderen uit deze doelgroep bij sportverenigingen toegenomen. Volgens projectleider Erna Mannen van Stichting Onbeperkt Sportief (voorheen Gehandicaptensport Nederland) is de uitdaging voor de toekomst om de verschillende programma's en initiatieven voor kinderen met een beperking *duurzaam* in het beleid van gemeenten, scholen en verenigingen te verankeren:

“Alleen zo dragen ze bij aan een structureel hogere sportparticipatie van deze kinderen. Belangrijk daarbij is dat gemeenten beter zicht krijgen op de populatie kinderen met een beperking.” (Erna Mannen)

In de eerste helft van 2014 hebben zich bij het Jeugdsportfonds Brabant twee nieuwe gemeenten aangesloten, die ongeveer 270 kinderen gaan helpen die om financiële redenen niet kunnen sporten. In totaal verwacht de provincie dat het in de periode 2014-2016 voor circa vijfhonderd extra kinderen uit de doelgroep mogelijk wordt om te sporten.

Sport en technologische innovatie

De samenwerking tussen de sportsector, overheid, kennisinstellingen en (technologie-)bedrijven die mede door inspanningen van de Stichting Sports & Technology tot stand is gekomen, heeft in de afgelopen periode geleid tot een aantal aansprekende sportinnovaties, waar mensen en bedrijven binnen en buiten de sportsector van profiteren (zie ook bijlage 2). Met een aantal van die innovaties heeft Brabant internationaal naam gemaakt als regio voor technologische sportinnovatie. Zo heeft het

InnoSportLab 's-Hertogenbosch zich samen met het Helmondse bedrijf Janssen-Fritsen tijdens het Europees Kampioenschap turnen 2014 in Sofia op de kaart gezet met een innovatieve spanningsmeter voor de rekstok (gebruikt door Epke Zonderland) en een krachtenmeetsysteem voor de ringen (gebruikt door Yuri van Gelder). De vele bezoekers van dit EK maakten kennis met deze nieuwe toepassingen van sensortechnologie.

Inmiddels telt het netwerk rond sportinnovatie circa 120 bedrijven en organisaties in Zuid-Nederland. Samen investeerden zij in de afgelopen drie jaar voor zo'n 14 miljoen euro in sportinnovatie. Ook onderwijsinstellingen als de Technische Universiteit Eindhoven en Fontys Hogescholen hebben een substantieel budget voor onderzoek ten behoeve van sport en vitaliteit vrijgemaakt (1 miljoen euro per jaar). Professor Aarnout Brombacher van de TU/e over de onderzoeksprogramma's 'People, sports & vitality'/'Move to be':

"Kennisinstantellingen hebben een belangrijke rol te vervullen. Juist die kennisinstantellingen zijn in staat technologie een stap verder te brengen" (Aarnout Brombacher)

Daarvoor is het volgens Brombacher wel van belang dat kennisinstantellingen samen met bedrijven vaker 'het veld' in gaan om te onderzoeken welke technologische vernieuwingen aanslaan bij het publiek. Hij pleit daarbij voor focus op een paar sporten waar de economie echt wat aan heeft.

Sport en vrijetijdseconomie

Brabant heeft inzicht gekregen in de 'vrijetijdsinteresses' van bezoekers van grote evenementen voor de zeven Brabantse kernsporten. Evenementenorganisaties, overheden en ondernemers in de vrijetijdsector gebruiken deze informatie om hun doelgroepen gericht te benaderen. Eerste ervaringen hiermee zijn opgedaan tijdens en rond het Europees Kampioenschap Zwemmen voor Masters in Eindhoven (augustus 2013), het Wereldkampioenschap Veldrijden in Hoogerheide (januari 2014) en Indoor Brabant in 's-Hertogenbosch (maart 2014). Dit heeft nog niet (aantoonbaar) geleid tot een hogere spin-off richting de vrijetijdseconomie. Het maken van de 'juiste' arrangementen die bij het publiek aanslaan, heeft tijd en finetuning nodig, zo blijkt.

Event organisator Niels Cannegieter van Thinc ahead ziet diverse kansen in de verbinding tussen sport en vrijetijdseconomie. Maar overheden sturen daar in de ondersteuning van een evenement nog weinig op:

"Ik heb nog met geen provincie aan tafel gezeten die vooraf begon over wat het oplevert voor de vrijetijdsector." (Niels Cannegieter)

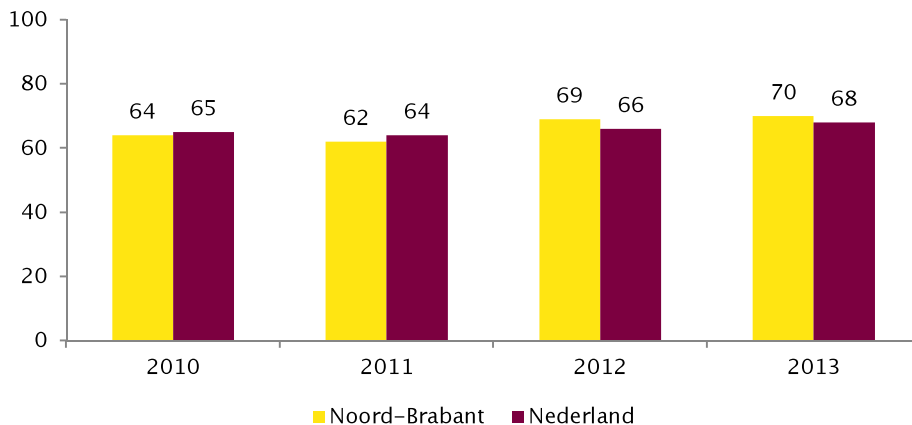
Binnen het in 2013 opgerichte Brabants Platform Sportevenementen vindt in toenemende mate samenwerking plaats tussen evenementenorganisatoren. Cannegieter vindt het platform een goed initiatief. Het platform moet nog wel verder inhoud krijgen om een structurele functie binnen de wereld van sportevenementen te vervullen. Hij vindt dat betrokkenen bereid moeten zijn écht kennis met elkaar te delen. Daarbij geldt dat anderen juist ook van de minder goede ervaringen kunnen leren. Belangrijk is verder dat de kennis goed wordt ontsloten en dat naar sport/evenementoverstijgende thema's moet worden gekeken om kennis breder inzetbaar te laten zijn.

Ontwikkeling sportdeelname

Zeven op de tien Brabanders sportte in 2013 minimaal twaalf keer per jaar. De sportdeelname van de Brabantse bevolking in de leeftijd tussen 6 en 79 jaar is twee procentpunten hoger dan voor Nederland

als geheel. In de periode 2010-2013 is de sportdeelname van de Brabantse bevolking toegenomen van 64 naar 70 procent.

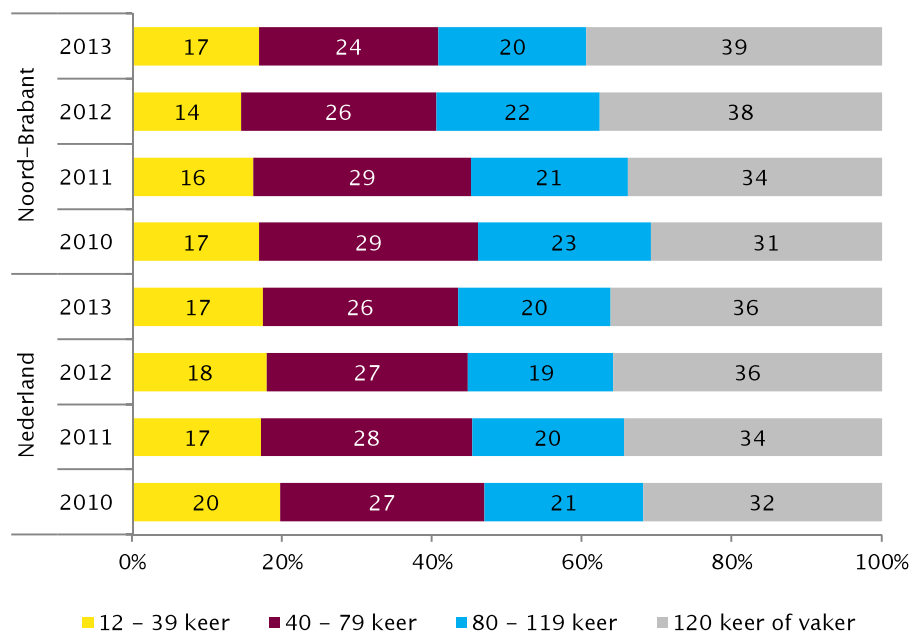
Figuur 8.1 Sportdeelname (≥ 12 x per jaar) in Noord-Brabant en Nederland 2010-2013, bevolking 6-79 jaar, in procenten

Bron: OBIN, bewerking Mulier Instituut

Naast het aandeel Brabanders dat sport, is het interessant te bezien met welke frequentie die sporters aan sport doen, hoe die frequentie zich heeft ontwikkeld en in welke mate de Brabantse ontwikkeling in de pas loopt met het nationaal beeld. Twee op de vijf Brabanders sport minimaal 120 keer per jaar. Dat aandeel ligt hoger dan het landelijke percentage (36%). Dit betekent een sportfrequentie van minimaal tien keer per maand en is een toename van acht procent ten opzichte van het beeld in 2010. Deze toename lijkt vooral toe schrijven aan de groep sporters die voorheen meer dan veertig keer per jaar actief was. Het aandeel Brabantse sporters met de laagste sportfrequentie, tussen 12 en 39 keer per jaar, is niet gestegen (17%).

Figuur 8.2 Sportfrequentie in Noord-Brabant en Nederland 2010–2013, sportende bevolking 6–79 jaar (≥ 12 x per jaar), in procenten

Bron: OBIN, bewerking Mulier Instituut

7.3 Conclusie

In de afgelopen periode heeft de provincie zich samen met diverse partners ingezet om met sport een bijdrage te leveren aan doelen op andere beleidsterreinen, zoals vrijetijdseconomie, samenleving, innovatie en gezondheid. Een aantal effecten en resultaten van deze inzet is reeds zichtbaar. Betrokkenen zijn daarover enthousiast, maar wijzen op het belang van het duurzaam (in beleid) verankeren van de diverse initiatieven en projecten.

Steeds meer gemeenten en andere partijen, zoals onderwijsinstellingen, nemen hun verantwoordelijkheid in het bereiken van gezamenlijk doelen op het gebied van een meer vitale bevolking en een groter economisch rendement van/door sport. Hierdoor krijgen initiatieven een groter bereik. Indicaties van de te verwachten effecten op langere termijn in termen van een vitalere bevolking, lagere zorgkosten, nieuwe producten en afzetmarkten voor (technologie)bedrijven en extra vrijetijdsbestedingen kunnen bij deze 1-meting niet worden gegeven.

70 procent van de Brabantse bevolking tussen 6 en 79 jaar sport minimaal twaalf keer per jaar. Dat is een toename van zes procent ten opzicht van 2010. 39 procent van de Brabanders sport minimaal tien keer per maand. Landelijk ligt dat percentage op 36 procent.

8. Conclusie

Brabant zet met partners in op de kracht van sport

In 2010 heeft de provincie Noord-Brabant een bedrag van 300 miljoen euro, verkregen via de verkoop van Essent, verdeeld over vijf fondsen: energie, landschappen, erfgoed, cultuur en sport. Voor de sport is 40 miljoen euro gereserveerd. Eind 2011 hebben Provinciale Staten in dat kader het Sportplan Brabant 2016 ('Sportplan') vastgesteld. Met dit plan beoogt de provincie bij te dragen aan een versteviging van de positie van de Brabantse sport en daarmee aan het leef- en vestigingsklimaat, aan de economie, aan de sociale cohesie en aan de aanscherping van de regionale identiteit ('Brabant branding'). Van de beschikbare 40 miljoen is medio 2014 25 miljoen euro besteed. Dat betreft 63 procent van het totaal van 40 miljoen.

Kenmerkend aan de investeringen met de middelen van het Sportplan is de rol van de provincie: als ondernemer, katalysator en verbinder. Voor alle investeringen geldt een cofinancieringseis van maximaal 50 procent: de provinciale investering is gemaximaliseerd op de helft van de totale investering.

Sport van betekenis voor economie en ruimte

Interventies van provincies in de sportsector liggen op het eerste gezicht niet voor de hand. Immers, inmenging in de sport behoort niet tot de wettelijke taak van een provinciale overheid. Desalniettemin biedt de sportsector provincies interessante perspectieven omdat top- en breedtesport effect sorteren op ruimtelijk en economisch vlak. De lokalisatie van sportaccommodaties - van kleinschalige openbare trapveldjes tot arena's voor topsport - vormen onderdeel van het ruimtelijk beleid, sportevenementen resulteren in extra inkomsten voor de regio en dragen bij aan citymarketing en branding van een regio.

Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat ook andere provincies inzetten op de maatschappelijke kracht van sport, zoals Gelderland, Noord-Holland en Zeeland. De betekenis van de functie van sport voor provincies kwam in het verleden ook tot uiting met het ondertekenen van het Charter Olympisch Plan 2028 (in 2009) door het IPO en het, samen met de VNG opstellen van een Position paper Olympisch Plan 2028 (in 2012) (VNG & IPO, 2012).²⁸

Sportplan: prestaties en effecten

In dit rapport is door het Mulier Instituut, in samenwerking met Brabantse onderzoekspartners, beschreven welke middelen van het Sportplan waaraan zijn besteed ('middelen en activiteiten') en is in beeld gebracht waar de investeringen toe geleid hebben ('prestaties en effecten').²⁹ Dit is de tweede keer dat dit gebeurt, eerder werd een 0-meting opgezet (Hover et al., 2013). Waar mogelijk zijn de resultaten van deze tweede meting naast die van de eerste gezet.

²⁸ Beide documenten hadden niet alleen betrekking op het eventueel organiseren van de Olympische en Paralympische Spelen in Nederland, maar óók (juist) op het inzetten van top- en breedtesport voor de gehele Nederlandse samenleving.

²⁹ Onderzoekspartners zijn het PON, Sportservice Noord-Brabant/Olympisch Netwerk Brabant en Fontys Economische Hogescholen Tilburg.

De mate waarin er een causaal verband bestaat tussen een uitgave vanuit het Sportplan en een onderzoeksresultaat, verschilt. Onderzoeksresultaten waarbij een duidelijk oorzakelijk verband ontbreekt (zoals de ontwikkeling van de deelname aan sport) zijn desalniettemin van waarde omdat deze bijdragen aan inzicht in de ontwikkelingen in de Brabantse sport. Daar komt bij dat een belangrijk deel van de maatschappelijke effecten van het Sportplan zich op de lange termijn zullen manifesteren, terwijl wel alle investeringen reeds gedaan zijn. Belangrijke resultaten komen hierna per actielijn aan bod. Voor een uitgebreid overzicht van deze en andere resultaten, zie het overzicht van kerncijfers aan het begin van dit rapport.

De twee doelstellingen van de provincie ten aanzien van het aantal activiteiten binnen de actielijn accommodaties zijn gerealiseerd. Een kwart van de Brabanders (16+) bezoekt jaarlijks minstens één van de twaalf bekende (top)sportaccommodaties in Brabant, waarvan het merendeel met middelen uit het Sportplan is gefinancierd. Een overgrote meerderheid van de bezoekers blijkt tevreden over de kwaliteit van de accommodaties in zijn totaliteit. Brabanders blijken verdeeld over de betekenis van topsportaccommodaties voor het toerisme en het leef- en vestigingsklimaat. Ten behoeve van de actielijn accommodaties is per heden ruim 15,3 miljoen euro door de provincie besteed.

Twee van de drie gestelde doelen ten aanzien van het aantal te ontplooien provinciale activiteiten binnen de actielijn evenementen zijn gerealiseerd. Vrijwel alle Brabanders zijn bekend met minstens één van de topsportevenementen die in hun provincie plaatsvinden en met middelen uit het Sportplan zijn gerealiseerd. Ruim vier op de tien Brabanders heeft één of meer van deze evenementen bezocht (in een periode van twaalf maanden) en ruim negen op de tien bezoekers blikken tevreden op het bezoek terug. Daarnaast geven zeven op de tien Brabanders aan dat topsportevenementen volgens hen bijdragen aan het Brabants toerisme. Er is tot heden 2,3 miljoen euro door de provincie geïnvesteerd in de actielijn evenementen.

De doelstelling van de provincie ten aanzien van het aantal activiteiten binnen de actielijn talentontwikkeling is behaald. Brabant telt in 2014 88 topsporters en 873 sporttalenten met een erkende status (inclusief gehandicapten). Dit is respectievelijk 11 en 16 procent van het totaal in Nederland (was 15% en 17% in 2012). Gebaseerd op het aandeel Nederlanders dat in Brabant woont (15%) is het aantal topsporters aan de lage kant en het aantal talenten aan de hoge kant. De Brabantse talenten beoordelen de topsportomgeving met het rapportcijfer 7,5 en de ondersteuning bij de combinatie topsport en onderwijs met een 6,9. Binnen deze actielijn is thans ruim 2,5 miljoen euro door de provincie besteed.

De doelstelling van de provincie ten aanzien van het aantal activiteiten binnen de actielijn bijzondere breedte- en gehandicaptensport is nog niet gerealiseerd. Het aandeel Brabantse verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening bedraagt in 2014 49 procent (41% in 2012). In 2014 telt Brabant in de gehandicaptendisipline 22 topsporters en 17 talenten. Dat is achtereenvolgens dertien en vijftien procent van de topsporters en talenten in Nederland (aandeel topsporters in Nederland was 15% in 2012).³⁰ Aangezien ongeveer vijftien procent van de Nederlandse bevolking in Brabant woont kan gesteld worden dat het aandeel topsporters enigszins laag is en het aandeel talenten in proportie is. Ten

³⁰ NOC*NSF, die deze registraties verzorgt, registreerde in 2012 nog geen talenten in de gehandicaptensport en daarom ontbreekt voor deze groep het aandeel in 2012.

behoefte van de actielijn bijzondere breedte- en gehandicaptensport is thans ruim 2,2 miljoen euro door de provincie besteed.

Het doel qua aantal activiteiten van de actielijn sportnetwerken is gerealiseerd. Zeventien procent van de netwerken blijkt in 2014 te zijn ontstaan vanwege het Sportplan (was 4% in 2012) en 31 procent van de netwerken heeft met het sportplan te maken (was 19% in 2012). Het aandeel netwerken dat tot een concreet resultaat is gekomen is in 2014 63 procent (was 70% in 2012). Circa negen op de tien van de leden van netwerken die één of meerdere door (of in opdracht van) de provincie georganiseerde netwerkbijeenkomsten heeft bezocht, beoordeelt die als voldoende tot zeer goed.

De twee doelstellingen van de provincie wat betreft het aantal activiteiten van de actielijn interactie met andere domeinen zijn medio 2014 behaald. De vitaliteitsprojecten (Sjors Sportief) hebben geleid tot structurele aandacht voor jeugdsport in achttien Brabantse gemeenten en 37 Brabantse gemeenten deden mee aan de Nationale Sportweek 2013, een record. Via het project Special Heroes hebben kinderen met een beperking in zestien Brabantse gemeenten via hun school kennis gemaakt met verschillende sporten. In de eerste helft van 2014 hebben zich bij het Jeugdsportfonds Brabant twee nieuwe gemeenten aangesloten die ongeveer 270 kinderen gaan helpen die om financiële redenen niet kunnen sporten. Het in 2013 opgerichte Brabants Platform Sportevenementen, waarbij organisatoren, beleidsmakers, marketeers en onderzoekers elkaar treffen, is goed uit de startblokken gekomen. Ontwikkelingskansen liggen onder meer op het vlak van beter en vaker uitwisselen van goede én minder goede ervaringen.

Reflectie en vooruitblik

Van belang is om de invloed van provinciaal sportbeleid niet te overschatten. Deze beperkte stuurbaarheid is het gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen die effect hebben op de actielijnen van het sportplan (o.a. laagconjunctuur ontmoedigt sportdeelname en sponsoring). Bovendien werken overheidsinstrumenten (lokaal, regionaal en nationaal) op andere beleidsterreinen dan sport stimulerend en remmend op de ontwikkeling van de indicatoren van het Sportplan (o.a. investeringen in preventieve gezondheidszorg). Daar komt bij dat de invloed van de provincie beperkt is in vergelijking met die van het Rijk en gemeenten: sportbeleid is vooral lokaal beleid. Sportbeleid van een provincie kan daarom als - belangrijk - aanvullend beleid worden beschouwd.

Na de 0- en 1-meting is de provincie Noord-Brabant voornemens om in 2016 een 2-meting uit te laten voeren. Logischerwijs strekt het tot aanbeveling om de deelonderzoeken die in voorliggend rapport zijn gepresenteerd daarbij te herhalen. Zodoende ontstaat er voor de totale periode van het Sportplan een beeld van de verrichte activiteiten en waar die - tezamen met andere ontwikkelingen - toe geleid hebben. Dat stelt de provincie Noord-Brabant zelf, maar ook andere publieke en private organisaties in de (Brabantse) sport in staat om beleid (nog) meer evidence-based te ontwikkelen.

Literatuur

Bakker, S., Werff, H. van der & Hoekman, R. (2014). *Sportdeelname en accommodatiegebruik in Noord-Brabant*. Utrecht: Mulier Instituut.

Bottenburg, M. van, Brinkhof, S., Elling, A., Hover, P. & Romijn, D. (2012). *De maatschappelijke betekenis van topsport. Literatuurstudie in opdracht van het Ministerie van VWS*. Nieuwegein: Arko Sports Media/Utrecht: Universiteit Utrecht en Mulier Instituut.

Breedveld, K., Hover, P., Pulles, I., Romijn, D., Verhagen, S., Smits, F., Dijk, B., Eekeren, F. van (2013). *European Youth Olympic Festival. Olympisch sportfeest onder de Dom. Onderzoek EYOF Utrecht 2013. Overall rapportage*. Utrecht: Mulier Instituut/ Hogeschool Utrecht/ Universiteit Utrecht.

Discart, R. & Brinkhoff, H. (2013). *Rapportage Eneco Tour 2013 [brief]*. Golazo Sports.

Frawley, S. (2013). Sport participation legacy and the hosting of mega-sport events. In: Richards, W., Brito, M.P. de & Wilks, L. (red.). *Exploring the Social Impacts of Events* (pp. 97-110). London/New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Heuvel, M. van den (2012). *De Lage Landen Marathon Eindhoven 2012. Economische impact, waardering, bezoekers- en deelnemersprofiel*. Tilburg: Fontys Economische Hogeschool Tilburg, Lectoraat Sportbusiness.

Heuvel, M. van den (2014a). *Brabants Dagblad Tilburg Ten Miles Economische en sociale impact, bezoekers- en deelnemersprofiel*. Tilburg: Fontys Economische Hogeschool Tilburg, Lectoraat Sportbusiness.

Heuvel, M. van den (2014b). *Internationale loket.nl Warandeloop Tilburg. Bezoekers- en deelnemersprofiel, waardering, sociale impact, economische impact en mediawaarde*. Tilburg: Fontys Economische Hogeschool Tilburg, Lectoraat Sportbusiness.

Hoekman, R. & Tiessen-Raaphorst, A. (2014). *Sport en GR2014. Burgers over lokale sportstandpunten en sportbeleid*. Utrecht/Den Haag: Mulier Instituut/SCP.

Hover, P., Werff, H. van der, Reijgersberg, N., Poel, H. van der (2013). *Monitor sportplan Brabant 2016. Nulmeting 2011/2012*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hover, P. & Bol, P., van der (2014). *Sportimago's gemeenten: steun voor investeringen in sportevenementen & sportimago's*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hover, P., Straatmeijer, J., Breedveld, K., Cevaai, A. (2014). *Sportevenementen in Nederland. Over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis*. Utrecht/ Nieuwegein: Mulier Instituut/ Arko Sports Media.

Reijgersberg, N. & Hover, P. (2014). *Evaluatie van de topsportomgeving in Brabant*. Utrecht: Mulier Instituut.

Schendel, A. van, Hover, P. & Bakker, S. (2013). *Fact sheet Indoor Brabant 2013*. Breda/Utrecht: NHTV/Mulier Instituut.

Schendel, A. van & Holewijn, D. (2014). *Rapportage economische effectmeting WK Veldrijden 2014 Hoogerheide, Nederland*. Breda: NHTV.

Slangen, H., Hover, P., Bakker, S., Pardal de Sousa, S., Schendel, A. van, Jong, E. de, Gool, W. van (2012). *Evaluatie WK wielrennen 2012: economische impact, beleving onder lokale bevolking en promotionele waarde*. Heerlen: Zuyd Hogeschool.

VNG & IPO (2012). *Position Paper VNG en IPO - Olympisch Plan 2028*. Den Haag: IPO/VNG.

Weed, M. (2009). *The potential of the demonstration effect to grow and sustain participation in sport*. Canterbury: Canterbury Christ Church University (SPEAR).

Bijlage 1 Methodische achtergronden

Methodische achtergronden van onderzoeken die voor dit project zijn opgezet, zijn hierna kort weergegeven. Voor aanvullende informatie (zoals gebruikte vragenlijsten voor deze onderzoeken en informatie over de analyses op bestaande data) kan contact worden opgenomen met Paul Hover, senior onderzoeker bij het Mulier Instituut (p.hover@mulierinstituut.nl).

Onderzoek Brabantse bevolking

- Doelgroep en steekproefkader: Brabantse bevolking van zestien jaar en ouder, steekproefkader is het Brabantpanel van het PON (met circa 2.500 leden).³¹
- Methode: online vragenlijst.
- Periode datacollectie: 27 mei - 5 juni 2014.
- Respons en weging: n=818 (32%), weging op geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en regio.
- Uitvoering: PON.

Onderzoek Brabantse sportverenigingen

- Doelgroep en steekproefkader: Nederlandse sportverenigingen, steekproefkader is het Verenigingspanel van het Mulier Instituut (met circa 1.200 leden)
- Methode: online vragenlijst.
- Periode datacollectie: 3 april - 16 juni 2014.
- Respons en weging: n=406 (35%), resultaten zijn niet gewogen.
- Uitvoering: Mulier Instituut.

Onderzoek Brabantse sportnetwerken

- Doelgroep en steekproefkader: sportrelaties van de provincie Noord-Brabant, steekproefkader is een bestand dat door de provincie aan het Mulier Instituut is aangereikt.
- Methode: online vragenlijst.
- Periode datacollectie: 25 juni - 11 juli 2014.
- Respons en weging: n=152 (41%), resultaten zijn niet gewogen.
- Uitvoering: Fontys Economische Hogeschool Tilburg.

Onderzoek gehandicaptenloket, sportcoaches en coördinatoren

- Doelgroep en steekproefkader: alle sportcoaches en coördinatoren van bestaande en geplande regionale loketten (geen steekproefkader want iedereen binnen doelgroep is uitgenodigd).
- Methode: schriftelijke vragenlijst, aangevuld met persoonlijke interviews.
- Periode datacollectie: mei - juli 2014.
- Respons en weging: coördinatoren bestaande en geplande loketten respectievelijk n=3 (100%) en n=3 (100%) en sportcoaches bestaande en geplande loketten respectievelijk n=11 (65%) en n=3 (38%).
- Uitvoering: Sportservice Noord-Brabant (gegevensanalyse door het Mulier Instituut).³²

³¹ Voor meer informatie, zie <http://hetpon.nl/diensten/panels/brabantpanel/>

³² Voor meer informatie, zie Reijgersberg & Hover (2014).

Onderzoek gehandicaptenloket, cliënten

- Doelgroep en steekproefkader: cliënten die contact hebben gehad met één van de bestaande regionale loketten, steekproefkader is een overzicht dat het Mulier Instituut van Sportservice Noord-Brabant ontvangen heeft.
- Methode: telefonische semigestructureerde interviews.
- Periode datacollectie: augustus - september 2014.
- Respons en weging: n=3 (100%), er is niet gewogen want het betreft een kwalitatief onderzoek.
- Uitvoering: Mulier Instituut.

Onderzoek Brabantse topsporters, talenten en coaches

- Doelgroep en steekproefkader: Brabantse topsporters en talenten (14 jaar en ouder) en hun coaches, steekproefkader betreft een overzicht dat het Mulier Instituut heeft ontvangen van CTO Eindhoven en Sportservice Noord-Brabant.
- Methode: online vragenlijst.
- Periode datacollectie: 9 april - 15 mei 2014.
- Respons en weging: topsporters en talenten: n=216 (21%), weging naar naar geslacht, leeftijd, sportprogramma en gehandicaptensport; coaches: n=22 (79%), ongewogen.
- Uitvoering: Mulier Instituut, in samenwerking met CTO Eindhoven en Sportservice Noord-Brabant.

Onderzoek onder gesubsidieerde Brabantse organisaties

- Doelgroep en steekproefkader: contactpersonen bij A.V. Sprint in Breda, atletiekvereniging (tevens turnvereniging) Prins Hendrik in Vught, hockeyclub Tilburg en Academy Bartels in Hooge Mierde.
- Methode: telefonische semigestructureerde interviews.
- Periode datacollectie: april - mei 2014.
- Respons en weging: n.v.t..
- Uitvoering: Mulier Instituut.

Bijlage 2 Toelichting projecten cross-overs³³

I. Sport en gezondheid (vitaliteit)

Voldoende bewegen (via sport) is een belangrijke voorwaarde voor een goede gezondheid. Dat geldt voor iedereen, in elke levensfase. Naast het ‘persoonlijke voordeel’ van een goede kwaliteit van leven, komt de vitaliteit van mensen ook de economie ten goede: de kosten voor de zorg blijven beperkt en werknemers zijn productiever.

In de periode 2012 tot medio 2014 heeft de provincie ruim 25 projecten op het gebied van vitaliteit van mensen met subsidie ondersteund. Een aantal was met name gericht op het stimuleren van bewegen bij kinderen, andere juist op de doelgroep ouderen. Deze projecten zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met grote en kleinere gemeenten, onderwijsinstellingen, zorgorganisaties, lokale sportorganisaties en Brabantse topsporters (Team Brabant Sport).

Daarnaast heeft de provincie een bijdrage geleverd aan het “Nationaal Congres Active Ageing” op 9 april 2013 in ’s-Hertogenbosch en was zij partner in de organisatie van de start van de Nationale Sportweek op 20 april 2013 in Tilburg met als doel het verhogen van de sportparticipatie.

Brabantse Basisscholen in Beweging (2012-2015)

Het project “Brabantse Basisscholen in Beweging” richt zich op het verbeteren van het beweeggedrag van basisschoolleerlingen. Dit gebeurt vanuit vier invalshoeken:

- Verbeteren van het beweegonderwijs (de “gymlessen”);
- Stimuleren van actieve manieren om van huis naar school en school naar huis te gaan (lopen, fietsen, steppen etc.);
- Verbeteren van het buitenschoolse speelaanbod;
- Aantrekkelijker maken van schoolpleinen om kinderen in de pauzes en na schooltijd te laten bewegen.

Het project vindt plaats onder regie van Fontys Sporthogeschool, B5-gemeenten en provincie en wordt uitgevoerd door Fontys Sporthogeschool en Fontys Pabo. Daarbij vindt samenwerking plaats met de GGD’s in Brabant, een aantal sportbonden en natuurlijk de deelnemende scholen en ouders. Pieter Van den Hoogenband en Mark Huizinga zijn ambassadeur van dit project.

Sjors Sportief

Sjors Sportief is een initiatief van Sportstimulering Nederland waarbij kinderen (en hun ouders) kennis kunnen maken met het sportaanbod in hun gemeente. Kinderen ontvangen een schoolsportboekje met informatie over alle (grote én kleine) sportverenigingen. Het boekje heeft een activerende werking, omdat de kinderen zich kunnen vermaken met puzzels en interviews en zichzelf op een leuke manier kunnen inlezen in de diverse kennismakingscursussen. Hiervoor kunnen zij zich via de website www.sjorssportief.nl inschrijven. Deze site biedt ook verwante (fun)activiteiten, al dan niet in interactie met andere kinderen. Ron Boszhard treedt op als ambassadeur voor Sjors Sportief.

³³ Door Thirza-Brinkhoff-Reesink (beleidsmedewerker sport van de provincie Brabant).

Het landelijke project is in de Brabantse gemeenten Landerd, Grave, Maasdonk & Oss gelanceerd. Inmiddels loopt het project in achttien vooral middelgrote en kleine gemeenten in Brabant.

De Beweegwinkel

De Beweegwinkel wil senioren (55-plussers) passende sport-, spel en beweegactiviteiten bieden om de gezondheid en (sociale) participatie te bevorderen. De Beweegwinkel biedt zowel eigen laagdrempelige wekelijkse activiteiten (bijvoorbeeld yoga, wandelen, valpreventietraining), alsook informatie over ander georganiseerd sportaanbod in de buurt. Ook geeft zij persoonlijk advies en begeleiding aan ouderen en organiseert zij evenementen voor haar doelgroep. Het beweegaanbod wordt mede bepaald door (regelmatig) onderzoek te doen naar de interesses van ouderen op het gebied van actieve vrijetijdsbesteding.

Het project is in Eindhoven (Pieter Eifhuis, Woensel-Noord) gestart, maar krijgt al navolging in Geldrop-Mierlo en andere gemeenten. Gemeenten en verzorgingshuizen werken daarin samen met wooncorporaties, zorgaanbieders en natuurlijk sportaanbieders. De uitvoering gebeurt door beweegconsulenten en stagiaires van Fontys Sporthogescholen.

Team Brabant Sport

Brabant heeft een sportrijke historie. En nog steeds is Brabant dé topsportprovincie van Nederland met haar huidige topsporters. Jaar in, jaar uit blinken Brabantse sporters uit op toernooien en kampioenschappen. Brabant wil die koppositie behouden.

Om de toevoer van talent te behouden, maar ook om iedereen in onze provincie fit te houden en aan het sporten te krijgen, is de provincie i.s.m. Zeloo uit 's-Gravenmoer (management van o.a. Marianne Vos) Stichting Team Brabant gestart. Marianne Vos kwam zelf bij de provincie met het idee om haar trots op Brabant extern een gezicht te geven. Gezamenlijk zijn ze een team gestart van Brabantse topsporters die als rolmodel voor verschillende doeleinden worden ingezet. Denk bijvoorbeeld aan projecten die:

- Kinderen inspireren en stimuleren om te sporten, de aandacht vestigen op obesitas en een gezonde levensstijl, en ouderen inspireren en stimuleren om te sporten (vitale samenleving). Met of zonder handicap. Hierdoor ontstaat ook meer aandacht voor het verenigingsleven;
- Brabant promoten als top kennis-, innovatie- en topsportregio, waardoor het bedrijfsleven een impuls krijgt (excellent presteren en economische spin-off).

Het team is gepresenteerd in april 2014. Momenteel wordt ingezet op online communicatie, bekendmaking en activering. Zo worden er clinics georganiseerd, kunnen mensen gaan kijken bij hun idool en worden zij uitgenodigd te bewegen. Andere zaken zoals een collegetour en een groots evenement staan op de rol, maar zijn op dit moment nog onvoldoende concreet. Zeloo Sports staat aan het roer om deze en verdere activiteiten vorm te geven.

II. Sport en samenleving

Sport is belangrijk voor iedereen. Niet alleen vanwege gezondheid, maar ook om 'mee te doen' in de maatschappij. De provincie vindt het belangrijk dat iedereen, ongeacht lichamelijke of geestelijke beperking, en ongeacht leeftijd, sekse, inkomen, ras of geaardheid kan sporten. Vanuit het sportplan helpt zij om drempels die mensen hierbij ervaren, zoveel mogelijk weg te nemen.

In de periode 2012 tot medio 2014 heeft de provincie ruim twintig projecten ondersteund die gericht zijn op sporten en bewegen door mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking. Een aantal

projecten richtte zich op de organisatie van een sportevenement speciaal voor mensen met een beperking, zoals de Special Olympics Nationale Spelen in 2012 in 's-Hertogenbosch en de Paragames 2013 in Breda. In andere projecten lag de nadruk op het bevorderen van de deskundigheid van mensen die sporters met een beperking begeleiden. Een derde categorie projecten betrof het organiseren van structurele activiteiten op het gebied van aangepast sporten, bijvoorbeeld Special Heroes. Naast de projecten gericht op sporters met een handicap, probeert de provincie vanaf begin 2014 om Brabantse gemeenten (met subsidie) te verleiden om partner te worden van het Jeugdsportfonds Brabant. Dit fonds ondersteunt gezinnen waar geen geld is om kinderen te laten sporten. In 2013 waren zestien gemeenten aangesloten.

Tenslotte zijn in de periode 2012-2014 in bijna dertig gemeenten in Brabant meer dan 120 accommodaties getest op een goede toegankelijkheid voor iedereen.

Special Heroes (jeugdgehandicapten)

Jongeren met een beperking hebben vaak een grote achterstand op het gebied van bewegen. Special Heroes laat leerlingen in het speciaal onderwijs ervaren hoe leuk sporten en bewegen kan zijn en biedt ze passende sport- en beweegactiviteiten aan. De scholen en de lokale sportverenigingen voeren het programma van Special Heroes samen uit. Voor de leerlingen wordt zo de stap om ook in hun vrije tijd bij een sportvereniging te gaan sporten en bewegen kleiner.

Special Heroes is opgebouwd uit drie fases:

1. Binnenschools aanbod: tijdens lesuren bieden sportverenigingen of andere sportaanbieders sportactiviteiten aan;
2. Naschools/buitenschools aanbod: na schooltijd verzorgen sportverenigingen een sportaanbod op school of bij de vereniging;
3. Nazorgtraject: dit zorgt voor continuïteit waarbij de sportdeelname van de leerling centraal staat.

Sportverenigingen vervullen een belangrijke rol binnen Special Heroes. Met hun kennismakingslessen en sportclinics op school maken ze de leerlingen enthousiast. Bovendien proberen ze de kinderen aan het sporten te houden. Zo levert ook de vereniging een bijdrage aan de maatschappelijke integratie van kinderen met een beperking.

In Brabant doen momenteel 46 scholen voor speciaal onderwijs mee aan Special Heroes :

- 2 scholen voor blinde en slechthorende leerlingen;
- 10 scholen voor dove en slechthorende leerlingen;
- 17 scholen voor leerlingen met een lichamelijk en/of verstandelijk handicap;
- 17 scholen met leerlingen met ernstige gedragsproblemen.

Jeugdsportfonds

Het Jeugdsportfonds heeft als motto 'Alle kinderen moeten kunnen sporten'. Het fonds geeft sportkansen aan kinderen vanaf 4 tot en met 18 jaar die leven in gezinnen waar niet genoeg geld aanwezig is om lid te worden van een sportvereniging. Concreet gaat het om het betalen van de contributie voor een sportvereniging en in sommige gevallen de aanschaf van sportmiddelen. Het regionaal Jeugdsportfonds in Brabant is in 2007 opgericht, met steun van de provincie. Er zijn ook lokale Jeugdsportfondsen in Tilburg, Eindhoven, 's-Hertogenbosch/Vught en Breda. In veel gemeenten vervult het Jeugdsportfonds een belangrijke rol in het welzijnsbeleid, soms in samenwerking met het Jeugdcultuurfonds en de Stichting Leergeld.

In 2013 waren 16 van de 68 Brabantse gemeenten lid van het Jeugdsportfonds.

Special Olympics Nationale Spelen 2012

In Nederland worden om het jaar de Special Olympics Nationale Spelen georganiseerd voor sporters met een verstandelijke beperking. Tijdens dit evenement worden tegelijkertijd de nationale kampioenschappen gehouden voor circa vijftien verschillende sporttakken. De Nationale Spelen worden door een lokaal organisatiecomité georganiseerd onder auspiciën van stichting Special Olympics Nederland. Deelnemers aan het evenement kunnen zich kwalificeren voor de internationale Special Olympics toernooien.

Van 1 tot en met 3 juni 2012 vonden de Special Olympics in 's-Hertogenbosch plaats. Er deden 2.000 sporters afkomstig van ruim 220 verenigingen mee, begeleid door 650 coaches/begeleiders. In de Brabantshallen is een "Olympisch dorp" gebouwd, waar alle sporters verbleven. Tijdens het evenement waren 1.600 vrijwilligers actief. De openingsceremonie was met 4.000 toeschouwers uitverkocht.

Sportplan Brabant toegankelijk (2012-2016)

Stichting Zet en Sportservice Noord-Brabant werken met het project "Sportplan Brabant Toegankelijk" aan toegankelijke sportaccommodaties. Toegankelijkheid houdt meer in dan alleen het rolstoelvriendelijk maken van sportaccommodaties. Het betekent dat iedereen zonder drempels aan sport kan deelnemen en de aanwezige voorzieningen kan gebruiken. Daarom wordt ook gekeken naar bijvoorbeeld fysieke bereikbaarheid, sociale toegankelijkheid (een gelijkwaardige behandeling voor iedereen) en toegankelijkheid van informatie.

Gemeenten in Noord-Brabant kunnen zich aanmelden om deel te nemen aan het project. Als een gemeente haar accommodatie 'toegankelijk' heeft gemaakt, krijgt ze een groene kaart. Daarbij geven Zet en Sportservice Noord-Brabant advies om die toegankelijkheid te verbeteren. De gecontroleerde accommodaties worden gepubliceerd op www.toegankelijkbrabant.nl en www.sportenbeweegwijzer.nl. Stichting Zet en Sportservice Noord-Brabant brengen in 2016 in kaart of een betere toegankelijkheid van sport daadwerkelijk effect heeft op de sportdeelname van Brabanders.

In het kader van dit project is de toegankelijkheid van 123 accommodaties binnen circa 27 gemeenten in kaart gebracht.

III. Sport en leefbaarheid

Brabantse Dorpen Derby, de sportieve editie

Bijna de helft van alle Brabanders woont in een dorp of kern met minder dan 15.000 inwoners. De meeste inwoners van deze dorpen en kernen wonen daar met veel plezier. Zij waarderen de rust, de ruimte en de vaak hechte gemeenschap. De bewoners voelen zich sterk betrokken bij het wel en wee van hun dorp, ondanks een aantal ontwikkelingen die de leefbaarheid in hun woonomgeving onder druk zetten. Voorzieningen verdwijnen. Jongeren trekken weg naar de stad. De belangstelling om deel te nemen aan een vereniging neemt af. Toch willen de meeste bewoners graag in hun eigen leefomgeving investeren.

De provincie Noord-Brabant vindt het belangrijk dat de leefbaarheid in de Brabantse dorpen en kernen en in het buitengebied goed is en blijft. Lokale initiatieven leveren daarvoor een waardevolle bijdrage. De Brabantse Dorpen Derby is een wedstrijd waarmee de provincie inwoners van dorpen ondersteunt die een goed idee hebben om de leefbaarheid te bevorderen.

In 2013-2014 heeft de provincie uitvoering gegeven aan de derde editie van De Brabantse Dorpen Derby. Deze heeft als speciaal thema meegekregen: "Sport en beweging". Hierbij gaat het om passie, beleving,

uitdagingen, emotie, doorzetten, competitie, samenwerken en samen beleven. Sport en beweging zijn een bindmiddel bij uitstek. Zij hebben letterlijk en figuurlijk de potentie om de leefbaarheid in Brabantse dorpen en kernen in beweging te brengen.

Er zijn bekende Brabantse sporters benaderd om de teams te motiveren en te inspireren bij hun projecten. In de tien wekelijkse uitzendingen op Omroep Brabant is het thema sport ook duidelijk aan bod gekomen, met een link naar het Sportplan Brabant 2016.

De Dorpen Derby, sportieve editie, heeft gezorgd voor bewustwording bij Brabantse burgers van wat sport als bindmiddel voor een dorp/kern kan doen. Via allerlei media - van tv-uitzending en krant tot Facebook en Twitter - is er aandacht geweest voor sport bij de burger.

Vanuit de gehele provincie zijn 82 projecten en ideeën aangemeld, waarmee bewoners hun dorp door middel van sport en beweging leefbaarder willen maken. Uit deze projecten en ideeën zijn negen finaleprojecten gekozen en van start gegaan met een Brabantse topsporter als coach. Op 7 juni 2014 zond Omroep Brabant de finale uit, waarin Vierlingsbeek werd verkozen tot winnaar. Deze nummer één, en ook de nummers twee (Boekel) en drie (Son) krijgen een geldbedrag om hun project verder uit te voeren.

Vierlingsbeek / Symphonica in Sporto, winnaar Brabantse Dorpen Derby 2014, de sportieve editie

De jongeren uit Vierlingsbeek houden namens Dorpsraad Vierlingsbeek, Stichting Doejemee én Beek Beweegt in 2014/2015 een maandelijkse wedstrijd tussen twee aan elkaar gekoppelde verenigingen. Alle verenigingen in het dorp, zowel sport als cultureel, worden uitgenodigd mee te doen. Zo krijg je originele combinaties met nog originelere uitvoeringen, bijvoorbeeld een judoclub en de ouderenbond die een clinic valbreken doen. Aan de kerktoeren hangt een beweegmeter waarop is te zien hoeveel dorpsbewoners zo al in beweging gebracht zijn.

IV. Sport en technologische innovatie

Technology is bij uitstek geschikt om sporten aantrekkelijk(er) te maken en mensen vitaal te houden. Apparaten en software maken het mogelijk om je eigen prestaties te meten (hoe hard ging ik?, hoeveel beter was ik dan de vorige keer? etc.). Ook bij coaches is deze informatie erg gewenst. Maar ook in de sfeer van medische begeleiding van mensen die sporten en bewegen, vervult technologie een belangrijke rol.

De maatschappelijke opgave om mensen (jongeren, ouderen) vitaal te houden en (top)sporters beter te laten presteren, spoort bedrijven aan tot de ontwikkeling van nieuwe kennis en technieken. In Brabant zijn veel bedrijven gevestigd met expertise op dit vlak. Wanneer zij erin slagen hun kennis en kunde om te zetten in nieuwe producten en diensten, profiteert de Brabantse economie.

Om een bijdrage te leveren aan bovenstaande doelen (meer vitale mensen, meer business en meer medailles) heeft de provincie in de afgelopen periode de stichting Sports & Technology met subsidie ondersteund. Deze stichting brengt bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en de sportsector (de 'gouden driehoek') bij elkaar om samen te werken aan technologische innovatie in de sport. Deze samenwerking vindt plaats binnen zogenaamde "fieldlabs", waar vindingen in de (sport)praktijk kunnen worden getest.

Voor de zeven Brabantse kernsporten heeft de provincie de (ver)bouw en inrichting van een 'veldlaboratorium' gesubsidieerd. Inmiddels telt Brabant negen fieldlabs: voor de zeven kernsporten en voor breedtesport en aangepast sporten. Drie van deze fieldlabs zijn zogenaamde InnoSportLabs. Deze

vervullen een landelijke functie voor respectievelijk de zwem-, turn- en breedtesport. Nederland telt in totaal zes InnoSportLabs.

Vanuit de Brabantse InnoSportLabs en fieldlabs en vanuit de landelijke IPC-subsidies, die met hulp van Sports & Technology zijn verkregen, zijn onder andere de volgende sportinnovaties voortgekomen.

Interactieve wand (Fieldlab Aangepast Sporten).

De Nebula is ontwikkeld door het bedrijf NYOYN te Eindhoven en is eigenlijk een soort kamerbreed, levensgroot 'touchscreen' van ledlampjes, met beeld en geluid. Speciaal voor Revalidatiecentrum Blixembosch is deze wand voorzien van programma's en games om kinderen met een lichamelijke beperking bewegingsoefeningen te laten doen als onderdeel van hun therapie. Het Revalidatiefonds heeft het mogelijk gemaakt om deze bijzondere versie van de Nebula te realiseren in nauw overleg met fysio- en ergotherapeuten en logopedisten.

Innovatieve loopband (Fieldlab Aangepast Sporten)

Een ander voorbeeld van een nieuw product op dit gebied is een loopband voor rolstoelgebruikers waarop verschillende situaties geprojecteerd kunnen worden. Dit product is ontwikkeld met ForceLink, het bedrijf dat loopbanden ontwikkelt en produceert. Met deze loopband kunnen bijvoorbeeld en wandelpad met plassen water geprojecteerd worden op de band of kunnen drempels in beeld gebracht worden waar iemand virtueel overheen moet stappen.

Lasersnelheidsmeter (InnoSportLab 's-Hertogenbosch)

De lasersnelheidsmeter is een meetsysteem dat de aanloopsnelheid van een turner bij het onderdeel 'sprong' kan meten. De meter staat opgesteld in de baan van de aanloop. Het voordeel van het systeem is dat de turner geen extra apparatuur op zich hoeft te dragen en dus volledig vrij zijn oefening kan doen.

Met de metingen krijgen enerzijds coach en sporter inzicht in het patroon van de aanloopsnelheid en krijgen ze antwoord op vragen als "is er een optimumsnelheid per persoon", "is een snellere aanloop altijd beter?" Anderzijds maakt de informatie uit de metingen het interessanter voor het publiek om naar de springwedstrijd te kijken. Op het NK Fantastic Gymnastics in juni 2014 heeft het InnoSportLab de aanloopsnelheid op het scorebord aan het publiek getoond.

Trampoline Game (InnoSportLab 's-Hertogenbosch)

Kinderen groeien op in een omgeving waarbij internet, gaming en televisie niet meer weg te denken zijn. Toch blijft het belangrijk om voldoende te bewegen elke dag. Bij 'embedded fitness' wordt gebruik gemaakt van deze nieuwe media technieken door kinderen actief te laten bewegen tijdens het spelen van zulke spellen. Het InnoSportLab 's-Hertogenbosch heeft medio 2014 een praktijktest uitgevoerd voor een aantal spellen waarbij kinderen op een trampoline moeten springen. De resultaten worden meegenomen in de eindversie van het product. Bij een vervolgttest wordt gekeken of het systeem ook ingezet kan worden als trainingsapparaat voor trampolinespringen en andere gymnastische sporten.

Cablean veld (InnoSportLab Sport en Beweeg)

In het InnoSportLab Sport en Beweeg! in Eindhoven ligt het eerste (demo-)exemplaar ter wereld van het zogenaamde Cablean Veld. Dit is een roterend sportveld dat bestaat uit horizontale panelen die kunnen draaien naar de gewenste toepassing (in het geval van de demo: voetbalveld, basketbalveld en zonnepanelen). De technologie wordt al langer toegepast in de gebouwde omgeving, zoals op daken en

gevels. Het veld zorgt voor een continu en dus efficiënt gebruik van de ruimte. Functies van het veld wanneer er niet wordt gesport, zijn bijvoorbeeld energie winnen, regenwater bergen/ zuiveren en reclame maken. Het meerzijdige sportveld biedt naast ruimtewinst ook financiële voordelen voor sportclubs.

OptiTrainer Running (InnoSportLab Sport en Beweeg)

De OptiTrainer Running is een pacing systeem met LED-lampjes voor op een 400 meter baan, inclusief bijbehorende software. Het systeem heeft toepassingen voor (top-) atleten, fietsers, skaters etc. Ook is het bedoeld om (kinderen) spelenderwijs kennis te (laten) maken met hardlopen. De OptiTrainer is ontwikkeld door Metatronics in Eindhoven, met hulp van de TU/e, ACE Ingenieurs en Adviesbureau, diverse loopgroepen (voor informatie en testen) en het InnoSportLab Sport en Beweeg! In dit lab ligt een prototype.

Equana (NHB Expert Centre)

Paarden die (top)prestaties leveren, moeten zich snel en goed kunnen herstellen. Door verlies van vocht en belangrijke bouwstoffen kunnen prestaties sterk teruglopen. Equana® Healthy Horse Hydration is een nieuwe sportdrank voor paarden die zorgt voor sneller herstel door tekorten direct na inspanning aan te vullen. De drank is ontwikkeld in samenwerking met HAS Kennistransfer, die diverse onderzoeken heeft verricht naar de optimale samenstelling van de receptuur, en het NHB Expert Center Deurne, waar de praktijktesten zijn uitgevoerd.

Footlooz step (NHB Expert Centre)

Footlooz produceert veilige, praktische houten opstapjes, vindbaar in elk huishouden. Speciaal voor de hippische sport is onlangs de HorseStep ontwikkeld: een “goede” opstap waarmee de ruiter veilig kan opstappen en de rug en schouders van het paard bij het opstappen minder worden belast. De HorseStep is het product van samenwerking tussen het bedrijf Footlooz, het NHB Expert Centre in Deurne, de paardenbranche, TNO, paardenfysiotherapeuten en (ergo-) designers.

V. Sport en vrijetijdseconomie

Brabant heeft een sterk aanbod van internationale topsportevenementen. Deze trekken veel bezoekers, ook van buiten de regio. Toeristische organisaties en bedrijven profiteren ervan als deze bezoekers langer of vaker naar Brabant komen. Tot op heden is de samenwerking tussen organisatoren van sportevenementen en bedrijven in de vrijetijdsector beperkt. De provincie wil de vrijetijdseconomie meer laten profiteren van de aanwezigheid van sportevenementen in Brabant en vice versa. Dit levert Brabant meer bekendheid en bestedingen op.

In 2012 heeft de provincie een aantal onderzoeken laten uitvoeren naar de kansen die grote topsportevenementen bieden voor bedrijven in Brabant. Dit is gebeurd in samenwerking met het Vrijetijdshuis Brabant (nu Visit Brabant), de Nationale Hogeschool voor Toerisme en Verkeer in Breda, de Recron en Mulier Instituut. De resultaten heeft de provincie gedeeld met diverse bij sportevenementen betrokken instanties, tijdens het "Plaza Sportevenementen en Economie" op vrijdag 15 maart 2013 in 's-Hertogenbosch. Deze netwerkbijeenkomst trok circa zeventig bezoekers. Als follow-up van deze bijeenkomst is het Platform Sportevenementen opgericht en is een proeftuin-project opgestart om voor het topevenement Indoor Brabant concreet de koppeling te maken tussen evenement en vrijetijdsaanbod in de regio. Hierbij is ook het programma Vrijetijdseconomie aangehaakt.

Platform Sportevenementen

Samen met Vrijetijdshuis Brabant en Sportservice Noord-Brabant heeft de provincie het initiatief genomen om in Brabant een “Platform Sportevenementen” in het leven te roepen. Het platform is bedoeld voor alle partijen die betrokken zijn bij de organisatie van een sportevenement. Dat zijn natuurlijk de evenementenorganisatoren zelf, maar ook bijvoorbeeld de lokale overheid, citymarketingorganisaties etc. Centraal binnen het platform staan: 1) het uitwisselen van informatie, 2) het delen van best practices en 3) het verbinden van sportevenementen met andere domeinen. Vanuit het platform zijn in 2013/2014 ‘op locatie’ drie bijeenkomsten georganiseerd rondom specifieke thema’s: evenementensponsoring door bedrijven tijdens Outdoor Brabant 2013 (Breda), de organisatie van succesvolle side-events tijdens de Brabantse sportontmoeting 2013 (Den Bosch) en het vergroten van de economische spin-off van evenementen tijdens Indoor Brabant 2014 (Den Bosch). Bij deze bijeenkomsten waren gemiddeld twintig vertegenwoordigers van (middel)grote Brabantse evenementen aanwezig.

Proeftuin Indoor Brabant

De ‘Proeftuin Indoor Brabant’ is een initiatief van provincie, gemeente ‘s-Hertogenbosch en Indoor Brabant. Doel was te bekijken hoe Indoor Brabant zich als internationaal onderscheidend evenement verder kan ontwikkelen en hoe het meer bezoekers van verder weg kan trekken, die langer in Brabant blijven.

Topevenementen zijn belangrijk voor de shortbreakmarkt. Indoor Brabant is zo’n internationaal toonaangevend topevenement, waarbij bezoekers eten, slapen, winkelen en misschien nog een attractie of museum bezoeken in Brabant. De afgelopen maanden werden vanuit de Proeftuin Indoor Brabant diverse workshops en interviews georganiseerd met vertegenwoordigers uit de recreatiesector, agrofood, sportwereld, culturele sector, overheden en VVV’s. Hierbij werd bekeken hoe de spin-off van een evenement als Indoor Brabant vergroot kan worden. De resultaten en ideeën zijn verwerkt in een draaiboek dat ook als inspiratie voor andere evenementen kan dienen. De aanpak past goed in de beweging van Visit Brabant|Connect Brabant, waarmee we (de vrijetijdseconomie van) Brabant beter willen profileren bij bezoekers.

VI. Sport en ondernemen

Sport is een aantrekkelijk middel voor bedrijven om doelen te bereiken. Naast economische doelen zijn dat ook bedrijfsorganisatorische en maatschappelijke (mvo-) doelen. De provincie vindt het belangrijk dat het Brabantse bedrijfsleven de potentie en meerwaarde van sport voor haar eigen bedrijfsvoering herkent en in ruil daarvoor bereid is een steentje bij te dragen aan het behoud van een duurzame en levendige sportsector in Brabant. In de periode 2013-2014 zijn op verschillende manieren bedrijven met sport in contact gebracht met het doel om van elkaar te leren

Business Meets sports

In opdracht van de provincie heeft de Talentenacademie/Business Meets Sports zes workshops “Ondernemen = topsport en topsport = ondernemen” verzorgd. Deze vonden plaats tijdens een door de provincie gesponsord Brabants topsportevenement. Bij elke workshop stond steeds een ander thema centraal: van innovatie tot vitaliteit, de ideale omgeving om te presteren, en personal branding voor vrouwen. Binnen dit thema begeleidden de aanwezige ondernemers een aantal topsporters in businessgericht denken. De topsporters leerden de ondernemers op hun beurt hoe zij opereren in hun veeleisende levens (zie kader).

Workshop ondernemen = topsport

Op 7 augustus 2013 vond tijdens de World Cup Swimming in Eindhoven de workshop "Ondernemen = topsport en topsport = ondernemen" plaats. Het thema was 'Samenwerken en innovatie', een belangrijk thema voor Brabant.

Tijdens de workshop werd het belang van de ontmoeting tussen het bedrijfsleven en de topsport(ers) snel duidelijk. Er zijn mooie innovaties bedacht. Bijvoorbeeld het idee van winnaar Joep van den Bersselaar (waterpolo), Monique Noomen (Managing Director Eiffel) en Pepijn Herman (Eigenaar en oprichter Metatronics). Zij bedachten een oortje dat in staat is om verzuring en de gesteldheid van de waterpoloër tijdens een wedstrijd te meten. Zo kan een coach bijvoorbeeld sneller ingrijpen met een wissel of juist de sporter aansporen om meer te geven omdat verzuring nog lang niet aan de orde is. Voor waterpoloër Joep maakte de middag duidelijk dat als je als sporter iets wil bereiken, je daar zelf ook goed over na moet denken. 'Ik besepte ook dat het bedrijfsleven en de topsport nauw met elkaar in contact staan, wat heel interessant is. Ik had vooraf geen verwachtingen, maar ga met een innovatief idee en nieuwe contacten naar huis. Een mooie winst dus!' Ook Monique, Managing Director van Eiffel, erkent de meerwaarde: 'Sport inspires! Op het moment dat er initiatieven ontstaan waarin business en sport van elkaar kunnen leren, word ik altijd enthousiast. Het is inspirerend om een sporter te helpen en voor mij bieden middagen als deze een nieuw netwerk en nieuwe contacten.'

Sport en Zaken Brabant

Sportservice Noord-Brabant heeft in 2014 in opdracht van de provincie het initiatief genomen om te komen tot een adviesplatform genaamd "Sport en Zaken Brabant". Dit is afgeleid van het gelijknamige landelijke initiatief van VNO NCW en NOC*NSF. Aanleiding voor de opzet van het platform is dat er door diverse ontwikkelingen een verschuiving in taken en verantwoordelijkheden tussen gemeenten en sportverenigingen plaatsvindt. Deze veranderingen zorgen voor veel vragen en problemen, waarbij een advies van een expert in steeds grotere mate onmisbaar is.

Vanuit Sport en Zaken Brabant wordt een sportvereniging of gemeente met een hulpvraag/probleem in contact gebracht met een bedrijf dat expertise heeft op het betreffende onderwerp (veelal financieel/fiscaal, juridisch en organisatorisch). Dit bedrijf biedt vervolgens een aantal gratis advies-uren aan om de sportsector op weg te helpen naar een oplossing. Een aantal belangrijke motieven van bedrijven om een dergelijke maatschappelijke investering te doen, zijn: identificatie met sport (imago - maatschappelijk verantwoord ondernemen), employability van werknemers in tijden van economische krapte, marktontwikkeling (introduktie in nieuwe markt), productontwikkeling (productlancering) en externe communicatie (referenties)/ naamsbekendheid.

Sport en Zaken Brabant stemt haar activiteiten af met een aantal lokale initiatieven die eenzelfde doelstelling en aanpak hebben, zoals Sportsupport 's-Hertogenbosch, Sportsupport Oss, Oosterhout in Beweging en Sportbedrijf Tilburg.

VII. Sport en ruimtelijke ontwikkeling

De toekomstige vraag naar sportaccommodaties

Onder invloed van het economisch tij en de teruglopende gemeentelijke inkomsten zien veel gemeenten zich genooddaakt om (ook) te bezuinigen op sport. Daarbij kijken gemeenten vooral naar mogelijke besparingen op de kosten voor sportaccommodaties. De noodzaak om besluiten te nemen over de uitbereiding, sluiting of eventuele samenvoeging van sportaccommodaties was bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen dan ook een thema.

De provincie en Sportservice Noord-Brabant willen gemeenten de juiste informatie aanreiken om in hun sport(accommodatie)beleid weloverwogen besluiten te nemen. Mede omdat deze besluiten gevolgen hebben voor het ruimtegebruik in Brabant.

De Provincie heeft het Mulier Instituut gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de ontwikkeling van de sportdeelname en - hiermee samenhangend - de behoefte aan sportaccommodaties in de toekomst. Een aantal belangrijke conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek is:

- De bevolkingsontwikkeling in Brabant gaat gevolgen hebben voor de sportdeelname in de provincie. Het aantal inwoners van de provincie blijft tot 2028 nagenoeg gelijk, maar door de veranderende bevolkingssamenstelling (een groter aandeel ouderen) neemt de sportdeelname tot 2028 met twee procent af. Dit lijkt een marginale verschuiving, maar concreet gaat het om een afname van 38.700 sporters. Het overgrote deel van de afname manifesteert zich in het landelijk gebied. De daling is het grootste in West-Brabant;
- De veranderende bevolkingssamenstelling heeft niet alleen gevolgen voor het aantal sporters, maar ook voor het accommodatiegebruik. Door de terugloop van het aantal jongeren gaat met name de behoefte aan sportvelden en sporthallen/-zalen afnemen: dit levert in 2028 in Brabant een overcapaciteit van veertien sporthallen/-zalen op. Ook fitnesscentra gaan het moeilijk krijgen; hiervoor wordt een afname van tien fitnesscentra voorzien in 2028. Ook de overschotten aan accommodaties zullen vooral in het landelijke gebied ontstaan;
- De teruglopende sportdeelname en het dalende accommodatiegebruik kunnen worden tegengegaan door actief sportbeleid waarbij meer aandacht moet worden geschonken aan de oudere leeftijdsgroepen, die een steeds groter aandeel van de populatie vormen en waarbij de sportdeelname nu het laagst is. Daarnaast beveelt Mulier aan om in de landelijke kernen, waar de afname het grootst zal zijn, de rol van sportaccommodaties te versterken. In de eerste plaats door de sporten binnen de kernen zoveel mogelijk op één accommodatie samen te brengen en ten tweede door de accommodaties een bredere maatschappelijke functie te geven en door meer organisaties te laten gebruiken dan enkel de sportverenigingen.

De conclusies en aanbevelingen zijn op 8 oktober 2014 tijdens de Brabantse Sportontmoeting met het thema “De sportaccommodatie” met gemeenten, verenigingen en bij dit thema betrokken bedrijven gedeeld.

VIII. Sport en branding

Goede sportmogelijkheden, aansprekende evenementen en sporthelden zetten Brabant wereldwijd op de kaart. Naast het mede mogelijk maken van topsportevenementen voor de zeven Brabantse kernsporten, heeft de provincie in de afgelopen periode o.a. de volgende events georganiseerd c.q. ondersteund.

Uitzwaaien Olympiërs London (Brabant, 2012)

In het voorjaar van 2012 kregen Brabantse burgers de mogelijkheid de Brabantse deelnemers aan de Olympische en Paralympische Spelen in Londen via een videoboodschap succes te wensen. Daarvoor stond op verschillende plekken in Brabant een Engelse telefooncel. De boodschappen zijn in samenwerking met Omroep Brabant verzameld op een dvd, die vervolgens tijdens een bustoer door Brabant door gedeputeerde Van Haaften aan de topsporters is aangeboden. Tijdens de bustoer hebben de provincie, B5-gemeenten en een aantal andere belangrijke partnerorganisaties uit het sportdomein gezamenlijk aandacht gegeven aan het belang van sport voor de samenleving en voor de uitstraling van

Brabant in binnen- en buitenland. De bus maakte tussenstops op een aantal sportaccommodaties die met steun van gemeente en provincie tot stand zijn gekomen, zoals het Pieter van den Hoogenband Zwemstadion in Eindhoven, het hockeycomplex van HC Den Bosch, de roeibaan van Vidar in Tilburg en de atletiekaccommodatie van A.V. Sprint in Breda.

Welkom Thuis Event Olympische Spelen Londen ('s-Hertogenbosch, 2012)

Naar schatting 15.000 mensen verwelkomden op maandagmiddag 13 augustus 2012 de Nederlandse olympische ploeg op het Stationsplein in 's-Hertogenbosch. De Brabantse hoofdstad was 'Welkom Thuisstad' voor de bijna tweehonderd sporters die Nederland naar de Olympische Spelen van Londen had afgevaardigd. Namens de provincie Noord-Brabant waren commissaris Wim van de Donk en gedeputeerde Ruud van Heugten bij de ontvangst. "Een prachtig feest, dat laat zien dat Brabant een provincie is waar sport hoog in het vaandel staat. En we zijn er ook nog eens goed in, getuige de vele medailles die onze Brabantse helden mee naar huis hebben genomen", aldus commissaris van de Koningin Wim van de Donk.

Aan de zomerspelen deden 31 topsporters uit Brabant mee. De medaille-opbrengst: Ranomi Kromowidjojo (zwemmen) tweemaal goud en eenmaal zilver, Marianne Vos (wielrennen) goud, Marleen Veldhuijs (zwemmen) zilver en brons, Anky van Grunsven (hippische sport) brons, Maikel van Vleuten (hippische sport) zilver, de hockeydames, waaronder veel Brabanders, goud en de hockeyheren zilver.

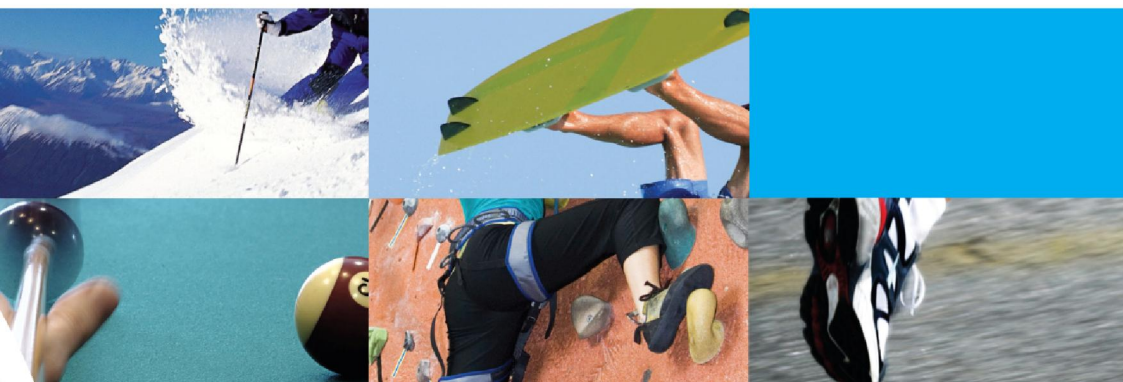
Bevrijdingsvuur landelijke opening Viering 5 Mei (Breda, 2012)

Breda vormde op 5 mei 2012 het decor voor de Nationale Viering van Bevrijding. Het bevrijdingsvuur dat voor deze viering onmisbaar is, werd traditiegetrouw ontstoken in Wageningen en door de burgemeester overhandigd aan commissaris van de Koningin van Noord-Brabant. Twee Brabantse atletiekverenigingen, Generaal Michaëlis uit Best en Atletiekvereniging Sprint uit Breda, brachten het vuur vervolgens - via het Provinciehuis in Den Bosch - naar de Grote Kerk in Breda.

Start Nationale Sportweek (Tilburg, 2013)

De Nationale Sportweek is een landelijk sportevenement dat een week lang in Nederland, sporten in de etalage zet en laat zien hoe gezond en vooral leuk sporten en bewegen is. De Nationale Sportweek heeft als doel meer mensen kennis te laten maken met een sport die bij hen past en ze vervolgens de weg naar de sportvereniging te laten vinden. Nog steeds sporten veel mensen niet.

Op zaterdag 20 april vond de start van de tiende editie van de Nationale Sportweek in Tilburg plaats. Bij de opening konden sportverenigingen zichzelf presenteren op een speciaal ingericht sportplein in het centrum van de stad. Daarnaast waren er diverse optredens vol muziek, dans en beweging, en werd een fakkeloptocht gelopen waaraan ook Nationale Sportweek-ambassadeur Marco Borsato meedeed.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl